

БОШКО АНТИЋ
контраадмирал у пензији

ШКОЛА НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ

ЧЕТРДЕСЕТА КЛАСА 1996/1997.

Београд, 2017.

Издавач

*СЛУШАОЦИ И НАСТАВНИЦИ
ЧЕТРДЕСЕТЕ КЛАСЕ ШКОЛЕ НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ*

За издавача

Миломир Миладиновић, генерал-потпуковник

**ШКОЛА НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ
ЧЕТРДЕСЕТА КЛАСА
1996/1997.**

МОНОГРАФИЈА

Аутор

контраадмирал БОШКО АНТИЋ

Сарадници

*Никола Делић, генерал-потпуковник
Драгомир Крстовић, пуковник*

Уређивачки одбор

*Миломир Миладиновић, генерал-потпуковник (председник),
Божидар Делић, генерал-мајор,
Никола Делић, генерал-потпуковник,
Зоран Карличић, капетан бојног брода,
Драгомот Крстовић, пуковник,
Љубомир Обрадовић, генерал-мајор
и Радомир Ћосић, пуковник*

Рецензенти

Чланови Уређивачког одбора

Језички уредник

Слађана Грба

Ликовно-графички уредник

Мр Небојша Кујунџић

Штампа

Тираж

100

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР.....	5
НАЈБОЉИ МЕЂУ НАЈБОЉИМА.....	7
ШКОЛА ЗА НАЈВИШЕ ДУЖНОСТИ У СИСТЕМУ ОДБРАНЕ ОТАЏБИНЕ.....	9
ЧЕТРДЕСЕТА КЛАСА ШКОЛЕ НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ.....	27
Организација Школе националне одбране.....	27
<i>Управа</i>	27
<i>Катедре</i>	28
<i>Класа</i>	28
Класа слушалаца.....	28
<i>Конкурс</i>	28
<i>Избор кандидата за школовање</i>	29
<i>Пријемни испит</i>	29
<i>Лична карта класе</i>	30
Ток школовања.....	33
<i>Реализација наставног плана и програма</i>	34
<i>Командантска извиђања – путовања и студијско путовање</i>	38
<i>Дипломски радови</i>	92
<i>Свечаност поводом завршетка школовања</i>	93
БИОГРАФИЈЕ.....	125
НАЧЕЛНИК ШКОЛЕ НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ.....	126
Капетан бојног брода/контраадмирал БОШКО АНТИЋ.....	126
НАЧЕЛНИЦИ КАТЕДРИ.....	128
Пуковник/генерал-мајор др МИЛИНКО СТИШОВИЋ.....	128
Пуковник БОГОСАВ ПЕТРОВИЋ.....	129
СТАРЕШИНЕ НАСТАВНИХ ГРУПА.....	130
Пуковник АНЂЕЛКО ТРИФКОВИЋ.....	130
Пуковник МИЛОРАД МИЛИЋЕВИЋ.....	131
СЛУШАОЦИ.....	132
Мајор/пуковник ВУЛЕ АЛЕКСИЋ.....	132
Пуковник ВЛАДИСАВ АНДРИЋ.....	133
Пуковник/генерал-потпуковник СВЕТОЗАР АНДРИЋ.....	135
Пуковник/генерал-мајор ЂУРО БЕРОЊА.....	136
Пуковник БЛАГОЈЕ БИЛИНАЦ.....	138
Потпуковник/пуковник МИЛЕ БОГДАНОВИЋ.....	139
Пуковник/генерал-мајор БОШКО ГВОЗДЕН.....	141
Капетан фрегате/вицеадмирал ЈОВАН ГРБАВАЦ.....	143
Потпуковник/генерал-мајор МИЛИНКО ГРБОВИЋ.....	145
Потпуковник/генерал-мајор БОЖИДАР ДЕЛИЋ.....	146
Пуковник/генерал-потпуковник НИКОЛА ДЕЛИЋ.....	148
Пуковник РАДИВОЈ ЖИВКОВИЋ.....	150

Потпуковник/пуковник МИЛОВАН ИВАНОВИЋ	151
Пуковник БЛАГОЈЕ ЈЕЛИЋ	153
Пуковник МИЛУТИН ЈЕЛИЋ	154
Потпуковник/пуковник НАТАША ЈОВОВИЋ	155
Пуковник ТОМИСЛАВ КАЛИЧАНИН	156
Потпуковник/пуковник ЈОВИЦА КАРАНОВИЋ	157
Капетан фрегате/капетан бојног брода ЗОРАН КАРЛИЧИЋ	158
Пуковник/генерал-мајор БОГДАН КОВАЧ	159
Потпуковник/пуковник ЉУБОМИР КОШАНИН	160
Пуковник РАЈКО КРСМАНОВИЋ	161
Потпуковник/пуковник ДРАГОМИР КРСТОВИЋ	162
Пуковник МАРКО КУКОБАТ	164
Пуковник/генерал-потпуковник ВЛАДО ЛИЗДЕК	165
Потпуковник/пуковник ЉУБИША ЛОЈАНИЦА	167
Пуковник/генерал-потпуковник МАРКО ЛУГОЊА	169
Потпуковник/пуковник ПРЕДРАГ МАНОЈЛОВИЋ	170
Потпуковник/генерал-мајор СТАНИМИР МАТИЈЕВИЋ	172
Пуковник/генерал-потпуковник МИЛОМИР МИЛАДИНОВИЋ	173
Пуковник/генерал-мајор ЉУБОМИР ОБРАДОВИЋ	174
Пуковник ПЕТАР ПАЈЧИН	175
Потпуковник/генерал-мајор МИЛОРАД ПЕРИЋ	176
Потпуковник/пуковник МИОДРАГ ПОПОВИЋ	178
Пуковник/генерал-потпуковник ЦВЈЕТКО САВИЋ	179
Пуковник Јоже СИВАЧЕК	180
Потпуковник/генерал-потпуковник РАДОЈКО СТЕФАНОВИЋ	181
Пуковник/генерал-мајор ВЕЉКО СТОЈАНОВИЋ	182
Пуковник/генерал-мајор ЉУБИСАВ ТОДОРОВИЋ	183
Потпуковник/пуковник РАДОМИР ЋОСИЋ	185
Потпуковник/генерал-мајор БОЖИДАР ФОРЦА	186
Пуковник ТОДЕ ШОЛАЈА	188
СУСРЕТИ	189
ПОРУКЕ	203
ПРИЛОЗИ	207
1. Конкурс	208
2. Бошко Антић – Командант вечити ученик	209
3. Позив Скупштине општине Аранђеловац за завршетак школовања у Орашцу	211
4. Генерал-мајор Божидар Делић – Командант херојске бригаде	212
5. Генерал-мајор Радојко Стефановић – Оперативац са косметског ратишта	213
6. Генерал-мајор Миломир Миладиновић – Командант Дринске	214
7. Борци о свом команданту Николи Делићу – Цијенио је људе	215
НАЈБОЉА МЕЂУ НАЈБОЉИМА	216
ГЕНЕРАЛНО УСАВРШАВАЊЕ ДАНАС	218
ЛИТЕРАТУРА	220

ПРЕДГОВОР

Монографија 40. класе Школе националне одбране, чији је аутор наш начелник Школе националне одбране контраадмирал у пензији Бошко Антић, има за циљ да трајно сачува сећања на школовање четрдесетдвоје слушалаца ове највише школе Војске Југославије и да олакша рад каснијим хроничарима, који се буду бавили историјатом школовања у нашој војсци. Она приказује ток школовања старешина из две братске војске (Србије и Црне Горе) и њихове међусобне односе у школској 1996–1997. години.

У монографији је дат приказ организације школе, начин избора кандидата за школовање, облици реализације плана школовања. Такође су дате и биографије наставника и слушалаца, из којих се виде њихови најзначајнији подаци из живота и војничке каријере. Приказана су сва наређења значајна за успешну реализацију школовања, значајне активности током школовања, као и записи о слушаоцима објављени у медијима и на дужностима после завршеног школовања.

Посебно поглавље посвећено је напорима и активностима слушалаца на оживљавању производње Српске сабље и доделе истих слушаоцима на крају школовања.

Монографија обилује бројним фотографијама о активностима током школовања које ће ближе објаснити наведени текст.

Седамдесетих година 20. века, као млади официри Војске, нисмо били свесни како ће брзо доћи време за школовање у највишој војној школи. Чини се да је још брже прошло време од завршетка школовања јубиларне 40. класе.

Прошло је брзо, али су иза догађаји који су од нас изградили чврсте, одлучне, способне, на жалост са ратним искуством, високе војне руководиоце. Иза нас су школски дани, командовање оперативним саставима, радости, љубави, рат и туге што нисмо у истом саставу као у школи.

Војну теорију обогатили смо праксом стеченом кроз вишегодишње командовање, али и у борбеним дејствима. Из школе смо понели допуњену теорију коју смо убрзо примењивали у рату, у коме смо били достојни наших предака.

Сада, у миру пензионерских дана, радо се сећамо времена проведеног на школовању и можемо да их забележимо и сачувамо јер „сачувати се може само оно што је записано“.

Пријемни испит, који је обухватао теорију, страни језик, проверу физичке способности и задатак на карти, по први пут је примењиван као услов за пријем на школовање. Био је допунска провера способности за школовање. Од 42 примљених на школовање, први пут била је и једна жена. Како је међу нама било и оних који су после основне школе завршили неку од средњих војних школа, без школских другарица, са поносом су истицали да и они коначно имају „школску другарицу“.

Наставни кадар је био изузетно оспособљени за реализацију програма школовања. То су биле искусне трупне старешине са високом теоријском изграђеношћу спремни на дијалог. Нису тражили таксативно набрајање већ разумевање. Део програма школовања реализовале су старешине из највиших војних структура, укључујући и начелника Генералштаба и министра одбране, а ради раз-

умевања политичких догађања у окружењу и одлука државног руководства, у процес школовања укључивали су се и највиши државни руководиоци.

Теорија из клупа и доношење одлука по карти проверавана су на земљишту на целој територији наше отаџбине. У оквиру провере донетих одлука на земљишту обишли смо нашу земљу од Суботице до Шаре, од Зајечара, Шапца, Ниша, Врања, Пештера до Боке, дуж Дунава, Саве и Мораве. На тај начин упознали смо људе, обичаје, културно-историјске објекте, догађаје из историје и проблеме са којима се људи сусрећу. Ова сазнања су била од великог значаја за разумевање и лакше командовање јединицама у тим срединама по завршетку школовања.

Као што је упис и почетак школовања обележио пријемни испит тако су и завршетак школовања обележили испити. После неколико година поново су уведени завршни испити који су, поред увида наставника у континуиран рад слушалаца током школовања, одлучујуће утицали на коначан успех и ранг слушалаца, као и успех класе у целини. Испити су организовани из ратоводства, стратегије, оператике, решавања оперативних задатака, провере физичке способности, као и израде и одбране дипломског рада.

Паралелно са реализацијом плана школовања, слушаоци су осмислили и израдили трајни знак школе који је постао симбол школовања у највишој школи наше војске. Такође, напори појединаца уродили су плодом и по први пут слушаоцима као и наставницима, на крају школовања, додељене су сабље као статусни симбол официра са завршеном највишом војном школом, чиме су стекли звање „генералштабни официр” и највиши степен стручне спреме.

Сабља као симбол части и витештва, некада основно средство за вођење оружане борбе, сада је постало симбол статуса о завршеној војној школи. Доделом сабаља слушаоцима наше класе оживели смо сећање на напоре наших предака да дођу до сабље и истовремено смо омогућили покретање организоване производње сабаља код нас. Касније је додела сабаља на завршним свечаностима поводом завршетка школовања у војним школама постало традиционално. Данас се завршетак школовања у свим војним школама не може замислити без сабље.

Свечани завршетак школовања, додела сабљи и диплома, одржана је у историјском месту Орашац. Предходно смо обишли Спомен-кућу вође Првог српског устанка Карађорђа и положили венац на месту где је донета одлука о дизању устанка у Марићевића јарузи. На тај начин одали смо почаст оснивачу нове српске државе и изразили приврженост нашој отаџбини.

Сви слушаоци су завршили војничку каријеру као пуковници, а 19 је унапређено у чин генерала – адмирала и обављали су високе дужности у оперативним саставима и Генералштабовима Војске Југославије, Војске Државне заједнице Србија и Црна Гора, Војске Србије и Војске Републике Српске. Један од нас је био начелник Генералштаба Војске Републике Српске. Нажалост, седморица су преминула.

Нека ова монографија буде и књига сећања на њих.

Миломир Миладиновић
генерал-потпуковник у пензији

НАЈБОЉИ МЕЂУ НАЈБОЉИМА

Господо официри, поздрављам Вас у име Управе и наставника Школе националне одбране, чији сте Ви од данашњег дана слушаоци. После дугогодишње праксе, положеног пријемног испита и избора у Генералштабу Војске Југославије нашли сте се последњи пут у школским клупама у животу.

Школа националне одбране је највиша Школа Војске Југославије. Овакве школе имају све армије света и највећи број носи епитет „национална” и имају такав значај. Наша Школа постоји већ 42 године и до сада је школовала 39 генерација официра који су заузимали, заузимају или ће заузимати највише положаје у Југословенској народној армији и, данас, Војсци Југославије. Припадници ове класе имају част да су њена 40-а генерација, у неку руку јубиларна.

У овој Школи образоваћете се за највише командне и штабне дужности на оперативном и стратегијском нивоу, као и за дужности у осталим државним органима који у својој надлежности имају одбрану отаџбине.

Школа је заснована на темељима на којима је заснована и Војска Југославије – професионализам, са основним задатком одбране отаџбине са основним геслом **ОДВРАТИТИ У МИРУ И ПОБЕДИТИ У РАТУ.**

Да би дошли у ову Школу сваки од Вас морао је проћи одговарајуће дужности у Војсци Југославије након успешно завршених претходних школа, имати високе службене оцене, познавати један од страних језика и бити психофизички спреман за извршавање основних задатака које пред њега поставља служба у Војсци Југославије. Поред ових наведених услова у складу са вредностима сваког кандидата и потреба службе извршен је избор за школовање.

Дошли сте у ову Школу као официри са великим искуством из трупе. У овој Школи ћете то искуство претворити у теорију, стећи нова теоретска знања и поново се вратити у праксу. Официр се школује читав живот, јер је војнички живот динамичан, а технички напредак захтева стално усавршавање официра.

Наставници у овој Школи, који се налазе данас са Вама, су искусне старешине, који су завршили ову Школу и који имају искуство из праксе. Они су Ваши водитељи кроз школовање, а Ви ћете својим личним радом и међусобном разменом ставова и искустава учествовати директно у свом образовању. Поред наставника у Школи, у реализацији наставних планова и програма учествоваће највиши војни руководиоци и представници државних органа и Универзитета у Београду, који ће дати допринос изучавању ратоводства, стратегије и оператике.

То су Ваше обавезе и обавезе наших наставника, а моја је обавеза да обезбедим да те обавезе извршавате у миру, да са што мање проблема протекне година дана на заједничком војничком задатку, да Вам омогућим да водите бригу и о својим породицама. И на крају, да будемо пријатељи за читав живот, а сећање на заједничке дане буде радост у животу.

Ми школујемо официре, који ће се по завршетку школовања познавати по професионалном односу према делатности којом се баве и за коју су се определили, по манирима и начину опхођења са потчињенима, сарадницима и предпостављенима. Такав официр мора имати ауторитет због свог знања које мора успешно применити у пракси. Не сумњам да ћете и Ви такви бити, а имате обавезу да, као јубиларна генерација, будете најбољи.

Школа националне одбране, за последњих четири година од када носи епитет „национална”, је постала носилац афирмације Војске Југославије на целој територији земље, јер је на својим командантским и студијским путовањима била гост свих наших региона. Свуда смо дочекани с поштовањем и свуда смо се за то поштовање одужили достојанственим понашањем. И Ви ћете на тим путовањима упознати отаџбину, јер се она најбоље у чизмама упознаје.

И Ваша генерација слушалаца ове Школе прошла је „трновит” пут до избора међу најбоље који су конкурисали за школовање у овој класи. После оштре селекције изабрани сте и тај избор морате, у што ми не сумњамо, у потпуности оправдати. Докажите да је избор био добар. Дисциплиновано и са пуно елана извршавајте све обавезе које је пред Вас поставио наставни план и програм. Будите јединствени. Поред полагања теоретских и практичних испита из ратне вештине морате показати висок ниво физичке спремности. Своју психофизичку способност показаћете на путовањима и, на крају, на провери физичке спремности.

Већ је постала традиција да свака генерација слушалаца ове Школе школовање завршава на историјским местима наше славне историје. То су места победа српског народа. После Ђурђевих Ступова, Текериша и Иришког Венца, на реду је Орашац – место где су се Срби дигли на устанак против Турака. Значај овог устанка познат је нашем народу, а Ви ћете се на том месту напојити снагом да успешно савладате све тешкоће које изискује војнички позив, јер их на то прошлост обавезује, а будућност наговештава.

После завршеног школовања и завршне свечаности одлазите у јединице и установе Војске Југославије. Ваши наставници остају да, како рече један наставник, као светионици показују бродовима пут ка њиховом циљу.

Ако затреба, чини ми се да ће требати, сви ћемо заједно стати на браник отаџбине!

Начелник Школе националне одбране **капетан бојног брода Бошко Антић**
Уводно излагање на првом часу, 1. септембар 1996, 1997, 1998, 1999.
(Напомена: вршене су мање допуне)

ШКОЛА ЗА НАЈВИШЕ ДУЖНОСТИ У СИСТЕМУ ОДБРАНЕ ОТАЏБИНЕ

Звање „генералштабни официр“, које се стиче завршетком школовања у Школи националне одбране, одувек је био крајњи циљ стручног напредовања сваког официра, од Војске Кнежевине Србије до Војске Југославије. Пут до тог звања је напоран и дуг, присут је вишегодишњим радом у пракси и сталним усавршавањем на теоретском плану кроз школовање у војним школама, почевши од основног војног образовања – Војне академије до генералштабног усавршавања у Школи националне одбране.

Рат је постао сложена појава, а командовање војском сложен процес, па зато позив официра захтева стално учење и непрекидно усавршавање. То се посебно односи на оне који својим способностима заслужују да достигну највиши ниво стручности – да заврше највише војно школовање и командују јединицама на оперативном и стратегијском плану или да буду носиоци делатности штабова ових јединица у организовању, припреми и извођењу борбених дејстава у условима вођења рата који је постао сведимензионалан, те да буду носиоци највишег војног образовања и научноистраживачког рада у области ратне вештине.

Генералштабни официр, официр за генералштабне послове или генералштабни официр постаје се на основу способности исказаних у вишегодишњем раду, што се потврђује високим службеним оценама, претходно успешно завршеним војним школама које претходе највишем војном школовању, високим моралним и психофизичким способностима, уз полагање пријемног испита. Тако је било и у Кнежевини Србији, у Краљевини Југославији, тако је и данас у Војсци Србије – у њеној Школи националне одбране, која је наследник школа под сличним називима у ранијем периоду.

Ово звање је, пре свега, намењено за официре родова, уз могућност да извршавају број официра из служби, пре свега техничке службе, у границама колико је то потребно за успешно функционисање Генералштаба и штабова оперативних и стратегијских јединица – на формацијским местима која захтевају широка војностручна знања за адекватан рад на припремању, организовању и извођењу борбених дејстава.

Генералштабана струка и генералштабни официри су постепено стварани. Све је то ишло паралелно са развојем и улогом коју је Генералштаб имао у укупној организацији војне силе, па отуда и потреба и могућност да се кроз развој, улогу и задатке Генералштаба сагледа значај и особине које треба да има генералштабни официр или уопште официр који се бави штабним пословима у штабовима на стратегијском или оперативном нивоу, како би, после, из тога сагледали место највишег војног школовања у појединим фазама развоја наше војске.

Официри који су имали звање генералштабни официр су, посебно у Кнежевини (Краљевини) Србији, били чланови многих научних институција у земљи и активни сарадници цивилних школа и института. Неки од њих су били чланови Српске академије наука, један и њен председник. Иза

многих г(ђ)енералштабних официра остала су многобројна научна и стручна дела из ратне вештине, али и из области других наука. Чланство у разним научним, струковним и добротворним друштвима чинило је српске генерале и официре практично свеприсутним у животу земље. Нажалост, после Првог, посебно Другог светског рата, дошло је до стагнације у овим активностима и тек последњих година ангажовање на овом плану се налази у порасту.

ВОЈСКА КНЕЖЕВИНЕ (КРАЉЕВИНЕ) СРБИЈЕ

Модерна српска војска стварана је од почетка Првог српског устанка па све до Првог светског рата. Њен развој одвијао се под француским, руским и немачким (пруским) утицајем, у зависности од политичке оријентације двора.

Паралелно са развојем своје војске у ослобођеној Србији стваран је и одговарајући старешински кадар. Формирањем Војне академије 1850. године настојало се да се створе образоване старешине, професионалног опредељења и понашања у служби и ван ње. Кроз програм школовања подизан

Четрнаеста класа Више школе Краљевске војне академије, 1894-1896.

Српске војсковође 1876. године

Ђенералштабном струком руководиле су и славне српске војводе Радомир Путник, Живојин Мишић и Петар Бојовић

је и општи ниво културе српских официра како би били способни да створе модерну војску какву је захтевао тадашњи начин ратовања.

Ђенералштаб, а с њим и ђенералштабна струка српске војске, има свој зачетак у првом Уставу Србије 1835. године, када је у Државном савету предвиђено и Одељење за војна дела, које је требало да обавља и послове Главног штаба. Командовање је, због непризнавања тог Устава од Турске и Русије, обављано преко Главног штаба гарнизона војништва, а од 1845. године преко Главног војеног штаба. *Законом о устројству Војске* од 1861. године формирано је Министарство војно у коме је уз министра предвиђен и начелник Ђенералштаба, као његов заменик. Главни штаб, под којим је непосредно била војска, поред војводе имао је и начелника Штаба (Ђенералштаба), а Штаб окружног полка (такав назив је био у то време) је такође имао ђенералштабнера.

Начелници Ђенералштаба били су главни носиоци припреме за ђенералштабну струку: руководили су њом, били на челу комисија за пријем и за полагање испита.¹

Српски Ђенералштаб формиран је 1876. године, са надлежностима као и у осталим војскама тог времена. Расформиран је 1897. године, када је замењен Командом активне војске, а поново

¹ То су славна имена српске војске: ђенерал Франтишек Александар Зах, ђенералштабни пуковник Јован Драгашевић, ђенерал Коста С. Протић, ђенерал Милојко Р. Лешјанин, ђенерал Јован Анђелковић, ђенерал Јован Р. Мишковић, војвода Радомир Д. Путник, ђенерал Јован Ј. Атанацковић, ђенерал Димитрије Цинцар-Марковић, ђенералштабни пуковник Александар Машин, војвода Живојин Р. Мишић, војвода Петар Р. Бојовић, армијски ђенерал Петар Р. Пешић, армијски ђенерал Милан Миловановић, армијски ђенерал Милан Ђ. Неђић, армијски ђенерал Љубомир М. Марић, армијски ђенерал Милутин Ђ. Неђић, армијски ђенерал Душан Т. Симовић и армијски ђенерал Петар В. Косић.

формиран 1902. године и до балканских ратова претрпео је само извесне промене у својој организацији.

Ђенералштабом је командовао начелник, који је уједно био „начелник целог ђенералштабног кора” (ђенералштабне струке) и имао је ранг команданта дивизије. Био је у саставу Министарства војске и у рату је требало да формира Штаб врховног команданта и штабове команданата армија.

Почетком осамдесетих година 19. века долази до размаха у развоју војне организације – донесен је *Закон о устројству Министарства војног* 1883. године, дефинише се улога и организација Ђенералштаба у *Уредби о ђенералштабној струци* 1884. године.

У складу са постављеним задацима Ђенералштаба, постављени су и задаци пред ђенералштабну струку, односно пред официре који се припремају да раде у Ђенералштабу.

Ђенералштабна струка била је, пре свега, специјализована стручна служба. Она се временом развијала и усавршавала, негде мање а негде више, као потреба модерног начина ратовања у коме је командовање првенствено подразумевало прецизно садејство разних родова војске, што се могло постићи једино специјализацијом за координацију свих елемената који су имали удела у рату.

После специјализације ђенералштабни официри почињу да се издвајају од осталих и да се затварају у оквиру своје специјализације, са посебним личним осећањем да у војсци представљају елиту. Истовремено је издвајање Ђенералштаба из Министарства војске још више наглашавало посебан статус ђенералштабних официра у официрском кору. Међутим, такав ток развоја није настављен и српски ђенералштабни официри су своју свест о личној изузетности исказивали углавном појачаном одговорношћу служби, не губећи везу са основним политичким интересима државе, у којој су сачували и најприснију везу са интересима најширих народних слојева из којих су израстали.

Српски ђенералштабни официри имали су посебна обележја на униформи.

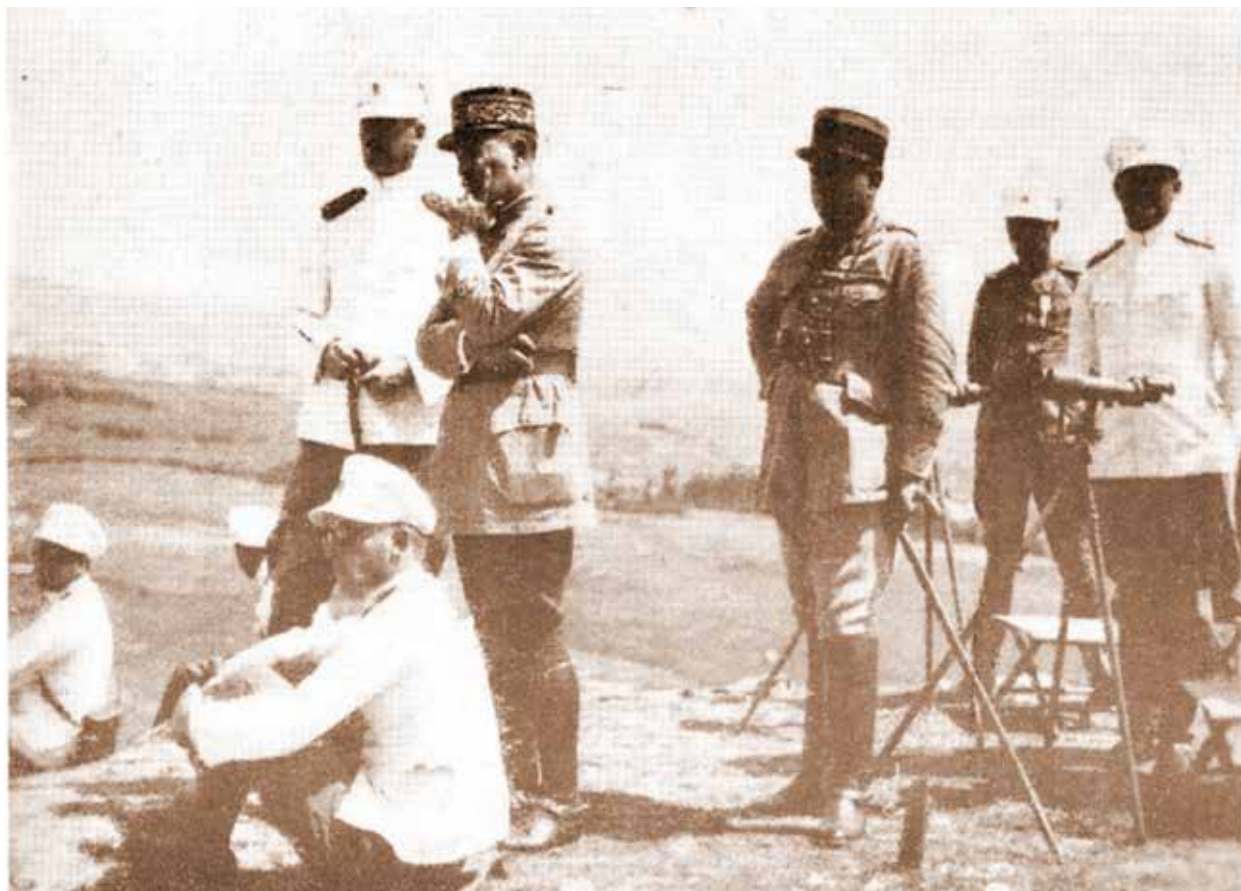
Српски ђенералштабни официри школовани су тако да се нису морали опредељивати између опречних ставова тадашњих теоретичара Клаузевица и Жоминија. Они су добро познавали и друге оријентације у војној науци.

У складу са развојем војске и наведеним погледима на улогу и задатке Ђенералштаба, ђенералштабне службе и ђенералштабних официра развијен је и њен старешински кадар. После пријема најбољих и веома строгог режима школовања, из Војне академије су излазили официри са којима би се могла поносити војска било које државе. Посебно су се истицали ђенералштабни официри. Организација ђенералштабне службе стално се усавршавала и у основи се није разликовала од европских армија тога времена.

Та нова специјализована служба, која има задатак да команданту припреми све потребне елементе за доношење одлука, тражила је од официра и посебно додатно припремање – ђенералштабне школе или курсеве, тешке и обимне, доступне само најбољима и најупорнијима. У Српској војсци су за ђенералштабну службу примани приправници конкурсом. Курс је трајао две године, а поред теоријске наставе садржавао је и практичне задатке на терену. Уз то су се полагали испити пред посебном комисијом из 13 предмета.

ВОЈСКА КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

После Првог светског рата Главни ђенералштаб је унео извесне измене у своју организацију, начин функционисања и односе. Главни ђенералштаб је добио нову поделу и имао је одељења. После балканских ратова и Првог светског рата официрски кор је био десеткован. Због тога се приступило обнављању официрског кора, али више војска није била једнонационална и на том пољу су се појављивали многи проблеми.

Генерал Симовић, француски аташе Лепетит и француски саветник Барбиер са приправницима ђенералштабне струке, Калиновик 1932.

Ђенералштабно путовање у Словенији 1931. године

Према *Закону о устројству војске* од 1861. године, ђенералштабна струка је имала 24 официра, који су тек 1870. године сматрани Ђенералштабом. Међутим, тек је 1875. године ова струка стварно формирана.

Ђенералштабна струка је своју организацију 1918. године пренела у краљевску војску и задржала је до 1923. године. Те године измењен је статус официра ђенералштабне струке, па је уместо назива *ђенералштабни официр* (нпр. ђенералштабни пуковник) усвојен назив *официр за ђенералштабне послове* (нпр. артиљеријски пуковник за ђенералштабне послове). Официри су задржали униформу и ознаке свог рода, али су ознаку ђенералштабне струке носили у виду посебних златних или сребрних акселбендера. Овим се тежило да се смањи разлика између официра ђенералштабне струке и осталих и да се укине назив „ђенералштабни официр”, који није био омиљен у краљевској кући, јер је знатан број ових официра био у удружењу „Уједињење или смрт”. Пред Други светски рат официрима су враћени назив и униформа из 1923. године.

По завршеном превођењу у ђенералштабну струку, официри су, од 1939. године, морали да проведу једну годину на служби у команди војног округа, а потом су већином распоређивани у Ђенералштаб дивизијских области. Официри ове струке имали су извесне предности над осталим официрима и први су долазили на ред за постављање на више дужности и за унапређење. Највиши чин армијског ђенерала достизали су практично само официри ђенералштабне струке. Такође су у

командама дивизијских и армијских области, у Главном ђенералштабу, а у рату у командама дивизија, армија и у Врховној команди, заузимали сва кључна места. Иначе, стално се осећао хроничан недостатак ђенералштабних официра.

Колики је значај придаван ђенералштабној струци и ђенералштабним официрима говори чињеница да је на челу комисије био начелник Ђенералштаба, а да су његови стални чланови били начелници Обавештајног, Оперативног, Наставног и Саобраћајног одељења, а по позиву начелници одељења, инспектори родова, команданти Морнарице и Ваздухопловства. Комисија је доносила одлуке већином гласова, а у случају подједнаког броја гласова одлучивао је глас начелника Ђенералштаба.

Ђенералштабна струка је, иначе, дефинисана у *Закону о устројству Војске и Морнарице* 1931. године. Према њему је *ђенералштабна струка орган Министра Војске и морнарице за спремност земље и војне силе за одбрану Отаџбине и њених интереса. Она служи у миру и рату као орган за командовање и за вођење Војске и морнарице.* На њеном челу је начелник Главног ђенералштаба.

Војска и морнарица Краљевине Југославије није имала школу за школовање ђенералштабних официра, али је Ђенералштаб био у функцији школске институције, јер је организовао припрему за ђенералштабну струку. Иначе, школовање официрског кадра остваривано је, осим у неколико случајева, потпуно у земљи. Мали број југословенских официра више школе је завршавао у иностранству. Министарство војно је сваке године, од 1929. године, расписивало конкурс за слање два официра у француску Ратну школу у Паризу у трајању од две године. Мада су се Југословени трудили да шаљу већи број официра на ово школовање, нису успевали то да остваре.

Уредбом о Главном ђенералштабу и ђенералштабној струци била је установљена Ђенералштабна комисија која је имала одређене задатке у селекцији, промоцији и распореду ђенералштабних официра.

Истом *Уредбом*, сваке године у новембру, примано је 14–16 приправника, који су у тој улози били две године, а потом полагали испит. Припреме су биле теоријске и практичне, а трајале су од 1. новембра до 15. маја (теоријска) и од 15. јуна до 20. фебруара по војним одсецима (практична). Од 1. јуна до 20. септембра обављано је ђенералштабно путовање, а обухватало је рад у Школи за пешадијске и артиљеријске официре у Сарајеву, обилазак Морнарице и обале, те обилазак војно-техничких ремонтних завода и установа.

Ово елитно усавршавање имало је, поред осталог, циљ да се официри усаврше у *раду на најмодернијим формацијама.*

У априлу 1932. године допуњена је *Уредба* као последица настојања да се уз помоћ француских официра изврши модернизација школства. Услов за пријем на припрему био је потпуно познавање француског језика, а свршени слушаоци Више ратне школе у Паризу примани су за приправнике у другу годину.

Француски официри, који су имали велики утицај на краља Александра, сматрали су да је Виша школа Војне академије нешто редуковани облик француске Више ратне школе, али да се са њом не може упоређивати, као ни са сличним у Прагу и Варшави. Французи су сматрали да је, због недостат-

ка кадрова, један део наставника био преоптерећен и осталим дужностима, па су предлагали да се, макар и на штету Ђенералштаба и других команди, један део најбољих кадрова – ђенералштабних официра издвоји у наставнике „који би имали да мисле само на своја предавања”. У алализи кризе југословенске војске и предлозима за превладавање стајало је да „се у школи образује будућност”.

ЈУГОСЛОВЕНСКА НАРОДНА АРМИЈА И ВОЈСКА ЈУГОСЛАВИЈЕ

По завршетку Народноослободилачког рата, војно школство је заузело посебно место у развоју Југословенске народне армије. У складу са таквим опредељењима образован је школски систем од основног до највишег нивоа школовања официрског кадра, у коме Школа националне одбране представља завршни чин у школовању за највише војне дужности.

ВИША ШКОЛА (КУРС) ГЕНЕРАЛШТАБА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ АРМИЈЕ

Већ 20. марта 1945. године образује се Виша школа (Курс) Генералштаба Југословенске народне армије у Београду, Ова школа (курс) представља корен касније формиране Ратне школе. Школа је била намењена оспособљавању војних старешина (команданти дивизија) и виших командних и штабних официра. Прва класа је имала 28 слушалаца. Школа је тада упоређивана са академијом „Фрунзе” Црвене армије. Главни садржај рада школе био је решавање неколико нападаких и одбрамбених задатака стрељачке дивизије и једног задатка корпусног нивоа. Користила су се правила Црвене армије.

За потребе ове школе ангажовано је 17 наставника и један број инструктора Црвене армије и виших официра Краљевине Југославије. Наставни план и програм је обухватао предмете: општа ратна служба, штабна служба, виша тактика видова, родова и служби, позадина и топографија.

Део кадра школовао се у војним школама Совјетског Савеза, па је већ 1945. године 25% кадра на школовању у совјетским војним школама.

Друга фаза развоја највишег војног школства почиње образовањем Војне академије 1948. године и трансформацијом ове Војне академије у Више војне академије, као другом нивоу школовања после официрских школа и војних училишта. Првим *Правилном о војним школама* (1950), Војна академија је дефинисана као *школа у којој се стичу највиша војна знања, односно највиша војно стручна знања.*

ШКОЛА (КУРС) ОПЕРАТИКЕ

Трансформацијом Војне академије у Више војне академије, постепено се прелази и на највиши ниво школовања и на његово релативно осамостаљивање. Посебно је значајно образовање Више војне академије Југословенске народне армије

1. фебруара 1952. године, у чијем саставу се налазила и Школа (курс) оператике (1950–1953).²

У периоду од 1950. до 1952. године вођена је расправа о месту ових школа у систему школовања. Школа оператике радила је по јединственом програму. Трајала је 18 месеци и изучавани су задаци нивоа корпуса и армије. Пријем слушалаца вршен је конкурсом уз полагање пријемног испита, а услов је био завршена Школа тактике, односно Виша Ваздухопловна академија и Виша Војнопоморска академија (формирана 1949. године). Слушаоци који су завршили Школу тактике са одличним успехом могли су одмах наставити школовање у Школи оператике. У почетку, док нису добијени први кадрови, слушаоце је одређивала Персонална управа, уз полагање пријемног испита. Одређени број виших војних старешина приман је независно од тога да ли имају тражени претходни ниво школовања.

На саветовању у Генералштабу Југословенске народне армије, одржаном у мају 1953. године, донета је одлука да се 1955. године отпочне са школовањем у Ратној школи у трајању од две године. Због тога је Школа оператике преименована у Курс оператике на коме су се, углавном, школовали генерали. Тај курс је био основа за будућу Ратну школу и прелазно решење. Наставни план и програм Школе Курс оператике одражавао је дефинисани циљ школовања. Доминантан број часова (преко 70%) одвојен је за оперативну.

Школовање је у три класе завршило 52 слушалаца.

РАТНА ШКОЛА

Ратна школа³, уместо Школе оператике, формирана је одлуком Генералштаба Југословенске народне армије 1954. године. Школовање је почело 5. новембра 1955. године. Школа је имала интервидовски карактер. Услови за пријем били су чин капетана и виши, са завршеном Школом тактике, односно другом школом тог ранга, најмање две године проведене на командним дужностима и положен пријемни испит из тактике, војне историје, војне топографије и страног језика.

Ратна школа образована је да се у њој оспособљавају старешине за обављање највиших војних дужности, посебно за руковођење и командовање оперативним и оперативно-стратегијским саставима, као и за обављање највиших дужности у Генералштабу и Државном секретаријату за народну

² Начелник Школе оператике био је народни херој генерал-потпуковник Средоје Урошевић.

³ Начелници Ратне школе били су: народни херој генерал-потпуковник Милутин Морача, генерал-мајор Антон Колунић, народни херој генерал-мајор Радомир Бабић, народни херој генерал-потпуковник Никола Љубичић, народни херој генерал-потпуковник Франц Поглајен, генерал-потпуковник Васо Јовановић и народни херој генерал-потпуковник Петар Матић.

Народни хероји на челу највише војне школе: генерал-потпуковник Сredoје Урошевић, генерал-пуковник Милутин Морача, генерал-пуковник Радимир Бабић, генерал армије Никола Љубичић, генерал-пуковник Франц Поглајен и генерал-пуковник Петар Матић.

одбрану. Програмска оријентација имала је тежиште на војној стратегији и оператици, с посебним нагласком на планирању операција у класичним нуклеарним условима.

Од формирања, па до 1972. године, Ратну школу завршило је 17 класа са 489 слушалаца.

Према *Правилнику о војним школама* (1955), Ратна школа је убрајана у Више војне академије, иако је она тада била самостална и највиши ниво војног школовања.

Правилником о организацији и раду Више војне академије, Ратна школа дефинисана је као „највише војно образовање за штабне и командне дужности у оперативним и оперативно-стратегиским саставима”. Први пут се уводи Савет Ратне школе, којим руководи начелник Школе и који има саветодавну улогу и не доноси одлуке, већ предлаже решења.

Већ 1961. године оцењено је да би у Ратној школи требало поред двогодишњег школовања, увести и једногодишње, да би се убрзало школовање старијих ратних кадрова (рођених 1925. године и раније). Они би прошли једногодишње школовање, а на двогодишње школовање слали би се официри рођени после 1925. године.

На саветовању на нивоу Генералштаба Југословенске народне армије 11. и 12. марта 1963. године предложено је да се Ратна школа назове Генералштабна школа и призна као мајорски испит, али је државни секретар за народну одбрану исте године донео одлуку да се предложени Курс народне одбране не оснива и да Ратна школа задржи свој назив. Питање обуке највиших цивилних руководиоца који раде на пословима народне одбране, по овој одлуци, треба касније размотрити и накнадно одредити када и како да се они обучавају.

У то време дефинисано је да Ратна школа у рату оспособљава стрешински кадар за командовање корпусом и армијом и за рад у органима Врховне команде. Школовање је трајало шест месеци. Наставни план је предвиђао 8% времена за предмете морално-политичког васпитања и 92% за општевојне предмете.

Правилником о војним школама (мај 1965) Ратна школа је дефинисана као засебан степен школовања и у њој се стиче највиши ниво спреме у Југословенској народној армији. У Школи се, уместо оцењивања од један до пет, прешло на оцењивање од пет до десет.

Такође, наредбом Савезног извршног већа, образована је Виша школа за цивилну заштиту у трајању од две године. Радил је у периоду од 1964. до 1966. Преименована је у Вишу школу цивилне одбране у којој је оспособљаван кадар за послове цивилне одбране (заштите). План рада је био по курсевима од четири месеца и имала је капацитет 200 слушалаца годишње.

У закључку о Ратној школи може се речи да је то била највиша интервидовска школа у Југословенској народној армији. Циљ јој је био различито дефинисан у поједини документима, али се своди на стицање стручне спреме и највиших знања из оператике и стратегије, припреме и употребе Оружаних снага, вођење операција и решавање других важних питања одбране. Слушаоци су оспособљавани за рад у командама армија, Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране и Државном секретаријату за народну одбрану. У то време није постојала Команда Ратне морнарице, већ је то била Четврта армија. Тежиште је било на изучавању корпуса и армије, а слушаоци су се непосредно оспособљавали за командовање дивизијом и вишим јединицама, односно за дужности тог степена.

ШКОЛА НАРОДНЕ ОДБРАНЕ

Наредна, четврта фаза развоја овог нивоа школовања почиње преименовањем Ратне школе у Школу народне одбране⁴. Школовање је поново трајало две године. Њен наставни план и процес је осавремењен и допуњен новим предметима: ратна економија, територијална одбрана, аутоматизација и механизација командовања. Остало је и једногодишње школовање за старији кадар (рођен 1925. године и раније).

Значке Ратне школе и Школе народне одбране

По новим плановима и програмима школовање је почело 1971/1972. године. Већ 1973. године *Законом о војним школама и научноистраживачким установама* одлучено је да школовање траје годину дана. Новим наставним планом и програмом обухваћени су следећи предмети: стратегија, оператика, руковођење и командовање, марксистичка дијалектика и војна мисао, командно-штабна ратна игра, командантско путовање, телесно васпитање, актуелна проблематика и резервно време. У овом плану нема стажирања, а укинут је и дипломски рад слушаца, без неког убедљивог објашњења.

Законом о војним школама и научноистраживачким установама из 1978. године, Школа народне одбране је дефинисана као високошколска наставна и научна установа која оспособљава старешине за обављање најодговорнијих дужности у Оружаним снагама, за организовање ратних операција, за командовање вишим здруженим саставима, као и за научноистраживачки рад у области

⁴ Начелници Школе народне одбране били су: генерал-пуковник Милорад Јанковић, генерал-пуковник Раде Суша, генерал-пуковник Стево Илић и генерал-мајор Мирко Миртић.

општенародне одбране и војних наука. Школа организује и курсеве за потребе Оружаних снага и систем општенародне одбране у целини. У Школу су упућивани официри чина мајор – потпуковник, до 43. године старости. Школовање је трајало годину дана.

По новом наставном плану школовање је почело школске 1977/1978. године (23 класа). Поново је уведен дипломски рад. Тај наставни план и програм дорађен је 1979. године и уведен у наставу школске 1979/1980. године. Он је у основи остао све до школске 1984/1985. године, када је Школа преименована у Школу општенародне одбране и ушла у састав Центра оружаних снага за стратегијска истраживања и студије.

Тада је регулисано да сви наставници у Школи народне одбране морају да имају завршену ту школу, као и то: да је завршена Школа народне одбране услов за избор у звање редовног и ванредног професора. Оптерећење наставника смањено је на 10 часова седмично и уведено је стручно, педагошко-андрагошко и методичко усавшавање.

Одлуком о развоју војних школа – школских центара од 1981. до 1989. године предвиђено је да Школа народне одбране буде све више школа која ће се бавити методама студијског и стваралачког рада и да оспособљава своје слушаоце за целокупне ратне припреме, као и за обављање најодговорнијих дужности у највишим командама и установама Југословенске народне армије и Територијалне одбране – стратегијско-оперативни ниво командовања. То је захтевало и измену наставног плана и програма.

Дограђњом школског система 1984/1985. године посебну улогу добила је Школа општенародне одбране, у којој се оспособљавају старешине и друга лица за највише командне и штабне дужности у оперативно-стратегијским командама и штабовима Оружаних снага, као и за руководеће функције у систему општенародне одбране и друштвене самозаштите. Због тога је Школа народне одбране преименована у Школу општенародне одбране⁵, а образоване су командно-штабне школе оператике и тактике видова.

Школовање је завршило 13 редовних (406 слушалаца) и девет ванредних (219 слушалаца) класа.

КОМАНДНО-ШТАБНА ШКОЛА ОПЕРАТИКЕ

Командно-штабне школе оператике видова⁶ почеле су са радом школске 1985/1986. године у којима се завршавају студије оператике, оспособљавају старешине за припремање, организовање и извођење операција у општенародном одбрамбеном рату, односно за рад на командним и штабним дужностима у највишим здружено-тактичким и оперативним јединицама (командама и штабовима), као и за остале високе дужности у установама Оружаних снага.

⁵ Начелник Школе општенародне одбране био је вицеадмирал Љубивоје Јокић.

⁶ Начелници Командно-штабне школе оператике Копнене војске били су: генерал-мајор Славолуб Ђокић, генерал-мајор Богдан Ренчел, генерал-мајор Божидар Божовић и генерал-мајор Милосав Ђорђевић. Начелници Командно-штабне школе оператике Ратне морнарице били су: контраадмирал Владимир Баровић и капетан бојног брода мр Младен Вучељић.

Значке Командно-штабне школе оператике Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране, Копнене војске и Ратне морнарице

Школовање у овој школи концепцијски је постављено тако да је за заједнички интервидовски део наставе резервисана једна трећина наставе, а око две трећине за видовске садржаје оператике. Школовање траје годину дана, с тим да се први семестар заршава уз рад, а други тако што се четири месеца изучава видовска проблематика, а два интервидовска.

Тако је Командно-штабна школа оператике преузела део програма Школе народне одбране и била школа за оспособљавање за високе војне дужности, док је Школа општенародне одбране преузела само део војне стратегије као интегрални део стратегије општенародне одбране.

Последња фаза развоја овог нивоа школовања у Југословенској народној армији започиње реформама 1989/1990. године. Тада су начињене две крупне промене – поново је формирана двогодишња Командно-штабна школа (по видовима) за тактички ниво, а Школа општенародне одбране је трансформисана у Ратну школу, у трајању од годину дана.

Командно-штабну школу оператике завршило је пет класа (у то време су обележене као прва, друга... пета класа, касније као 31, 32... 35. класа овог нивоа школовања).

Укупно је 165 слушалаца Копнене војске, 42 слушалаца Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране и 32 слушалаца Ратне морнарице завршило Школу.

РАТНА ШКОЛА

Ратна школа⁷ почела је са радом школске 1990/1991. године и била је самостална наставна и научна установа у саставу Центра високих војних школа, предвиђена за редовно и ванредно школовање припадника Југословенске народне армије, али и за образовање лица из грађанства

⁷ Начелник Ратне школе био је генерал-потпуковник Ибрахим Алибеговић.

за руковођење у систему општенародне одбране. У овој школи одшколована је само једна класа, регистрована као Трећа класа Школе општенародне одбране – Ратна школа. Следећој класи је, због догађаја 1991. године, прекинуто школовање.

Догађаји на територији претходне Југославије и њима проузрокована трансформација Југословенске народне армије у Југословенску армију, а потом у Војску Југославије, условили су неопходну трансформацију војног школства у целини.

Почетком школске 1991/1992. године Ратна школа је прекинула рад, а њени припадници учествовали су у ратним дејствима. Један део је отишао у новоформиране војске бивших република СФР Југославије.

Школовање је завршила једна класа (регистрована као Прва класа, а потом као 36. класа овог нивоа школовања) – укупно 23 слушаоца.

ШКОЛА НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ

Амблем Школе националне одбране

У новом школском систему, у коме је формиран Универзитет Војске Југославије, Ратна школа је преименована у Школу националне одбране⁸, која је била самостална у саставу Центра војних школа, али у свом саставу није имала катедре, већ само управни део. Школовање 37. класе почело је са извесним закашњењем (фебруара 1994. године) и трајало је свега пет и по месеци.

Већ наредне школске године дошло је до промене организације школског система. Укинута је Универзитет Војске Југославије, а Школа националне одбране је остала самостална школа у саставу Центра војних школа Војске Југославије, а у свом саставу је имала катедре оператике и стратегије, што је омогућило централизовано планирање наставе, њено извођење и праћење. Слушаоци су примани на школовање конкурсом, без пријемног испита, а у наредне две класе (38. и 39) није било бројчаног оцењивања.

Школовање се за 37, 38. и 39. класу делило на два дела: први семестар је организован кроз редовну наставу у Школи у трајању од пет дана месечно и самосталан рад слушалаца, а други семестар је у целини реализован у Школи.

Наредне школске године (1996/1997) поново је дошло до извесних измена. Уведен је предмет „Ратоводство“, слушаоци су и даље примани конкурсом, али су сада морали да положу пријемни испит и уведено је оцењивање. Школовање је трајало непрекидно годину дана.

Школа националне одбране функционише у складу са постављеним циљем и задацима школовања. Класе су бројне, а уз слушаоце Војске Југославије заједно се школују припадници Војске Републике Српске (по истом наставном програму).

У овом периоду, Школа националне одбране све више налази своје место у развоју Војске Југославије и изради њених доктринарних докумената, па је носилац израде нацрта *Војне доктрине Југославије* и нацрта *Стратегије оружане борбе*.

У наставни план и програм су уграђена искуства стечена у претходним периодима, а они су усклађени са захтевима времена и потребама Војске. Школовање се завршава на историјским местима (Ђурђеви Ступови, Текериш, Иришки Венац...). Слушаоци за свој симбол усвајају српску официрску сабљу на којој пише порука: „Не вади ме без повода, не враћај ме без части“.

Према *Закону о војним школама и научноистраживачким установама* (1999), слушаоци који заврше овај ниво школовања стичу звање „генералштабни официр“ – осми степен стручне спреме.

Школовање је, закључно са 40. класом, завршило 192 слушаоца.

* * *

Укупно је школовање завршило, од 1955. до 1997. године, 1.349 редовних (40 класа) и 219 (девет класа) ванредних слушалаца.

Овом броју треба додати 52 слушаоца (3 класе) Курса (Школе) оператике и 133 слушалаца (10 класа) Курса оператике при Ратној школи и Школи народне одбране.

Школу општенародне одбране завршило је 24 слушалаца (две класе).

⁸ Начелници Школе националне одбране до завршетка школовања 40. класе били су: генерал-мајор Сава Ковачевић, генерал-мајор Славко Кривошија и капетан бојног брода Бошко Антић.

40
ΚΛΑΣΑ

ЧЕТРДЕСЕТА КЛАСА ШКОЛЕ НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ

Плоча коју је Општина Аранђеловац поставила испред Школе националне одбране у знак сећања на завршетак школовања 40. класе Школе националне одбране у Орашцу 26. јула 1997. године

ОРГАНИЗАЦИЈА ШКОЛЕ НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ

Управа

Школа националне одбране је у саставу Центра војних школа Војске Југославије.

Начелник класе и начелник Школе био је капетан бојног брода Бошко Антић.

Референт за наставу био је пуковник Радивоје Матовић, технички секретар начелника Школе била је Гордана Дивјак, технички секретар класе Драган Пујић, дактилограф и оператер Љиљана Видовић и технички цртач Весна Кајфеш.

Катедре

Школа националне одбране у свом саставу имала је Катедру стратегије и Катедру оператике. По потреби су у реализацији наставног плана и програма ангажоване Катедра руковођења и командовања, Катедра војнообавештајне службе из Генералштабне школе, Катедра географије из Војне академије и, стално, Катедра физичког васпитања из Војне академије.

Катедра стратегије, чији начелник је био пуковник др Милинко Стишовић, била је носилац реализације наставног плана и програма из предмета *Ратоводство* и *Стратегија оружане борбе*.

Катедра оператике, чији начелник је био пуковник Богосав Петровић, била је носилац реализације наставног плана и програма из предмета *Оператика*. Наставни план и програм реализован је по наставним групама. На челу групе наставника биле су старешине наставних група – пуковник Анђелко Трифковић и пуковник Милорад Милићевић.

Наставни план и програм Школе националне одбране реализовали су, поред наставника Школе и Центра војних школа Војске Југославије и афирмисани професори и експерти из различитих стручних и научних области Универзитета у Београду, Савезног министарства за иностране послове, Савезног министарства за одбрану и Генералштаба Војске Југославије. Тиме је постигнут висок ниво компетентности у реализацији наставних садржаја.

Изучавајући сложене теоријске садржаје из области ратоводства, стратегије и оператике, уз примењене облике наставе и практичне задатке на планирању операција стратегијских и оперативних састава Војске Југославије, слушаоци су током школовања постигли највиши степен стручне спреме из области ратне вештине. Уз то, и богато ратно искуство које имају, омогућава слушаоцима 40. класе Школе националне одбране да на командним дужностима у јединицама Војске Југославије одговоре највишим захтевима професије.

КЛАСА СЛУШАЛАЦА

Конкурс

Конкурс за школовање професионалних официра у Школи националне одбране објављен је у листу *Војска* (Прилог 5).

Општи услови са конкурисање били су: држављанство Савезне Републике Југославије, здравствена способност за службу и да се против кандидата не води кривични поступак или поступак због кривичног дела по службеној дужности, односно да нису осуђивани за таква дела казном затвора дужом од шест месеци.

Посебни услови били су: да су школу за усавршавање официра за дужности тактичко-оперативног нивоа или последипломске студије завршили са најмање средњом оценом осам; да имају најмање чин мајора; да су командне, штабно-опаративне, научно-наставне или друге дужности за које се одређује чин потпуковника или виши чин обављали најмање две године; да су за последњи период оцењивања оцењени службеном оценом „одличан” (нарочито се истиче); да познају један светски језик (енглески, руски, француски или немачки) у обиму који пружа други степен курса (школе) страних језика; да су рођени 1954. године и касније.

Према овом конкурс, кандидати полажу пријемни испит према *Упутству о пријемном испиту за усавршавање професионалних официра Војске Југославије (Службени војни лист, број 12/95)*.

Избор кандидата

Предност за пријем на школовање професионалних официра на овом нивоу школовања има официр који је успешније положио пријемни испит, који има бољу последњу службену оцену, а ако имају исту последњу службену оцену, који је континуирано у дужем времену оцењиван бољом службеном оценом, који има бољи успех са претходног школовања, који има виши чин, који је постављен на формацијско место вишег чина и који је успешније обављао више различитих дужности.

Одлуку о пријему на школовање доноси начелник Генералштаба Војске Југославије или старешина кога он одреди.

Пријаве са документима кандидата који испуњавају услове конкурса са мишљењем старешине надлежне команде – установе достављају се Школи националне одбране, чија комисија установљава који слушаоци испуњавају услове конкурса, којима се упућују позиви за пријемни испит. Након положеног пријемног испита комисија саставља ранг-листу кандидата према условима конкурса коју Школа националне одбране доставља Генералштабу Војске Југославије. На основу те листе и потреба службе, начелник Генералштаба Војске Југославије доноси одлуку о пријему на школовање.

Пре упућивања на школовање кандидати се разрешавају дужности.

Пријемни испит

Кандидати за пријем у Школу националне одбране полагали су испит из ратне вештине и познавања страног језика и имали проверу физичке способности.

Испит из ратне вештине састојао се из теоријског и практичног дела.

Теоријски део је обухватао теме: *Сила и моћ у међународним односима, Војне доктрине савеза, великих сила и суседа СР Југославије, Војнополитички положај и угрожавање безбедности, Савремени научнотехнички и технолошки развој и њихов утицај на војне доктрине, Достигнути степен одбрамбених припрема СР Југославије и Војске Југославије, Систем командовања Војском Југославије у миру и рату, Мобилизацијске припреме и извршење мобилизације Војске Југославије, Моралне и психолошко-пропагандне припреме у Војсци Југославије, Облици угрожавања безбедности Југославије и Психолошко-пропагандна активност.*

Примењени део из ратне вештине обухватао је решавање задатка „Дивизија – корпус Копнене војске у нападу или одбрани”.

Провером знања из страног језика на пријемном испиту утврђивано је да ли кандидат располаже знањем једног страног језика у обиму који пружа други степен курса Школе страних језика.

Провера физичке способности обухватала је елементе провере физичке способности старешина: згибови на вратилу, дизање трупа са тла, скок у даљ из места и трчање на 1.600 метара.

Лична карта класе

Класа слушалаца је јединствена наставна јединица Школе националне одбране. Ради ефикаснијег извођења практичне наставе, због великог бројног стања, подељена је у две наставне групе којима је руководио старешина наставне групе – водећи наставник за предмет *Оператика* из Катедре оператике.

Четрдесета класа Школе националне одбране имала је 42 слушаоца (28 из Војске Југославије и 14 из Војске Републике Српске), који су подељени у:

Прву наставну групу: мајор ВУЛЕ АЛЕКСИЋ, пуковник ВЛАДИСАВ АНДРИЋ, пуковник СВЕТОЗАР АНДРИЋ, пуковник ЂУРО БЕРОЊА, пуковник БЛАГОЈЕ БИЛИНАЦ, пуковник БОШКО ГВОЗДЕН, капетан фрегате ЈОВАН ГРБАВАЦ, пуковник МИЛУТИН ЈЕЛИЋ, пуковник ТОМИСЛАВ КАЛИЧАНИН, потпуковник ЈОВИЦА КАРАНОВИЋ, пуковник БОГДАН КОВАЧ, потпуковник ЉУБОМИР КОШАНИН, пуковник РАЈКО КРСМАНОВИЋ, потпуковник ДРАГОМИР КРСТОВИЋ, потпуковник ПРЕДРАГ МАНОЈЛОВИЋ, пуковник МИЛОМИР МИЛАДИНОВИЋ, потпуковник РАДОЈКО СТЕФАНОВИЋ, пуковник ВЕЉКО СТОЈАНОВИЋ, пуковник ЉУБИСАВ ТОДОРОВИЋ, потпуковник БОЖИДАР ФОРЦА и пуковник ТОДЕ ШОЛАЈА.

Старешина наставне групе био је пуковник АНЂЕЛКО ТРИФКОВИЋ.

Другу наставну групу: потпуковник МИЛЕ БОГДАНОВИЋ, потпуковник МИЛИНКО ГРБОВИЋ, потпуковник БОЖИДАР ДЕЛИЋ, пуковник НИКОЛА ДЕЛИЋ, пуковник РАДИВОЈ ЖИВКОВИЋ, потпуковник МИЛОВАН ИВАНОВИЋ, пуковник БЛАГОЈЕ ЈЕЛИЋ, потпуковник НАТАША ЈОВОВИЋ, капетан фрегате ЗОРАН КАРЛИЧИЋ, пуковник МАРКО КУКОБАТ, пуковник ВЛАДО ЛИЗДЕК, потпуковник ЉУБИША

ЛОЈАНИЦА, пуковник МАРКО ЛУГОЊА, потпуковник СТАНИМИР МАТИЈЕВИЋ, пуковник ЉУБОМИР ОБРАДОВИЋ, пуковник ПЕТАР ПАЈЧИН, потпуковник МИЛОРАД ПЕРИЋ, потпуковник МИОДРАГ ПОПОВИЋ, пуковник ЦВЈЕТКО САВИЋ, пуковник Јоже СИВАЧЕК и потпуковник РАДОМИР ЋОСИЋ.

Старешина наставне групе био је пуковник МИЛОРАД МИЛИЧЕВИЋ.

Слушаоци из Војске Републике Српске на пријему код начелника Генералштаба Војске Републике Српске генерала Ратка Младића пред полазак на школовање: стоје – пуковник Вељко Стојановић, пуковник Богдан Ковач, пуковник Бошко Гвозден, пуковник Цвјетко Савић, генерал-пуковник Ратко Младић, пуковник Марко Кукобат, пуковник Ђуро Берића, пуковник Владо Лиздек и потпуковник Јовица Карановић; чуче – пуковник Рајко Крсмановић, пуковник Петар Пајчин, пуковник Светозар Андрић, пуковник Љубомир Обрадовић и пуковник Марко Лугоња

Друга наставна група

Класа је по видовима имала слушалаца Копнене војске 33, Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране седам и Ратне морнарице два.

Слушаоци су били из следећих организацијских јединица: Генералштаб Војске Југославије и Војске Републике Српске 9, команде армија и Команда РВ и ПВО 4, команде корпуса 4, команданти бригада 15, начелници штаба бригада 3, школство 6 и остали 1.

Родови и службе: пешадија 14, артиљерија 7, артиљеријско-ракетне јединице ПВО 3, оклопно-механизоване јединице 3, веза 1, авијација 4, поморство 2, атомско-биолошко-хемијска одбрана 1, електронско извиђање и противелектронска дејства 1, техничка служба Копнене војске 2, ваздухопловнотехничка служба 1, интендантска служба 2 и саобраћајна служба 1.

Структура по чиновима: пуковника 24, потпуковника 15, капетана фрегате два и мајор један.

Сви слушаоци 40. класе су у пензији: 15 генерала и 1 адмирал и 19 пуковника и 1 капетан бојног брода. Преминули су: пуковник Благоје Билинац, генерал-мајор Милинко Грбовић, пуковник Љубомир Кошанин, генерал-потпуковник Владо Лиздек, генерал-потпуковник Цвјетко Савић и пуковник Тоде Шолаја.

У току школовања унапређени су.....

Просечна старост класе била је 43,72 године (најстарији 50, најмлађи 39).

Структура слушаца према дужностима са којих су дошли на школовање и на које дужности су постављени после завршетка школовања видљива је из биографија.

Средња оцена класе је 8,63 (Ратоводство 9,10; Стратегија оружане борбе 9,50; Оператика 7,30; Физичка обука 8,45; дипломски рад 8,80).

После завршене Школе националне одбране слушаоци 40. класе су наредбом начелника Генералштаба Војске Југославије постављени у команде, јединице и установе Министарства одбране и Војске Југославије.

Сви слушаоци су завршили средњу школу (гимназију 24, средњу војну школу 8, средњу техничку школу 6, средњу економску школу 1, учитељску школу 1, школу ученика у привреди 1 и ваздухопловну војну гимназију 1) и претходна два нивоа (Војна академија и Командно-штабна академија видова) војног школовања, као и одређен број курсева.

Већина слушаца потиче са села (35) од родитеља са просеком од 3,28 деце⁹.

Сви слушаоци су у току школовања били ожењени (41) и удати (1) и данас имају 39 синова, 43 кћерку и 87 унучади (50 дечака и 37 девојчица).¹⁰

ТОК ШКОЛОВАЊА

Четрдесета класа Школе националне одбране школована је према Наставном плану и програму усвојеном 1996. године, који је иновиран у односу на претходни, са неколико значајних промена – непрекидно школовање, пријемни испит, оцењивање и увођење предмета *Ратоводство*.

Циљ школовања био је *оспособљавање слушаца за обављање командних и штабних дужности у оперативно-стратегијским саставима и командама Војске Југославије и за командне и друге послове у систему одбране земље на стратегијском нивоу*.

Задачи школовања слушаца су: (1) оспособљавање за обављање командних, штабних и других дужности у командама оперативног и стратегијског нивоа у миру и рату; (2) оспособљавање за обављање дужности у организацијским јединицама Генералштаба Војске Југославије и Савезног министарства за одбрану и другим државним органима у систему одбране земље; (3) проширивање постојећих и стицање нових знања из области ратоводства и ратне вештине с тежиштем на стратегији и оператици, полазећи од мирнодопских и ратних искустава Војске Југославије и страних армија; (4) упознавање са достигнутим степеном и правцима унапређења припрема друштва за одбрану земље и припремљености Војске Југославије за оружану борбу; (5) упознавање са достигнутим степеном и правцима даљег развоја и модернизације Војске Југославије; (6) проширивање знања слушаца из области војне политике, доктрине и стратегије великих сила, војних савеза и суседних земаља; (7) оспособљавање за наставничке дужности у високим војним школама и школама за усавршавање професионалних официра; (8) оспособљавање слушаца за организовање и извођење обуке у командама оперативног и стратегијског нивоа; (9) оспособљавање за израду модела операција на оперативном и стратегијском нивоу.

⁹ Податак за оне који су навели браћу и сестре.

¹⁰ Подаци само за оне који су то у својој биографији навели.

Реализација наставног плана и програма

По овом наставном плану школовање је трајало годину дана. Слушаоци су полагали испите из свих наставних области или предмета предвиђеним овим планом и програмом и дипломски испит на крају школовања.

Теме за дипломски испит предложило је Наставно веће на основу предлога слушалаца, катедри, команди стратегијског нивоа, сектора и самосталних управа Генералштаба Војске Југославије. Усвојио их је Савет, а одобрио начелник Школе националне одбране. Теме су уручене на почетку другог семестра.

Настава је реализована у 1.356 часова и ваннаставне активности (пријем и отпуштање, празници, резервно време и годишњи одмори) у 204 часа – укупно 1.560 часова.

Наставна област **Ратоводство** реализована је у 150 часова (предавања 37, семинари 33, консултације 38, самостални рад 42 часа), с циљем проширивања постојећих и стицања нових знања из области ратоводства и оспособљавање слушалаца да у сарадњи с надлежним органима могу ценити војнополитичку ситуацију и облике угрожавања СР Југославије и решавати комплексне проблеме њене одбране. Истовремено слушаоце је требало оспособити за самосталан и креативан рад у примени усвојених знања.

Кроз остваривање задатака школовања: (1) овладано је теоријским поставкама ратоводства, доктрине одбране и ратне вештине. Проучени су феномени силе и моћи у међународним односима, узроци и облици примене политике силе. Изучавани су суштина, узроци, врсте и карактеристике ратова и најбитнија искуства из локалних ратова, са тежиштем на елементима ратоводства. Сагледани су суштина и елементи економске моћи као основе развоја сваке земље, са тежиштем на економској

Савезни министар одбране Павле Булатовић учествује у реализацији теме из ратоводства

Савезни министар за одбрану Павле Булатовић одржао је 18. новембра предавање на тему „Улога и задаци органа државе у систему одбране Савезне Републике Југославије”. Настави су присуствовали и наставници Школе.

– Систем одбране наше земље заснива се на укупности припрема у миру, које обухватају политичко-дипломатску, економску и информативно-пропагандну област, зарад одвраћања од агресије. У рату, разумљиво, приоритет би имала војна сила са оружаном борбом – истакао је министар Булатовић. Он је још додао да значајне факторе одвраћања од агресије представљају снажна економија и снажна одбрана и да у том циљу стремимо у процесу друштвене трансформације.

Након двочасовног пажљиво саслушаног излагања, министар Булатовић је одговорио на већи број веома актуелних питања слушалаца.

моћи СР Југославије и њеном утицају на изградњу и јачање Војске Југославије и система одбране у целини; (2) слушаоци су упознати са савременим научно-технолошким достигнућима и тенденцијама даљег развоја војних технологија. Сагледани су међусобна зависност и утицај техничко-технолошког напретка и ратне вештине. Упознати су са новинама у војним и ваздухопловним доктринама и стратегијама, са војнопоморском моћи војних савеза, великих сила и суседних земаља и њиховим утицајем на безбедност земље; као и са улогом, надлежностима и задацима државних органа и органа Војске Југославије у одвраћању од агресије, у случају ванредног стања, непосредне ратне опасности и у току рата; (3) сагледани су облици угрожавања безбедности СР Југославије, изучена је организација савремених оружаних снага и њихово наоружање и војна опрема; сагледани су најзначајнији аспекти међународног ратног и хуманитарног права у функцији заштите сопствених националних интереса и значај дипломатије у међународним односима.

Наставна област **Стратегија оружане борбе** реализована је у 280 часова (предавања 62, семинари 86, консултације 48, самостални рад 54 и посебни облици наставе – студијско путовање 30 часова). Циљ изучавања био је стицање нових и проширивање постојећих знања из области стратегије оружане борбе и војне доктрине, развијање критичког мишљења о стратегијским проблемима одбране земље и оспособљавање за проналажење креативних решења и практичну примену усвојених знања.

За остварење циља школовања: (1) обезбеђено је да слушаоци у целини овладају садржајима војне доктрине и стратегије оружане борбе и да се оспособе да самостално и у тиму решавају поједине стратегијске проблеме; (2) сагледани су и изучени елементи и различите врсте савремених стратегијских система војнополитичких савеза, великих сила и малих земаља, војнополитички положај СР Југославије, чиниоци који га условљавају, карактеристике југословенског ратишта, извори и облици угрожавања безбедности земље са тежиштем на оружаном агресији; (3) слушаоци су упознати са целивитим системом одбране СР Југославије, карактеристикама народног одбрамбеног рата, доктри-

Након успешно испуњеног плана посете Центру за електронско извиђање и противелектронска дејства нађе се времена и за весеље, а најбоље уз песму „Жене воле официре“, али и певачи воле официре

нарним ставовима о одбрани земље, те снагама за вођење оружане борбе са тежиштем на Војсци Југославије и снагама Министарства унутрашњих послова, одбрамбеним припремама друштва и Војске Југославије, проблемима и правцима даљег развоја. Тежиште је на припреми државних органа, друштвених делатности, економског система, а у Војсци Југославије на организацији, командовању, обуци, мобилизацији, морално-психолошким и материјално-здравственим припремама, те уређењу територије за рат и оружану борбу; (4) сагледан је значај информационалних технологија и система о ангажовању снага у домену припрема Војске Југославије; (5) обезбеђено је потпуно разумевање основних ставова о оружаном борби, као и креативан приступ овим питањима; (6) оспособљени су слушаоци за примену облика оружане борбе, те облика и видова борбених дејстава приликом решавања оперативних и стратегијских проблема одбране земље; (7) сагледана су битна оперативна-стратејска искуства из светских ратова и локалних ратова вођених после Другог светског рата, као и грађанског рата у СФР Југославији, извучене су поуке за унапређење теорије и ратне праксе.

Наставна област **Оператика** реализована је у 798 часова – предавања 18, вежбе 406, семинари 110, консултације 36, самосталан рад 58 и посебни облици 170 часова. Циљ изучавања био је на оспособљавању слушаоца за уочавање и решавање оперативна-стратејских проблема у приреми и извођењу свих врста операција на југословенском ратишту.

Циљ је остварен: (1) проширивањем знања о карактеристикама југословенског ратишта, стању и могућностима чинилаца оружане борбе; (2) оспособљавањем да самостално и у оквиру штаба – команде оперативног и стратегијског нивоа анализирају ситуацију, уочавају проблеме, предлажу одговарајућа решења и доносе одлуке за извођење свих врста операција у свим условима њиховог припремања и извођења; (3) оспособљавањем за израду борбених докумената плана операције; (4) оспособљавањем за планирање, организовање и извођење обуке у командама и штабовима оперативног и стратегијског нивоа.

У примењеним облицима наставе (628 часова) разрађивани су оперативни задаци:

(1) **Одбрамбена операција (нападна) корпуса Копнене војске – методско-показни задатак (60 часова):** Тему је реализовала Катедра оператике, док су непосредни извођачи били пуковник Милорад Милићевић за Прву наставну групу и пуковник Жарко Гачић за Другу наставну групу.

(2) **Одбрамбена операција армије (160 часова):** Тему је реализовала Катедра оператике, непосредни реализатори теме били су за Прву наставну групу Милорад Милићевић, за Другу наставну групу пуковник Жарко Гачић уз учешће Катедре војнообавештајне службе и безбедности, Катедре војне географије и Катедре позадинског обезбеђења.

(3) **Нападна операција армије (150 часова):** Тему је реализовала Катедра оператике, непосредни извођачи и реализатори теме су пуковник Милорад Милићевић за Прву наставну групу и пуковник Жарко Гачић за Другу наставну групу. Тема је реализована уз учешће осталих катедри.

(4) **Операција противваздушне одбране (42 часа):** Тему је реализовала Катедра оператике уз подршку осталих катедри, непосредни руководиоца за класу био је пуковник Томислав Каличанин.

(5) **Ваздухопловна операција (42 часа):** Тему је реализовала Катедра оператике уз подршку других катедри. Руководилац реализације теме са класом био је пуковник Драган Митровић.

(6) **Операција против поморско-ваздушног десанта (42 часа):** Тему је реализовала Катедра оператике уз подршку осталих катедри. Непосредни руководиоца реализације теме био је капетан бојног брода Љубомир Вељковић.

(7) **Стратегијска операција Војске Југославије (132 часа):** Носилац реализације теме била је Катедра оператике. Непосредни реализатор теме био је пуковник др Спасоје Мучибабић, начелник Катедре оператике. У реализацији теме ангажоване су и Катедра војнобавештајне службе и безбедности, Катедра војне географије и Катедра позадинског обезбеђења.

Посебни облици наставе (170 часова) обухватили су:

Методску разраду задатка – операција корпуса (армије) – Штабна ратна вежба у трајању од 80 часова. Руководиоци разраде задатака били су командири група пуковник Милорад Милићевић за Прву наставну групу и пуковник Жарко Гачић за Другу наставну групу.

Командантско путовање и извиђање у трајању од 60 часова реализовала је Катедра оператике уз подршку других катедри.

Студијско путовање реализовала је Катедра стратегије уз подршку осталих катедри и команди стратегијских групација (Прва армија, Друга армија, Ратно ваздухопловство и противваздушна одбрана и Ратна морнарица). Непосредни руководиоца студијског путовања био је начелник Школе националне одбране генерал-потпуковник Трипко Чечовић, начелник класе, пуковник Анђелко Трифковић, командири група и наставници из катедри уз подршку и помоћ органа наведених стратегијских групација.

Израду дипломског рада реализовали су слушаоци уз помоћ водитеља – ментора по посебном плану (прилог 2).

Командантска извиђања – путовања и студијско путовање

Током школовања у Школи националне одбране, поред наставних посета јединицама и установама Војске Југославије и привредним организацијама, посебан значај за упознавање Југословенског ратишта и реалних могућности система одбране имала су командантска извиђања, командантска путовања и студијско путовање. Реализацијом ових садржаја слушаоци су били припремљени за решавање оперативно- стратегијских проблема у систему одбране, одбрану испитних задатака, израду дипломских радова и извођење примењених облика обуке команди оперативног и стратегијског нивоа, односно планирање и извођење штабних ратних вежби.

У време школовања Војска Југославије, поред већег броја јединица ранга пук-бригада потчињених Генералштабу Војске Југославије, имала је три вида који су били груписани у три армије (Прва, Друга и Трећа армија) у којима је било осам корпуса Копнене војске, Ратно ваздухопловство и противваздушну одбрану са два корпуса (Ваздухопловни корпус и Корпус противваздушне одбран) и Ратну морнарицу (Флота – ранга корпуса, бригада обалне артиљерије, бригада ракета *обала–море* и три моторизоване бригаде). Била је то снажна Војска која се пуних 78 дана борила против највеће силе на свету – НАТО. Свој уставни задатак – одбрана СР Југославије, Војска Југославије је наставила и после агресије. Због тога је и систем школовања вођен тако да се овлада знањем које захтева

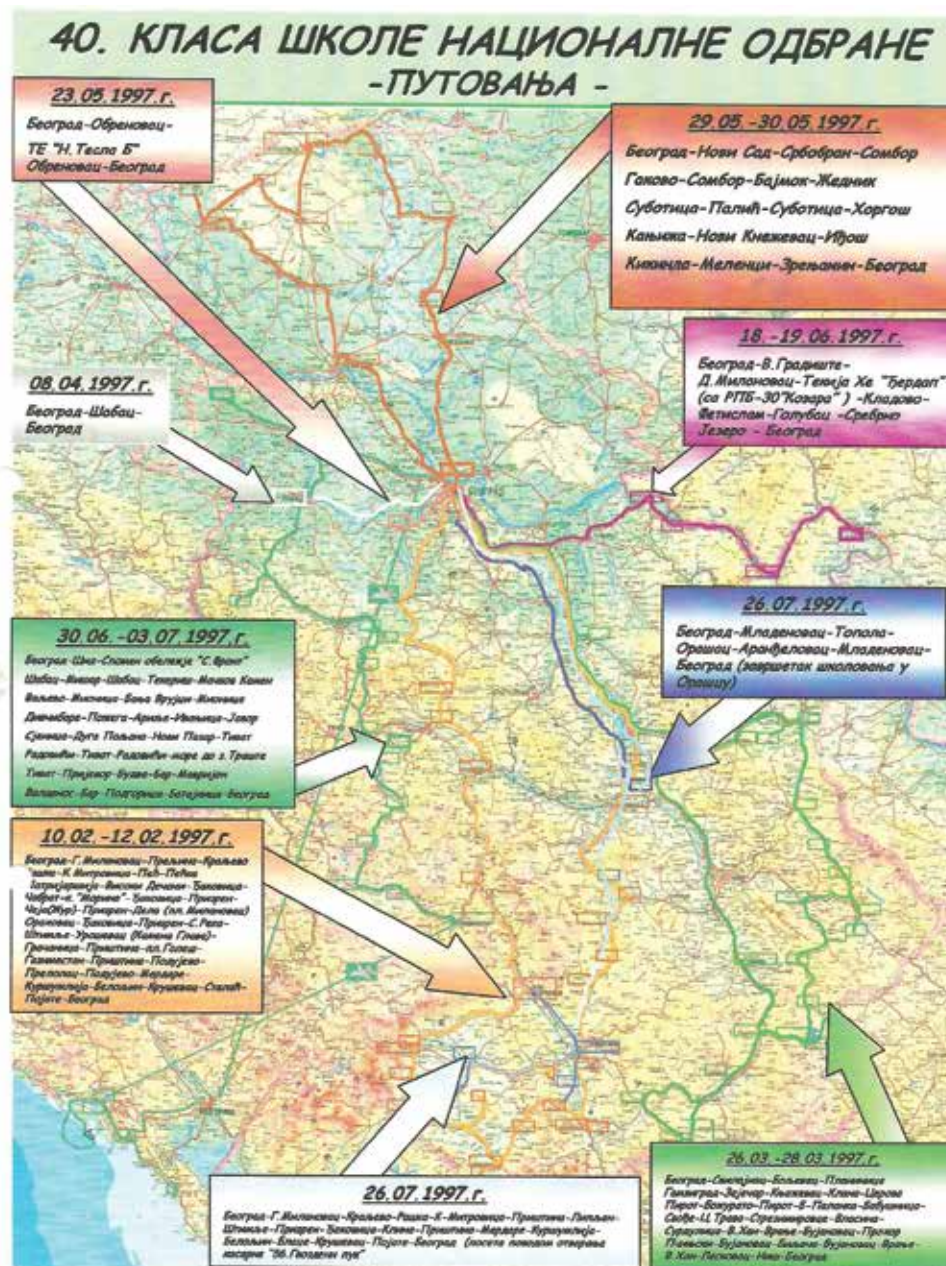

сложен стратегијски систем одбране. Да би то остварили било је потребно, поред осталог, познавати сопствено ратиште и карактеристике стратегијских и операцијских праваца на Југословенском ратишту¹¹.

¹¹ Стратегијски правци: Панонско-шумадијски, Славонско-војвођански, Дринско-великоморавски, Херцеговачко-рашки, Вардарско-моравски и Балканско-косовски.

Операцијски правци су: Дунавско-колубарски, Темишварско-великоморавски, Влашко-моравски, Нишко-косовски и Ћустендилско-косовски (самостални тактички правац), Пчињско-јужноморавски, Дримско-косовски, Јадранско-црногорски, Дубровачко-барски, Билећко-подгорички, Лимско-пештерски, Гласиначко-западноморавски, Семберијско-шумадијски, Славонско-сремски и Дравско-бачки.

Подаци добијени од пуковника др Славољуба Стојимировића који је у време школовања 40. класе Школе националне одбране био наставник у Катедри војне географије у Војној академији.

Напомена; Уместо 26.7.1997. треба да стоји 15.11.1997.

У изјави за лист „Војска” од 10. априла 1997. године, на путовању по Косову и Метохији, пуковници Миломир Миладиновић и Радојко Стефановић кажу да практични облици настава, који обухватају и командантска путовања, пружају могућност не само да слушаоци провере своје знање на терену већ и да упознају крајеве наше земље у којима до сада нису боравили. Осим тога, командантско путовање је један од најважнијих облика оспособљавања, јер омогућава да се решења донета у учионицама провере на простору и одређеном терену. Највећи број слушалаца пре доласка у Школу био је у здруженим тактичким јединицама, а садржаји рађени на путовању помоћиће им да проблеме употребе Војске Југославије сагледају на оперативно-стратегијском нивоу. У свим срединама, истичу, наишли су на изузетно коректан пријем, а домаћини су им омогућили да успешно реализују планиране садржаје.

Систем школовања вођен је тако да се путем контролних, испитних задатака, наставних посета, командантских извиђања, путовања и студијских путовања заокружи целина упознавања Југословенског ратишта и система одбране. Слушаоци су изузетно ценили такав садржај Наставног плана и програма Школе националне одбране и високу стручност наставничког кадра, али, такође и наставници ратна искуства слушалаца.

На овим путовањима, поред представника армија, корпуса и бригада, слушаоци се сусрећу са најзначајнијим личностима политичког и привредног живота региона који посећују, који износе своја запажања и оцене значајне за одбрану земље. Циљ је да се будуће најодговорније старешине упознају са свим аспектима живота и рада, како би у конкретној средини, ако се за то укаже потреба, успешно учествовали у одбрани земље.

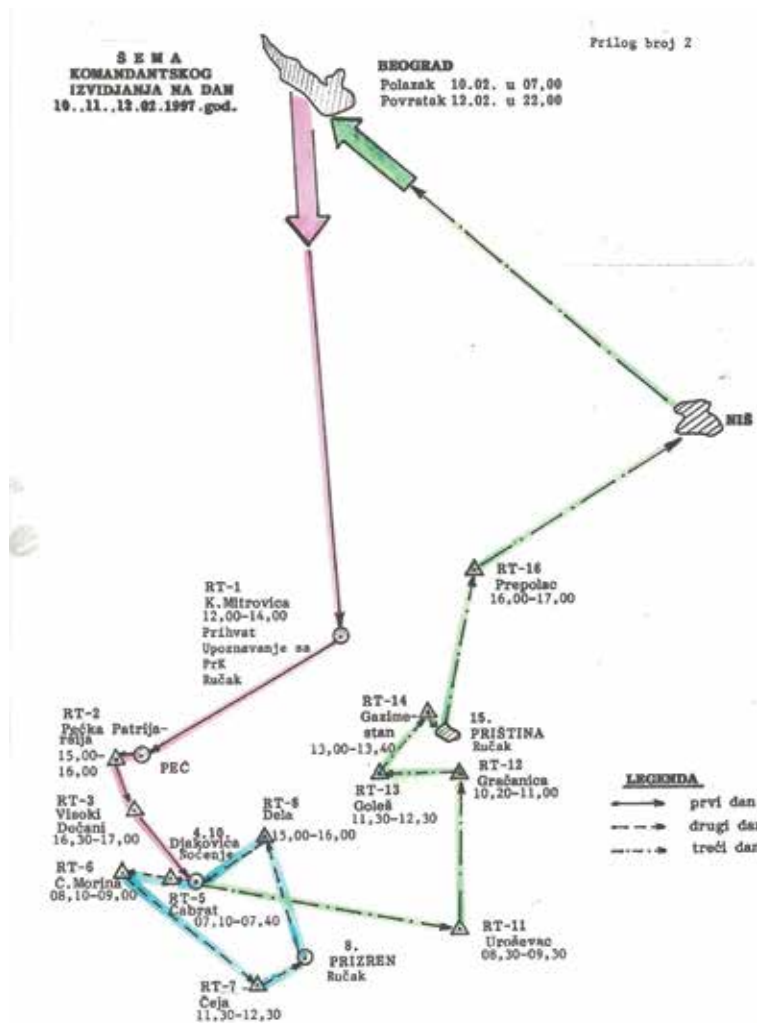
Наставним посетама, командантским извиђањима и путовањима и студијским путовањем завршен је процес упознавања са Југословенским ратиштем и значајним садржајима битним за систем одбране СР Југославије и стратегијски распоред Војске Југославије.

Све је то захтевало нови приступ изради оперативних задатака, плана употребе Војске Југославије и обуке команди за нови концепт стратегијског развоја и доктрине употребе.

Школа националне одбране није чекала готова решења Генералштаба Војске Југославије, већ је кренула у сусрет реформи Војске Југославије и изради доктринарних ставова о њеној употреби и модела употребе.

Командантско извиђање 10–12. фебруар 1997.

Београд – Горњи Милановац – Прељина – Краљево – Рашка – Косовска Митровица – Пећ – Пећка патријаршија – Високи Дечани – Ђаковица – Чабрат – Караула Морина – Ђаковица – Призрен – Чеја (Жур) – Дела (пл. Милановац) – Ораховац – Ђаковица – Призрен – Сува Река – Штимље – Урошевац (Камена глава) – Грачаница – Приштина – пл. Голеш – Газиместан – Приштина – Подујево – Преполац – Подујево – Мердаре – Белољин – Крушевац – Сталаћ – Појате – Београд

У оквиру практичних облика наставе, после шест месеци кабинетског изучавања тема из ратводства, стратегије и оператике, кренули смо на командантско извиђање по теми „Одбрамбена операција армије” на простору Косова и Метохије.

Преко Горњег Милановца, Прељине, Краљева и Рашке, долином јоргована, стижемо у Косовску Митровицу где су нам на брду изнад града добродошлицу зажелели начелник Штаба Приштинског корпуса генерал-мајор Момир Вукадиновић и командант 125. моторизоване бригаде пуковник Здравковић, предочавајући нам геостратегијски положај Косова и Метохије и његова природна богатства. Са места, на коме је подигнут споменик рударима у облику рударског вагончића, види се рудник „Трепча”, средњовековни град Звечан и највећи део Косовске Митровице.

На радној тачки код споменика изнад Косовске Митровице

Из Косовске Митровице путујемо за Пећ правцем преко Клине, Рудника и Витомирице. Овде је лоциран батаљон 125. моторизоване бригаде. У Клубу Војске председник Општине Пећ нас упознаје са својом општином, а командант 125. моторизоване бригаде са груписањем снага на овом делу Метохије, проблемима које имају на граничном подручју и, колико је то дозвољено, са груписањем снага за одбрану.

Из Пећи једна група са начелником Школе одлази у Гораждевац у посету породици потпуковника Драгомира Крстовића где је дочекана са већ познатим гостопримством Срба са Косова и Метохије. Већина иде у манастир Пећка патријаршија, па потом сви заједно у Високе Дечане. То су толико грандиозни споменици и са дужним поштовањем и узбуђеношћу улазимо у ове светиње српског народа, манастире у којима је сачувана српска вера и култура, манастире који представљају непроцењиву вредност.

У Пећкој патријаршији нас дочекују монахиње на челу са игуманијом. Дочек је веома присан, јер овде Школа долази трећи пут. Једна од монахиња нам показује цркве. Почетак овог здања је црква Светих апостола, коју је градио архиепископ Арсеније Сремски у 13. веку. То је наследник Светог

Манастир Пећка патријаршија

У манастиру Пећка патријаршија

Манастир Високи Дечани

Саве. Касније су дограђене још две цркве – Светог Димитрија и Свете Богородице. Овде је Макарије, брат Мехмеда Соколовића, први патријарх обновљене Српске православне цркве 1557. године¹², основао Пећку патријаршију. Ту се крунишу српски патријарси – до сада 44. Скроман је део за церемонију. Овде нема, као у Дечанима, посебне столице за краља или цара.

У делу где се налазе сувенири и свеће, палимо свеће за своје мртве, неки купују сувенире, најчешће позлаћене кашичице којима се причешћује.

И овде нас игуманија испраћа са жестоком манастирском ракијом. Ову част нико не одбија, јер је то посебан доживљај. Напуштамо манастир, иза нас остаје дуд који је пукао када је кнез Лазар

¹² Простор Патријаршије обухватао је поред земље царева Душана и Уроша Немањића, још и подручја Бачке, Баната, Барање, Срема, Славоније, Босанске Крајине, Босне, Лике, Крбаве и Далмације, и имао је више од четрдесет епархија, међу њима и новоосноване: Требињску, Пожешку и др. Пећка патријаршија функционисала је до 1766. године када је поново укинута и тај простор потчињен Цариградској патријаршији.

погинуо на Косову¹³, врата се затварају иза нас, а поред шуми река Пећка Бистрица. Патријаршија се враћа свом миру. Учинили смо све да се достојанствено односимо према овој светињи.

У Високим Дечанима дочекују нас два монаха, једног од њих ословљавају са отац Сава и он је заменик игумана манастира Теодосија, који није присутан. Оба су млада. Уводе нас у манастир. Укратко нас упознају са историјом манастира због недостатка времена. Упознају нас са историјом манастира, али најкраће јер имамо мало времена, а било би потребно дане провести и само делимично упознати овај спеменик. Препознајемо многе фреске на зидовима. Ту је 10.000 насликаних фигура, 20 сцена из Старог и Новог завета, цео црквени календар од 365 дана и догађаји из живота светаца. Десно од олтара је велика фреска са лозом Немањића, а лево слика са ликом Стефана Дечанског на којој је илустрована битка код Велбужда. У ризници се налази мноштво вредних уметничких дела. Ту је и камени ћивот са моштима Стефана Дечанског, светог краља, оснивача манастира, пред којим стојимо с посебним пијететом.

Високе Дечане је градио мајстор Вита из Дубровника по налогу краља Стефана Уроша Трећег, који ће по њему добити име Стефан Дечански. То је највеће дело које је оставило наше приморско грађанство у унутрашњости земље. Овај манастир никада није оштећен, а монаси кажу да га штити свети краљ – његов ктитор. Легенда каже да су Турци хтели да га претворе у џамију, али је на муфтију који је клањао на улазу пао лав са зида и убио га. Турци су се разбежали и нису дирали овај храм. Не чине то ни Шиптари, опет из страха од светог краља, али не остављају монахе на миру ван њега.

Као што је и обичај, монаси нас чисте слатким и вином. Напуштамо Високе Дечане, пуни утисака, околу је зимзелена шума, све је тајанствено, а поред тече река Дечанска Бистрица.

Ноћ у Ђаковици. На вечери у Клубу Војске Југославије присутни су општински руководиоци из околних косовско-метохијских општина и представници привреде. Председник општине Ђаковица Момчило Станојевић, млад човек, домаћин какав може само бити човек који живи у оваквим условима, изражава задовољство што смо међу њима и каже да је „то подршка за њихов опстанак“. Укратко је упознао слушаоце са општином и проблемима који оптерећују овај град, који је симбол Метохије и који је стално на удару сецесиониста и шиптарских националиста. Посебно је истакао сложен положај малобројног српског становништва, али и других неалбанаца.

На лицу сваког од домаћина осмех и задовољство што смо у њиховој средини, а начелник Школе капетан бојног брода Бошко Антић у својој здравици рече: „Драги домаћини, имате част и задовољство што се у вашој средини налази највиша Школа у држави – Школа националне одбране, чији је основни задатак да оправда назив 'национална'... Бићемо с вама, долазимо и идуће године, као и онда када будете угрожени“. Одјекнуо је апалуз потврдивши да је велико задовољство угостити будуће команданте оперативних и стратегијских групација и установа Војске Југославије и Савезног министарства одбране.

Ноћили смо у хотелу „Паштрик“, који је потпуно обезбеђен. Испред врата је наоружани војник. Тек сада видимо у каквим условима раде припадници Приштинског корпуса, а на лицу ни једног старешине и војника не видесмо незадовољство. Лако је нама у Београду!

¹³ То чудо природе, према званичним информацијама, засадио је архиепископ Сава Други, син Стефана Првовенчаног између 1263. и 1272. године.

Вечера у Ђаковици

После доручка, крећемо даље – правац Чабрат, превој Моруна...

Са брда Чабрат (к 441) поред Ђаковице, на коме су шиптарски руководиоци подигли себи маузолеј, види се све до албанске границе према превоју Моруна, дуж тзв. Бакалијевог пута и Јуничке планине. Овде, после већ уобичајене оријентације, слушаоци саопштавају: процену снага „Плавог” – јачина, састав и начин дејства на правцу Хејсани–Ђаковица–Клина, маневар снага, подршка и садејство са побуњеничким снагама у Метохији; јачину, састав и начин ангажовања снага за одбрану овог правца с тежиштем на подршци, противоклопној борби, противваздушној одбрани, запречавању, командовању и вези.

Пут ка превоју Моруна (Ђафа Моруна) води поред реке Ереник до Поношевца, а онда скреће ка албанској граници. Све је као у филму „Капетан Леши”, возила савлађују лош коловоз препун рупа, преко јаруга и потока.

На брду Чабрат

Граничари на Караули „Морина“ дочекују нас са радошћу. Живе као једна породица. Уз кратки разговор у мањој просторији пијемо са њима чај и не кријемо задовољство због расположења ових чувара наше границе. Караула лепо уређена, простор око ње као код доброг домаћина, а поред ње гроб у коме је сахрањен најпознатији пас-граничар.

На граници, поред осматрачнице на неколико корака од граничне линије, командант 53. граничног батаљона мајор Горан Сорак упознаје слушаоце са подручјем које контролишу граничари са ове карауле, као и са суседним караулама из састава ове граничне јединице 549. моторизоване бригаде.

После њега и оријентације, слушаоци износе податке из процене снага „Плавог“ на правцу Бајрам Цури – Пећ – Ђураковац и снага „Црвеног“ – груписање и начин ангажовања снага за одбрану овог правца.

Током боравка на граничној линији не види се нико на албанској страни, али домаћини кажу: „Не брините, посматрају они нас, сакривени, а већ су обавештени да долази колона војних возила, јер имају своје доушнике у селима кроз која смо пролазили“.

У повратку правцем Морина–Поношевац–Ђаковица крећемо за Призрен. Успут нам потпуковник Божидар Делић показује где је његово село Љуг бунар.

У Призрену нас дочекују командант 549. моторизоване бригаде пуковник Боро Кузмановић, у присуству председника Општине Призрен Љубише Стевановића. Град Призрен, некадашња престоница цара Душана, све нас посебно интересује. На његовим улицама видимо само Шиптаре, који показују потпуну „незаинтересованост“ за колону која пролази кроз град, иако је био пазарни дан. Успут, када иду у групама не гледају у правцу возила, а када су сами машу и поздрављају. На улицама нигде жена, само мушкарци.

Кратко се задржавамо у Клубу Војске, где нас командант 549. моторизоване бригаде упознаје са Бригадом, а председник општине са општином. У сали доминира слика цара Душана, чије име носи касарна ове бригаде (Касарна „Цар Душан Силни“).

На Караули „Морина“

Домаћини су задовољни, јер у својој средини угошћују овако респективну групу официра на највишем нивоу школовања у Војсци Југославије, међу којима је и начелник Штаба ове бригаде потпуковник Божидар Делић.

После кратког предаха крећемо на објекат Чеја (к 548), који се налази десно од раскрснице пута Призрен – гранични прелаз „Врбница“ и пута који преко Жура води ка Гори. Кота надвисује долину реке Бели Дрим, односно језеро које је створено после изградње бране код Кукса, где се спајају реке

Бели и Црни Дрим. Долина реке Белог Дрима је уска, смештена између планина Паштрик (1.988 м) и Коритник (2.395 м). Десно се види наша Караула „Горожуп“, а испред гранични прелаз „Врбница“ (к 277).

На овој радној тачки следи већ уобичајен поступак: оријентација – географска, топографска и тактичка, маневар снага и подршка; јачина, састав и начин дејства побуњеничких снага и садејство са снагама „Плавог“ на наведеном правцу; јачина, састав и начин ангажовања снага „Црвеног“ за одбрану овог правца, могућност и начин вођења противоклопне борбе, запречавања, позадинског обезбеђења и командовања.

На радној тачки Чеја

Под руководством искусних старешина група, пуковника Богосава Петровића и Анђелка Трифковића, и асистенцију генерал-мајора Момира Вукадиновића, успешно је сагледан значај Дримско-косовског правца, чија је оса комуникација гранични прелаз „Врбница“–Призрен, а одатле преко превоја Дуље, кроз Црнољевску клисуру и долином реке Неродимке, избија у подручје Приштине и Урошевца. Од Призрена, долином реке Дрим – Подримом и Ереник је комуникација за Ђаковицу, од које се код Велике Круше одваја крак за Ораховац, па преко превоја Троја за Малишево, Косово Поље и Приштину.

Орвинов подрум код Ораховца

Дела: са литица на надморској висини 1.042 м види се готово цела Метохија

Одатле крећемо правцем Чеја – Призрен – Ораховац – превој Троја (к 843) – село Затрић – планина Милановац (Дела – к 1.042). У проласку на кратко свраћамо у подрум „Орвина“ код Ораховца. Ово је познати виноградарски крај. Познато је да је ту био центар виноградарства још у време цара Душана. Свуда околу су непрегледни виногради. Подрум је импресиван, бурад огромна, а на неколико од њих постављено је послужење. Веома пријатна атмосфера.

Са радне тачке на планини Милановац пружа се поглед на највећи део Метохије, који на најширем делу има 23 километра ширине, а дуга је око 60 километара, на просечној надморској висини од 550 метара. Кроз њу протиче река Бели Дрим у коју се уливају реке Пећка Бистрица, Дечанска Бистрица, Ереник, Призренска Бистрица и много мањих речица које пресецају Метохију и чине је плодном. Са ове радне тачке виде се Милановац планина, чији је овај врх део, Језерска планина (1.723 м), Жар планина (1.810 м), Шар планина (2.651 м), Коритник (2.393 м), Паштрик (1.986 м), Јуничке планине (1.985 м), Проклетије са највишим врхом Ђеравица (2.656 м), Богичевица (2.533 м), Стреочка планина (2.377 м), Копривник, Руслија, Жлијеб, Сува планина (2.098 м), Мокра гора (1.922 м)... Планина Кобаоник (1.789 м), на северу и северозападу, и Дреница (1.025 м), која је одваја од остатка Косова, на истоку и североистоку, не виде се са ове радне тачке.

До Ђаковице се враћамо правцем Дела – Превој Троја – Швањски мост.

У Клубу Војске вечера у пријатној атмосфери. Овде се, међу овим гостопримљивим људима осећамо као код своје куће, посебно наставници који су овде већ трећи пут.

Трећи дан путовања крећемо правцем Ђаковица – Призрен – Сува Река

– Штимље ка Урошевцу, пролазећи преко превоја Дуље и кроз Црнољевску клисуру. На Каменој глави дочекала нас је Команда 243. механизоване бригаде, на челу са командантом пуковником Крсманом Јелићем. Камена глава је југоисточно од Урошевца и са леве стране пута који води ка

Наш домаћин генерал-мајор Момир Вукадиновић

Качанику, одакле се пружа поглед на Качаник, Качаничку клисуру и Шар планину са врхом Љуботен (2.428 м).

На овој радној тачки слушаоци су, у складу са циљем и наставним питањима за командантско извиђање, упознати са организацијом, наменом и задацима 243. механизоване бригаде у одбрани на правцу који од Скопља, кроз Качаничку клисуру, води ка Урошевцу, а потом ка Приштини, са одвојеним правцима ка Ђџилану и Штрпцу и даље преко Средачке жупе ка Призрену.

На Каменој глави

У манастиру Грачаница

После географске оријентације следи излагање слушалаца о: процени снага „Плавог” – јачина, састав и начин дејства на правцу Тетово–Качаник–Урошевац, као и начину дејства побуњеничких снага; јачина, састав и начин ангажовања снага „Црвеног” за одбрану овог правца.

Са Камене главе стижемо у манастир Грачаница, где нас је поздравио председник Борачке организације професор Чедомир Шуњевић, а о значају, особености и унутрашњој архитектури манастира говорила је игуманија Теодора. После информација о овом здању, једном од 39 које је саградио краљ Милутин, његовом верском историјском и културном значају за опстанак Срба на овим просторима, рекла је: „Ви сте одабрани а Бог узима најбоље. Пазите да нечастиви није послао међу Вас некога да вас искуша”. Речи игуманије биле су касније тема многих шала, као и речи начелника Школе националне одбране капетана бојног брода Бошка Антића приликом уручивања захвалнице: „Поштована мати Теодора, захваљујемо Вам, се на речима ‘Ви сте одабрани’. И Ви сте одабрани и налазите се на челу ове српске светиње. Слажемо се да Бог узима најбоље, а и Ви сте у овом манастиру најбољи”. Игуманија је поцрвенила, схватила је да је то одговор на њене речи.

Највише пажње изазвала је код слушаца фреска са ликом Симониде на стубу у коме је изграђено место одакле се она молила и где је била изолована од осталих. Код нас је остала дилема: да ли је краљ Милутин изградио ово место да би јој омогућио да се моли Богу сама или да је заклони од погледа младих витезова? Познато је да је била много млађа од њега.

Из Грачанице идемо на планину Голеш (1.018 м). Име планине у потпуности одговара јер је део на коме се налази радна тачка потпуно го, без растиња, али покривен високим снегом.

Овде су разматрани проблеми противдесантне борбе у Косову Пољу – циљ, снаге и могућности ваздушног десанта „Плавог”, организација противдесантне борбе, снаге, начин дејства, подршка и садејство; упознавање са делом снага и средстава РВ и ПВО на Аеродрому „Слатина”.

Врх планине Голеш

*Пред Спомеником косовским
јунацима на Газиместану*

Са планине Голеш стижемо на Газиместан, где нам је генерал-потпуковник Милован Бојовић, командант Приштинског корпуса, одржао беседу о значају Газиместана и зажелио нам успешан завршетак школовања. Ту је Споменик косовским јунацима. То је центар Косовске битке. Изграђен је 1853. године, а реконструисан 1989. године за 600-годишњицу ове историјске битке Срба за слободу. Направљен је

од вишебојног камена у облику средњовековне куле. У његовој унутрашњости су бронзаним словима на каменим плочама исписани стихови из народних песама посвећених Косовској битки. На врху споменика, до којег воде степенице и одакле се пружа поглед на Косово поље, израђен је план битке у бронзи. На челу споменика су познати стихови кнежеве клетве: „Ко не дош’о у бој на Косово...”. Док ангажовани професор износи податке о околини и току битке, многим слушаоцима поглед је уперен у правцу река Лаб и Ситница, Самодреже и Грачанице... Историјски час за памћење, иако сви присутни знају много о овом месту и догађају.

И, на крају, крећемо преко Косова Поља, Приштине, кроз Тенешдолски теснац, и Подујева ка Преполцу, последњој радној тачки по теми „Одбрамбена операција армије”. То је превој преко кога води пут ка Куршумлији, који је вододелница између река Лаб и Топлица. Овај пут се мало користи, па је доста запуштен.

Радна тачка је на узвишењу с десне стране, до које води успон уз који се тешко креће због клизавог терена. Овде се разматра могућност спајања снага „Плавог” са Пчињско-моравског правца, Ћустендилско-косовског правца и Нишавско-косовског правца са снагама са Дримско-косовског правца, као и начин ангажовања снага за одбрану.

Здравица председника Општине Приштина и начелника Школе националне одбране

Ручком у Приштини завршава се ова посета Косову и Метохији. После поздравних речи команданта Приштинског корпуса генерал-пуковника Милована Бојовића и председника Општине Приштина, на гостопримству се бираним речима захвалио начелник Школе националне одбране капетан бојног брода Бошко Антић и уручио већ уобичајене захвалнице Школе.

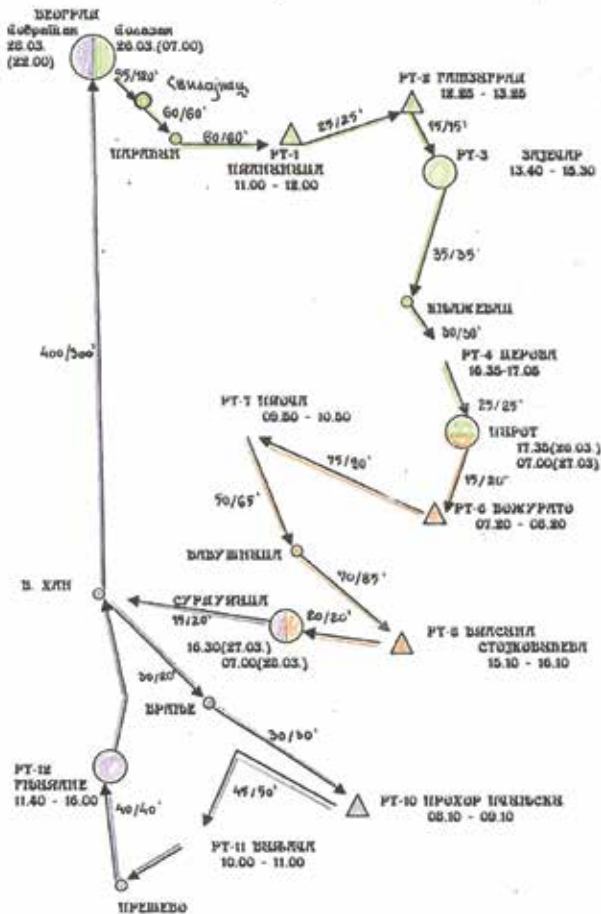
Правцем Приштина–Мердаре–Куршумлија–Прокупље–Белољин–Крушевац–Сталаћ–Појате–Београд враћамо се за Београд, где стижемо ноћу. У аутобусу песма, шале, одушевљењу оним што је виђено нема краја. У Белољину свраћамо код мајке Миодрага Поповића. Кратко се задржавамо, јер већ пада мрак. Узбуђење и срећа мајке која има два сина официра је као шлаг на тарту. Ово тродневно путовање завршило се успешно и што је најважније без икаквих проблема, уз доказ да су и слушаоци и њихови наставници психофизички спремни и за највеће напоре.

Командантско извиђање 26–28. март 1997.

Београд – Свилајнац – Бољевац – Планиница – Гамзиград – Зајечар – Књажевац – Кална – Церова – Пирот – Божурато – Пирот – Бела Паланка – Плоча – Бела Паланка – Бабушница – Свође – Црна Трава – Власина – Стрезимировци – Власина – Сурдулица – Владичин Хан – Врање – Бујановац – Прохор Пчињски – Бујановац – Биљача – Бујановац – Прешево – Гњилане – Бујановац – Врање – Владичин Хан – Лесковац – Ниш – Београд

ОД ОВРБЕНИХ
ПРЕДСТАВИХ
НАЈБОЉИХ БОЈНИХ БРОЈА
5.44

М И К И
КОМАНДИНТСКО ИЗВИЂАЊЕ
ВРЕМЕ: 26. - 28.03.1997. год.

Командатско извиђање је планирано, организовано и реализовано по Теми 3 „Нападна операција армије”. Операција је планирана на Балканско-косовском стратегијском правцу, тежишно у захвату Нишавско-косовског и Ћустендилско- косовског операцијског правца.

Извиђању је претходио рад у учионици у трајању од пет дана: (1) извршена је војногеографска процена зоне; (2) процена и закључци о војно-стратегијској ситуацији и даљим могућностима „Плавог”; (3) сагледано је стање на фронту за наставак борбених дејстава, задаци стратегијским групацијама, садржаји и обезбеђење борбених дејстава; (4) разматрана је припрема нападне операције, прелазак у противудар и извођење нападне операције; (5) рад Команде армије на општој војној процени команданта армије и доношењу основне замисли.

У Свилајнцу, са председником Општине и командантом Интендантског школског центра

На извиђање полазимо тачно у 7.00 часова и у Свилајнац стижемо око 9.00 часова. Успут слушаоци износе географске карактеристике Поморавља којим пролазимо. Код Марковца скрећемо преко Мораве за Свилајнац где нас дочекује председник Општине Свилајнац Добривоје Будимировић Бица заједно са командантом Интендантског школског центра Змајком Милетићем. Град Свилајнац, у чијем селу Радошин је рођен наш слушалац пуковник Миломир Миладиновић, све је одушевио својом чистоћом и посебно лепо уређеним центром са спомеником Мари Ресавкињи, а најзаслужнији за то је наш домаћин Бица који нас је у пријатној атмосфери, уз доручак, упознао са својом општином.

Из Свилајнац се враћамо на аутопут и настављамо до Параћина, а одатле ка следећој радној тачки – Планиница у општини Зајечар, правцем који води преко Честобродице, остављајући лево село Криви Вир и извор Црог Тимока, па преко Бољевца стижемо на Планиницу одакле се пружа поглед све до границе са Бугарском, која иде преко Вршке чуке (672 м), најсевернијег дела Старе планине, где је гранични прелаз на путу Зајечар–Кула. Овде, уз помоћ нашег сталног пратиоца пуковника Стојана Марковића, сагледавамо карактеристике Влашко-моравског операцијског правца, могућности „Плавог” и „Црвеног”...

Пут настављамо преко села Лубница и Гамзиградске Бање и стижемо до Гамзиграда, археолошког налазишта, римске царске палате Феликс Ромулијане. Гај Валерије Галерије, зет цара Диоклецијана, по мајци Ромули назвао га је Ромулијана. Палата изгледа никада није довршена, а у 4. веку цареви су велелепни посед препустили хришћанској цркви. Током 5. века палата је разарана од стране варвара, а у 6. веку Ромулијану је Јустинијан Први обновио у виду пограничне тврђаве. Након најезде Словена крајем 6. века, некадашња царска резиденција је напуштена. Моћан град, на 6,5 хектара, са око 20 утврђених кула, у коме се налазила раскошна палата, два паганска храма, три хришћанске цркве и друге грађевине; подни мозаици се сматрају равнима најбољим остварењима касноантичког доба у Европи.

*Пуковници Цвејтко Савић и Будо Стевовић,
командант 9. пешадијске бригаде,
на Гамзиграду*

*Пуковници Љубомир Кошанин, Будо Стевовић
и Радојко Стефановић на Планиници*

У Зајечару се кратко задржавамо у Команди Тимочке дивизије, где нас њен командант генерал-мајор Момчило Момчиловић упознаје са овом јединицом: војногеографске карактеристике Влашко-моравског операцијског правца, организација и начин употребе, посебно могућности извођења противнапада у ситуацији која је „створена” у оперативном задатку „Нападна операција армије”.

На ручку у Дому Војске у Зајечару, председник Општине Зајечар нас упознаје са градом Зајечаром и Тимочком крајином. Уз здравице и узвратни поздравни говор начелника Школе националне одбране и представљања Школе, начелник уручује захвалнице домаћинима, а слушаоци тихо, уз смешак, добацују „начелник потезе чековну књижицу да плати ручак”.

После ручка у Зајечару пут настављамо правцем Књажевцац–Кална–Темска–Церова–Пирот. Не заустављамо се у Књажевцу, месту кога називају нашом Венецијом јер ту Сврљишки и Трговишки Тимок чине Бели Тимок, који даље наставља до Зајечара где са Црним Тимоком чини Велики Тимок или краће Тимок. После проласка кроз скоро напуштено село Темска заджавамо се кратко код места Церова, где се реализује већ уобичајен програм: оријентација, процена могућности „Плавог” и „Црвеног”... Иако се налазимо на путу већ десетак сати не примећује се никакав умор ни на слуша-

Божурато: Никола Делић, Радомир Ћосић, Божидар Делић и Љубисав Тодоровић

оцима ни на наставницима. Начелник Катедре оператике пуковник Богосав Петровић и старешине наставних група пуковници Анђелко Трифковић и Милорад Милићевић рутински воде ток рада на овој као и на претходним радним тачкама.

У Пироту нас дочекује командант 4. моторизоване бригаде пуковник Милорад Станојевић и без задржавања идемо на радну тачку Божурато, југоисточно од Пирота, где се после оријентације и упознавања са овим местом на коме се још виде ровови из Првог светског рата, сагледавамо војногеографске карактеристике овог правца, могућности „Плавог“ за одбрану и прелазак „Црвеног“ у противнапад. Радна тачка омогућава поглед на Пиротско поље, долину Нишаве која се пружа правцем исток–запад, Стару и Суву планину.

На вечери у касарни 4. моторизоване бригаде, командант нас упознаје са организацијом и задацима ове елитне јединице Војске Југославије, а председник Општине Пирот из коалиције „Заједно“ са општином Пирот. У већ уобичајеној атмосфери када је у питању ова генерација Школе националне одбране, уз расположење и песму, брзо је протекло време, а председник општине је одлазећи рекао начелнику Школе: „Имао сам погрешно мишљење о Војсци, никада се нисам боље провео као ово вече.“ Ваљда је мислио да Војска зна само за строј, рапорт и речи „наређујем“ и „разумем“. Е, ово је нека друга војска, у којој влада другарство, када се постројава и наређује само када мора, а реч „разумем“ само када се стварно разуме. Ове врхунске професионалне официре није потребно постројавати, јер они знају да буду дисциплиновани када се ради, да буду весели када је весеље, да се шале и да буду озбиљни када је време за то, да запевају и заиграју.

После доручка у Дому Војске у Пироту, крећемо путем који од Пирота води правцем Велики и Мали Суводол – Блато – Понор – Теловац – Бела Паланка ка Црвеној Реци, нашој следећој радној тачки. Путујемо јужно од Шљивовичког виса (1.260 м) и кроз Белопаланачку котлину стижемо на објекат Плоча код Црвене Реке (надморска висина 294 м), остављајући Сићевачку клисуру са десне стране. Са овог објекта пружа се поглед на Сврљишке планине (скуп планина на територији општина Бела Паланка, Сврљиг, Нишка Бања и градска општина Пантелеј, са највишим врхом – Зелени врх од 1.334 м), Стару (највиши врх Миџор – 2.169 м) и Суву планину (највиши врх Трем – 1.810 м), чији је део и овај око Црвене реке, као и правац који долином Нишаве води ка Пироту. Испред нас је Белопаланачко поље и с његове јужне стране Бела Паланка, а на северној страни се одваја пут за Бабин Кал и Сврљиг. Слушаоци су посебно упознати са Шпајским положајима, који су служили за одбрану од напада на овом правцу у ратовима Србије и одбране од напада Бугарске у претходним ратовима.

Нажалост, данас су село Шпај (405 м) и овај крај готово напуштени, са мало становника, оро-нулим кућама, зараслим у шибље и коров.

После уобичајене оријентације следи војногеографска процена Нишавско-косовског правца, а затим анализа достигнуте линије „Плавог“, на којој је заустављен и приморан да пређе у одбрану. Изнешен је распоред снага у одбрани, процењена је могућност наставка нападних дејстава правцем који води кроз Белопаланачко поље ка положајима на којима се налазимо и даље ка Нишу.

Код процене „Црвеног“ сагледане су могућности за извођење противудара, прегруписање снага и ангажовање резерве и снага ојачања. Уз допуне представника Треће армије и Нишког корпу-

Плоча: Томислав Каличанин, Благоје Јелић, Никола Делић и Богдан Ковач

са, слушаоци су стекли задовољавајућа сазнања која ће применити у наставку рада на реализацији „Нападне операције армије“.

Правцем Бела Паланка – Доња и Горња Коритница – Бабушница – Свође – Састав река – Црна Трава, родно место наставника Богољуба Давидовића, крећемо се за Власину.

Кратко се задржавамо у општинама Бела Паланка и Бабушница, где нас примају председници општина и упознају са карактеристикама својих општина, али и Белопаланачком котлином, Сувом планином и Заплањем.

Код места Свође (по легенди, село Свође је добило назив према „свођењу“ две реке: у месту се река Лужница улива у Власину или „свођењу“ два пута: један према Црној Трави, а други према Пироту из правца Власотинца) задржавамо се кратко на месту одакле се пружа поглед на Власотинце и правац који води ка Лесковцу.

У насељу Власина Округлица, у хотелу „Језеро“, на месту званом Промаја, сачекује нас председник Општине Сурдулица и командант 135. лаке пешадијске бригаде са сарадницима. За време ручка упознају нас са општином Сурдулица и Бригадом, а начелник Школе националне одбране њих са Школом и циљем овог извиђања.

Власина: Драгомир Крстовић, Јоже Сивачек, Наташа Јововић, Зоран Карличић и Рајко Крсмановић

После ручка крећемо на радну тачку Власина Стојковићева на источној обали Власинског језера. Слушаоци после оријентације, износе податке о овом вештачком језеру: акумулационо језеро на надморској висини 1.211 м, површине 16 км², максималне дубине 35 м, средње дубине 10,5 м, дужине 10,5 км, ширина 3,5 км, одлива се реком Власином која је притока Јужне Мораве. Језеро је опкољено планинама: са севера Грамада, Црквена планина или Плана (највиши врх Вртоп – 1.721 м), са истока Милевске планине (највиши врх Крвави камен – 1.738 м), са југа Варденик (највиши врх Велики Стрешер – 1.875 м) и са запада Чемерник (највиши врх Велики Чемерник – 1.638 м). Испред нас је диван поглед на језеро са плутајућим острвима.

Језеро се налази на Ђустендилско-косовском операцијском правцу, у зони одбране 135. лаке пешадијске бригаде (Сурдулица). У продужетку пута који из Сурдулице води ка Власини Округлица и Власини Стојковићева је место Клисура и гранични прелаз Стрезимировци, где је у посету Караули отишла мања група са начелником Школе, од кога се непосредно иза Власине Округлица одваја пут за Босилеград.

По завршетку активности на овој радној тачки, на којој увек дува ветар из правца Карауле „Крвави камен“, враћамо се ка Власини Округлица и код хотела „Језеро“. Највећи део слушалаца и наставника смештен је у згради јединице 135. лаке пешадијске бригаде, а мањи у одмаралишту које се налази на путу ка граничном прелазу Стрезимировци.

Поглед на Власинско језеро са радне тачке Власина Стојковићева

Поглед са Радне тачке Власина Стојковићева на Караулу „Крвави камен“

Трећи дан путовања, после доручка, крећемо ка Сурдулици, поред реке Врле на којој су мале хидроцентрале, и Владичином Хану, а даље ауто-путем ка Врању и Бујановцу, а затим код Ристовца скрећемо ка селу Кленике, у коме се код манастира Света Петка одваја пут ка Трговишту. Преко превоја Старац, низ серпентине, спуштамо се у долину Пчиње ка манастиру Свети Прохор Пчињски.

У манастиру нас дочекује игуман манастира и командант 78. моторизоване бригаде.

У Манастиру Свети Прохор Пчињски

Манастир Свети Прохор Пчињски налази се на шумовитим обронцима планине Козјак (највиши врх Вирови – 1.284 м), на левој обали реке Пчиње, у близини села Кленике, 30 км јужно од Врања. Према предању, подигао га је у 11. веку византијски цар Роман Диоген у знак захвалности светом Прохору Пчињском, који му је прорекао да ће постати византијски цар. Други ктитор манастира је краљ Милутин. Манастир ради као културно-просветни центар овог краја и у њему ради богословска школа, преписивачко-илуминаторска радионица, а организовано се учи иконописачки занат.

Манастир Свети Прохор Пчињски

Манастир Свети Прохор Пчињски као целина представља културно добро као споменик од изузетног значаја. Црква манастира посвећена је светом Прохору Пчињском и у садашњем изгледу подигнута је 1898–1904. године. У цркви је ђивот Светог Прохора.

Враћамо се истим путем и нешто пре манастира Кленике скрећемо ка радној тачки код села Биљача, које се налази у општини Бујановац с леве стране пута који води ка Прешеву и граници са Републиком Македонијом на надморској висини од 509 метара. Село је претежно насељено албанским становништвом. С радне тачке, изнад села, поглед се пружа преко села Буштрање и Рељан ка Прешеву, граничном прелазу и готово све до Куманова у Македонији. Налазимо се на оси Пчињско-моравског правца.

И на овој радној тачки, после оријентације на терену, уследила је процена снага „Плавог” и „Црвеног” по истим питањима као и на Плочи. Овде нам је домаћин 78. моторизована бригада из Врања, чији начелник Штаба је са нама и који нам је изложио организацију Бригаде и представио зону одбране своје бригаде: њене војногеографске карактеристике, снаге агресора које се могу очекивати на овом правцу, ангажовање Бригаде у одбрани и могућности извођења противнапада у варијанти која се разрађује у овом оперативном задатку, као и снаге са којима Бригада сарађује.

На Глами са генерал-мајором Небојшом Павковићем

Преко Прешева, превоја Мучибаба (тт 820) и Пасјана стижемо у Гњилане, на Гламу (697 м), на којој се некада налазио рудник злата, изнад града са које се види град и велики део Косовског Поморавља. Дочекује нас генерал-мајор Небојша Павковић, начелник Одељења за оперативне послове и обуку у Команди Приштинског корпуса. Сусрет са њим, бившим начелником Катедре оператике у Школи националне одбране, увек је присан, дочекује нас насмејан, а таква појава генерала увек створи пријатну атмосферу и опуштеност, али и учини да свака његова реч буде пажљиво саслушана. Командант 52. мешовите артиљеријско-ракетне бригаде Приштинског корпуса, чија је команда у Гњилану, је наш слушалац пуковник Радојко Стефановић, коју преузима улогу домаћина.

Посета Фабрици батерија у Гњилану

После географске оријентације, генерал-мајор Павковић и пуковник Стефановић нас упознају са војногеографским карактеристикама овог дела Косова и Метохије, могућностима одбране од дејстава агресора, посебно са могућностима организовања противдесантне одбране.

Након повратка са Гламе посетили смо Индустрију батерија Гњилане (ИБГ). Са нама је био и генерал-мајор Небојша Павковић. Након обиласка производних погона, директор Фабрике Славољуб Вујовић говорио нам је о историјату, тренутном стању и перспективама тог колектива, потом су нас поздравили министар у Влади Републике Србије Ђуро Лазић, начелник Косовско-поморавског округа Предраг Ковачевић, председник Скупштине општине Гњилане Богдан Перић и председник Скупштине општине Ново Брдо Петар Васић.

На топлом и срдачном пријему припадницима Војске Југославије из Касарне „Цар Лазар” у

У Клубу Војске у Гњилану

Гњилану и представницима привредних колектива, на ручку у Дому Војске захвалио се начелник Школе националне одбране истакавши, између осталог, да наставници и слушаоци највише војне школе веома радо долазе на Косово и Метохију, јер Косово и Метохија су не само колевка српске духовности већ и велико срце и широка душа српског народа.

Трећи је дан путовања, а на слушаоцима и наставницима се не осећа умор, као да смо тек сада кренули. Атмосфера је другарска. Уз песму и коло, али и плес, време је брзо текло. Кулминација расположења достигнута је у моменту када су се појавили трубачи и када се салом заорила песма „Српска се труба с Косова чује”. С том песмом смо и испраћени из Дома Војске до аутобуса паркираних стотинак метара даље.

Опраштамо се са нашим домаћинима са поруком „Видимо се опет”. Крећемо се кроз Кончуљски теснац, кроз који се пробија Биначка Морава, ка Бујановцу па ауто-путем правцем Бујановац – Врање – Владичин Хан – Лесковац – Ниш и у касне сате стижемо у Београд.

Цело време, од Гњилана до Београда после три дана путовања, у аутобусу весело уз песму. Тој атмосфери није одолео ни начелник Школе па је „запевао” иако нема слуха, а Наташа га је зачуђено погледала. Некада за песму није ни потребан слух, потребна је атмосфера која понесе човека, а ова генерација зна да створи такву атмосферу. Прозлазећи Поморављем, после Багрданског теснаца, наш Миладин је узвикнуо: „Оно су светла мог Радошина”, а у даљини преко Мораве виде се, иако је већ увелико ноћ, узвишења Ресаве, познате по Стевану Синђелићу, али и по нашем Миладину.

Слушаоци из Војске Републике Српске у посети Шапцу 8. априла 1997.

Начелник Мачванског округа Душан Милошевић и председник Скупштине општине Шабац Марко Максимовић примили су, 8. априла, у Градској кући, групу официра – слушалаца 40. класе Школе националне одбране из Војске Републике Српске, коју је предводио начелник Школе капетан бојног брода Бошко Антић. Међу њима су била и двојица наикадашњих команданата Гарнизона Шабац, пуковници Владо Лиздек и Љубисав Тодоровић.

Начелник Школе је упознао домаћине са Школом националне одбране, иако су они већ проверени домаћини и претходним генерацијама, посебно на завршетку школовања 38. класе на Текеришу. Домаћини су слушаоцима представили Мачвански округ и, посебно, општину Шабац.

У пријатељској атмосфери домаћини и гости су се присећали ратних дана када су Мачвански округ и Општина Шабац са својим председником, несебично пружали помоћ српском становништву и Војсци Републике Српске с друге обале Дрине. Од тада траје велико пријатељство Општине Шабац са официрима Војске Републике Српске.

Слушаоци Војске Републике Српске у посети Општини Шабац

Командантско путовање 29– 30. мај 1997.

Београд – Нови Сад – Србобран – Сомбор – Гаково – Сомбор – Бајмок – Жедник – Суботица – Хоргош – Кањижа – Нови Кнежевац – Иђош – Кикинда – Меленци – Зрењанин – Београд

У уобичајено време крећемо на пут, овај пут идемо у Бачку и Банат, у равној Војводини. Пролазећи ауто-путем остављамо лево Батајницу, Нову и Стару Пазову, Инђију и Бешку, а десно Нове и Старе Бановце, Крчедин, Белегиш и Сурдук. Код Бешке, преко највишег (53 метра изнад средњег нивоа воде Дунава) и најдужег моста ове врсте на Дунаву (2.250 метара), који је широк 14.4 метра, прелазимо у Бачку, остављајући лево Фрушку гору. Информације о подручју којим се крећемо даје начелник Школе националне одбране капетан бојног брода Бошко Антић, а преласком преко моста у Бачку „палицу“ преузима начелник Катедре оператике пуковник Богосав Петровић.

Кратко се задржавамо у Клубу Војске у Новом Саду где нас начелник Штаба Новосадског корпуса генерал-мајор Златоје Терзић упознаје са територијом, Срем и Бачка, на којој су распоређене

јединице овог Корпуса. На овом путу се упознајемо са Бачком, док ћемо Срем упознати у наредном студијском путовању.

Из Новог Сада крећемо правцем преко Србобрана, Врбаса, Куле, Црвенке, Сивца и Кљајићева ка Сомбору, где свраћамо у Градску кућу где нас председник Општине Сомбор упознаје са овим градом, његовом богатом историјом и културним наслеђем. Град је чист, са пуно паркова и широким улицама. Са нама даље путује начелник Штаба Сомборске бригаде потпуковник Лука Теслић, који нам на радној тачки код Гакова, недалеко од границе са Мађарском, после географске оријентације представља своју Бригаду, локације њених јединица и задатке које извршава у одбрани. Налазимо се у Телечкој лесној заравни, која се простира између Суботице, Врбаса и Сомбора и која само за десетак метара надвишује земљиште јужно. У овој равници оријентација је отежана, само се понегде у даљини види торањ од цркве. Овде су нам најинтересантнији проблеми око обезбеђења државне границе, као и начин организовања одбране у циљу избегавања изненађења.

Поново се враћамо у Сомбор где нам је у касарни припремљен ручак. И овде су размењене здравице са представницима општине и Сомборске бригаде. Начелник Школе националне одбране капетан бојног брода Бошко Антић је домаћинима представио Школу на већ уобичајен начин нагласивши да је то највиши ниво школовања у земљи у којој се стиче највиши степен образовања – осми степен стручне спреме и високо практично искуство слушалаца и њихових наставника, у којој се „посебна пажња посвећује оваквим путовањима и упознавању територије коју ћемо бранити уколико затреба”.

После ручка и краћег одмора, преко Милетићева, Алексе Шантића и Бајмока крећемо ка Жеднику, који се налази на пола пута између Суботице и Бачке Тополе, где нам је радна тачка јужно од овог села, насељеног претежно Личанима. Улогу домаћина преузима пуковник Тоде Шолаја, командант Оклопне бригаде из Суботице, а на радној тачки нам се прикључују начелник Штаба Новосадског корпуса генерал-мајор Златоје Терзић и командант Артиљеријске бригаде из Бачке Тополе, који нас веома исцрпно, после географске оријентације, упознаје са територијом и својом Бригадом. Пуковник Тоде Шолаја нам је изнео кратку историју северне Бачке.

У Суботицу стижемо предвече, смештамо се у касарни Оклопне бригаде, где нам је у пријатној атмосфери организована војничка вечера. Тоде се показао као добар домаћин, а имао је где то и да научи, на радним тачкама на претходним путовањима.

Други дан путовања, после доручка, крећемо преко Хоргоша, Кањиже, Новог Кнежевца, Чоке, Падеја и Иђоша за Кикинду. Преко Тисе у Банат прелазимо код Новог Кнежевца. Оријентишемо се колико можемо у овој равници где је „лудаја” највеће брдо.

У Кикинди нас чека командант Дунавске дивизије генерал-мајор Јагош Стевановић, који нас, у већ познатом маниру љубазног домаћина, води у Ливницу, где се упознајемо са производњом. Руководство Ливнице је и прошле године било домаћин Школи.

На путу за Зрењанин свраћамо у Меленце где посећујемо ветрењачу по којој је ово место познато, са силоса посматрамо околину, а види се пола Баната. У Зрењанину на ручку у Клубу Војске командант Дунавске дивизије нам представља Дивизију – њену организацију, задатке и, посебно, обезбеђење државне границе према Румунији и Мађарској.

У Београд се враћамо одморни јер овог пута није било пењања по планинским врлетима као на претходним путовањима по Косову и Метохији, Источној и Јужној Србији.

Студијско путовање Дунавом 18–19. јуни 1997.

Београд – Велико Градиште – Доњи Милановац – Текија – Хидроенергетски систем „Ђердап 1” – Кладово – Фетислам – Голубац – Сребрно језеро – Београд

Командни брод Речне ратне флотиле РПБ-30 „Козара“

Најбољи приказ овог путовања дао је Владица Крстић у листу „Војска” од 3. јула 1997. године, који се овде у потпуности преноси:

Са студијског путовања слушалаца Школе националне одбране

РЕКА КОЈА СПАЈА

Где прећи Дунав, питање је које вековима стоји испред многих команданата и војсковођа који су се нашли на његовим обалама. Први познати мост на балканском делу друге по величини реке у Европи саградио је римски цар Трајан, још у другом веку нове ере, неколико километара низводно од данашњег Кладова. Тада је река скренута кроз посебни ископан канал, а монументални дрвени мост саграђен је на сувом. И данас, упркос развоју и достигнућима савременог човека, прећи или форсирати Дунав велики је изазов.

На командном броду Речне ратне флотиле РПБ-30 „Козара“

Дунав није само изазов војсковођама већ и многим уметницима. Онај ко је спознао његову душу може да схвати одакле је Штраус добио инспирацију да напише ноте најлепшег валцера. Наоко миран, Дунав засењује својом ширином. Истовремено, свима показује велику снагу и оправдава назив најзначајније реке средњег дела нашег континента. Сваки контакт са Дунавом изазива дивљење и страхопоштовање.

Такав осећај су понели са собом и слушаоци Школе националне одбране. После многих часова предавања и бројних теоретских „форсирања“ и прелазака преко Дунава, кренули су на дводнев-но студијско путовање од Београда низводно до Ђердапа да утврде колико су њихове војничке замисли заиста оствариве. Домаћин је био командни брод Речне ратне флотиле „Козара“.

– Погледајте и једну и другу обалу Дунава, приобалне мочваре и ритове, аде, рукавце, мртавје... Видите мостове који сада спајају две обале и споменике који причају о прохујалим временима. Па сутра, када постанете команданти опертивно-стратегијских групација, рачунаћете с тим да Дунав није лако савладати – гласила је порука на почетку пловидбе начелника ШНО капетана бојног брода Бошка Антића. За њега се, међутим, не може рећи да је гост на броду „Козара“. У својој богатој каријери је пет дивних година, како их је сам означио, провео на палуби нашег најстаријег речног војног брода.

Калемегданска тврђава је испратила наставну експедицију на пут. Већ на самом почетку слушаоци су се сусрели са железничко-путним мостом према Панчеву. Код Смедерева их је поздравила чувена тврђава, коју је саградио деспот Ђурађ Бранковић пре скоро шест векова. Тада се бродски јарбол спустио још једном. Требало је проћи испод последњег моста на нашој територији. Преко Дунава се низводно може прећи возилом само скелским прелазима и преко брана „Ђердап 1 и 2“.

Ушће Мораве у Дунав: Владисав Андрић, Миломир Миладиновић, Драгомир Крстовић и Љубиша Лојаница

Код Рама и Голупца Дунав се раширио да сакупи снагу за борбу са ђердапским теснацом. Средњовековни неимари су и на овом месту саградили тврђаву, чувара улаза у Ђердап. Од тог места Дунав постаје гранична река између Румуније и СРЈ. Ту их је, као и сваки добар домаћин дочекао командант Граничног дунавског одреда мајор Радојица Јокић. Пут је даље настављен између стрмих литица у пратњи патролног брода граничне јединице.

Од Доњег Милановца на јарболу се завијорила адмиралска заставица (генералска, прим. аутора), знак да је неко тог ранга укrcан на брод. Командант Тимочке дивизије генерал-мајор Момчило Момчиловић придружио се наставној експедицији на путу кроз сектор обезбеђења његове јединице.

Не журећи, „Козара” је секла воду. Колико ли је пута туда прошла? Човек се просто пита ко ту управља – кормилар или брод сам зна пут. У међувремену је Дунав освојио срца још једне генерације најперспективнијих официра Војске Југославије. Прави знак за то је песма која је одјекивала са палубе и из официрског салона. Певали су о очима зеленим и косама црним, о тужним и срећним љубавима, а највише о Дунаву и његовим лађарима. Дунав је, уосталом, и сам једна велика песма.

„Ова река, ипак, више спаја него што раздваја”, чуо се коментар једног слушаоца. Чувар је древних трагова цивилизација чији је живот зависио од воде. Ту је Лепенски вир, најстарија насебина у Европи, чији остаци су нам приближили живот праисторијских становника. Низводно, тамо где је Дунав широк свега 150 метара, стоји Трајанова табла. Она прича причу о његовом друму кроз Ђердап и римским легионарима који су туда ишли у даље освајање света.

Ремек-дело данашње цивилизације је Хидроенергетски и пловидбени систем „Ђердап”. Пре него што Дунав потече ка свом ушћу у Црно море, он код Кладова „остави” струју. Осим што обезбеђује велику количину електричне енергије, уједно је својеврсна регулација речног тока која је много олакшала пловидбу кроз најужи и најопаснији део Дунава.

Захваљујући том систему, успор воде се осећа узводно чак до Новог Сада и Савом до Сремске Митровице. Зато стоји питање колико би пространство остало под водом када би се ту Дунав потпуно затворио. Струја и регулација пловидбе су довољан разлог да се тај систем, с одбрамбеног становишта, прогласи једним од важних објеката у земљи.

Пуни утисака и неких нових сазнања, слушаоци ШНО су ту завршили своје студијско путовање. Назад, до Београда, поново су прошли Ђердапском клисуром, али овог пута копненим делом. На том путу они нису спојили само теорију са практичним радом, већ и историју са данашњицом, традицију са модерним.

Новинар није забележио да је брод пре уласка у Ђердапску клисуру са укрцаним слушаоцима прошао поред ушћа Тамиша, античког насеља Винча, ушћа Мораве и Млаве, римског насеља Виминацијума, Костолца, тврђаве Рам и ушћа Нере... У Великом Градишту се брод кратко задржао када је командант Речне ратне флотиле капетан бојног брода Ратко Ђукић упознао слушаоце са Речном ратном флотилом – њеном организацијом, задацима и борбеним могућностима. На ручку је био и председник Скупштине општине Голубац који је кратко представио његову општину, а директор Филијале „Београдске банке” је позвао све да сутра после повратка из Кладова буду његови гости на Сребрном језеру.

У Доњи Милановац упловили смо пред вече, а на броду се после повратка са вечере у хотелу „Лепенски вир”, где нас је примио председник Скупштине општине Доњи Милановац, дуго чула песма.

Ујутро, „Козара” је запловила кроз Мали и Велики Казан и пристала на узводно предпристаниште Преводнице Хидросистема „Ђердап 1”. После разгледања овог гиганта и упознавања са његовим карактеристикама, аутобусом смо стигли у Кладово, у хотел „Ђердап” где је председник Скупштине општине Кладово припремио ручак и упознао нас са Општином Кладово и Ђердапом у целини.

На повратку смо посетили средњовековну тврђаву Фетислам, посматрали Дунав који се дубоко испод планина пробијао кроз клисуру, задржали се кратко поред тврђаве Голубац и свратили на кратко на Сребрно језеро и испунили обећање дато директору Филијале „Београдске банке”.

Студијско путовање 30. јуни – 3. јули 1997.

**Београд – Шид – Спомен-обележје „Сремски фронт” – Шабац – Мишар –
Шабац –Текериш – Мачков камен – Ваљево – Мионица – Бања Врујци –
Мионица – Дивчибаре – Пожега – Ариље – Ивањица – Јавор – Сјеница – Дуга Пољана –
Нови Пазар – Тиват – Радовићи – Тиват – Радовићи – море до залива Траште – Тиват
– Пријевор – Будва – Бар – Мавријан – Валданос – Бар – Подгорица – Батајница – Београд**

На путовање крећемо у 7.00 часова. То је постало већ уобичајено време за полазак. До Спомен-обележја „Сремски фронт” стижемо ауто-путем за 90 минута. У аутобусу весело као и увек. Смењују се саопштења о подручју којим пролазимо и војногеографским карактеристикама Славонско-сремског оперативног правца и могућностима организовања одбране између реке Саве и Фрушке горе, песма, па саопштења о интересантним историјским догађајима у овом подручју и детаљније о Фрушкој гори на којој се налази 14 манастира Српске православне цркве, па је због тога и названа Српска Света гора.

А на Спомен-обележју сачекују нас командант Оклопне бригаде из Сремске Митровице, пуковник Срећко Михајловић и представници Општине Шид. Иако су свим слушаоцима познате борбе на Сремском фронту, са пажњом су саслушана излагања о завршним борбама за коначно ослобођење земље и пробоју 12. априла 1945. године након чега је пут ка западном делу нашег ратишта био отворен.

Враћамо се ауто-путем ка Руми, па преко Јарка, Хртковаца и Шапца стижемо на Мишар, место на коме су Срби извојевали у августу 1806. године једну од најславнијих победа у Првом српском устанку.

Слушаоце су крај споменика Карађорђу и мишарским јунацима, подигнутом 1906. године, поздравили командант Дринске дивизије генерал-мајор Томислав Обрадов, командант Гарнизона Шабац потпуковник Станко Благојевић, начелник Мачванског округа Душан Милошевић и председник Извршног одбора Скупштине општине Шабац Богдан Мијаиловић. После полагања венца на споменик на Мишару, историјског часа професора Богдана Селендека и обиласка Сталне моријалне поставке „Мишарска битка”, посећена је Холдинг компанија „Зорка”, а потом и погони фабрике „Неметали”, где је домаћин био градоначелник Шапца Марко Максимовић.

После краћег упознавања са Градом Шапцем и Мачванским округом, уз послужење у Фабрици лекова „Зорка Фарма“, идемо на планину Цер с циљем да посетимо Спомен-костурницу у Текеришу. Подигнута је у част чувене Церске битке, у којој су се најжешће борбе водиле, 14–16. августа 1914. године, код овог села. У овој бици српска војска је „до ногу“ потукла аустроугарску. То је била прва победа савезничких снага у Првом светском рату.¹⁴

На врху Спомен-костурнице је орао са раширеним крилима и лавровим венцем, симболом мира и пријатељства. На споменику је текст „Ваша дела су бесмртна“. Околу су постављене бисте прослављених српских команданата Радомира Путника, Живојина Мишића, Степе Степановића, Петра Бојовића и Павла Јуришића Штурма. Поред је Спомен-чесма и Музеј Церске битке.

Код Споменика нас је сачекао командант Дринске дивизије генерал-мајор Томислав Обрадов, који је слушаоцима, након географске оријентације, изложио значај битке на Церу

Преко Завлаке у Крупња стижемо на Мачков камен (к 924), који заједно са Кошутњом стопом (к 939), Црвењем (к 750) и Јаворником (к 727) чини гребен на коме се одвијала најкрвавија битка у Првом светском рату. Одавде се пружа венац планина – тзв. стратегијска греда – Јагодња – Соколска планина – Медведник – Бобија – Повљен – Маљен

Споменик мишарским јунацима

Пред Спомеником церским јунацима са командантом Дринске дивизије генерал-мајором Томиславом Обрадовим

¹⁴ На самом попришту Церске битке настала је корачница „Марш на Дрину“ композитора и војног капелника Станислава Биничког, којом се дочекује и испраћа Школа националне одбране и која је данас, на неки начин, химна Војске Србије.

– Суворор – Рудник – Букуља, који раздваја слив Западне Мораве од Мачве, Тамнаве и Колубаре и представља препреку код дејстава север-југ и обратно.

У септембру 1914. у борбама на Мачковом камену, од 16. до 21. септембра, око 1.150 српских војника избацивано је дневно из строја. Аустроугарски губици били се дупло већи. Никада, ни пре ни касније, није погинуло толико људи за кратко време. Мачков камен је симбол српске упорности и одлучности у одбрани отаџбине.

Овде је, у ноћи између 21. и 22. септембра, испред Четвртог пешадијског пука „Стеван Немања”, његов командант потпуковник Душан Пурић издао историјску заповест официрима 4. пука: „Војници, ми смо овде дошли да гинемо за Отаџбину. Командири испред својих водова и чета, команданти испред својих батаљона, а ја ћу испред свих. За мном! У јуриш! За слободу и Отаџбину!”

У борбама на Мачковом камену погинуло је 115 официра – пет команданата пукова и 17 команданата батаљона, док их је 176 избачено из строја, због чега је названа „Официрска битка”. Међу првима је погинуо потпуковник Душан Пурић, а у бици је рањен и принц Ђорђе Карађорђевић.

Спомен костурница на Мачковом камену на чијој капији пише „Отаџбина палим херојима“

Дочекало нас је невреме. Никада јачу грмљавину нисмо чули. Кад загрми тресу се околни високи. То нас није омело да посетимо Спомен-костурницу и одемо до радне тачке удаљене неколико стотина метара. За нама у трави остаје црвени траг од јагода које газимо јер се не виде у трави. Није случајно ова планина названа Јагодња.

На радној тачки, пуковник Давид Марковић, начелник Штаба Дринске дивизије, својим већ познатим гласним говором оријентише нас и упознаје са задацима Дринске дивизије на Семберијско-шумадијском оперативном правцу.

Покисли, враћамо се у Крупањ, где нас у Дому културе дочекује председник општине са сарадницима. Била је то прилика да се осушимо, а уз ручак са домаћинима изнесемо своје утиске са Мачковог камена. После уобичајених упознавања са Општином Крупањ, следи поздравни говор, у знак гостопримства, начелника Школе националне одбране уз обавезно уручивање захвалнице домаћинима и коментари, наслеђени од претходне две генерације слушалаца „о начелниковој чековној књижици” и плаћању ручка.

У Команду Дринске дивизије у Ваљевоу стижемо у предвечерје где нас је дочекао командант генерал-мајор Томислав Обрадов и кратко нас упознао са јединицом. Интересантно је нагласити да су команданти Дунавске (генерал-мајор Јагош Стевановић), Тимочке (генерал-мајор Момчило Момчиловић) и Дринске дивизије (генерал-мајор Томислав Обрадов), поред команданата Приштинског и Нишког корпуса и Флоте, најбољи домаћини Школи, што се не би могло речи за друге команданте корпуса, које нисмо ни видели.

На вечери у Клубу Војске, председник општине Ваљево нам је представио општину, а капетан бојног брода Бошко Антић домаћинима Школу националне одбране.

Други дан, после доручка, крећемо из Ваљева, преко Мионице, за Бању Врујци, где се кратко задржавамо. Ту нам представници Општине Љиг представљају своју општину. Потом, преко Мионице и Дивчибара стижемо у Пожегу где нам у касарни представници Ужичког корпуса представљају свој Корпус, упознају нас са војногеографским карактеристикама своје зоне, одакле крећемо преко Ивањице, Јавора и Дуге Пољане за Нови Пазар. На Јавору се задржавамо на месту, осам километа-

Поглед кроз прозор хеликоптера на реку Вапу која кривуда кроз ливаде Сјеничког поља

ра после села Кушићи, одакле се види Василијин врх (1.519 м) на коме се налази споменик мајору Михаилу Илићу, команданту Ужичке бригаде, који је овде јуначки погинуо 5. септембра 1876. године.

После краћег задржавања и информације о борбама на Јавору у Српско-турском рату 1876. године крећемо за Нови Пазар, где нас у касарни прима командант 37. моторизоване бригаде. Овде је, после упознавања са карактеристикама Пештерске висоравни и 37. моторизованом бригадом, извршена процена о ангажовању снага „Црвеног” на Пештерској висоравни, могућностима извођења ваздушодесантних дејстава „Плавог” и организација противдесантне борбе.

Пештерска висораван ограђена је планинама Голијом (1.833 м), Јавором (1.445 м), Златаром (1.627 м), Јадовником (1.734 м), Озреном (1.693 м), Гиљевом (1.617 м), Нинајом (1.362 м), Тројаном, Сухаром (1.416 м)... Читав овај изванредан природни амбијент има све карактеристике крашких површи у којој преовлађују кречњачке стене и са правим примерима крашког рељефа.

После ручка крећемо хеликоптерима за Боку. Летимо преко Тутина, Сјенице, преко Бјеласице, између Маганика и Комова, изнад кањона Цијевне... до Подгорице. После краћег задржавања полећемо и преко Цетиња, обилазећи Ловћен, спуштамо се ка Тиватском пољу и слећемо у касарну у Радовићима. Време је лепо, видљивост одлична па је поглед на високе планине испод нас, упркос ограничења због малих прозора на хеликоптеру, очаравајући.

Дочекује нас наш домаћим капетан бојног брода Ђорђе Пражић, слушалац претходне класе Школе националне одбране. Већ је постала пракса да слушаоци претходних генерација буду организатори и домаћини на оваквим путовањима. Смештени смо у хотел „Плави хоризонт”.

Хотел „Плави хоризонт”

Школски брод „Галеб“

Наредног дана, 2. јула, наставници и слушаоци су се укрцали на ракетну фрегату РФ-33 „Котор“, којом командује капетан фрегате Радојко Збиљић, одакле су посматрали тактичку вежбу ударних поморских снага на отвореном мору. Ракетне фрегате и ракетне топовњаче су по изласку из Бококоторског залива извршиле симулацију ракетног удара у садејству са 108. обалском ракетном бригадом и системом обалског осматрања. Након извршене симулације торпедног дејства подморнице, ракетне топовњаче и ракетне фрегате извршиле су артиљеријска дејства на плутајућу metu на мору. Наставници и слушаоци су били задовољни приказаном вештином и оспособљеношћу припадника Ударних поморских снага Ратне морнарице. У току пловљења постављана су многа питања проистекла из особености и занимљивости поморског позива, а посебно живота на ратном броду.

После повратка у Тиват и ручка на Школском броду „Галеб“ упознајемо се са снагама Флоте, с тежиштем на борбеним могућностима и задацима које извршавају. Након тога, слободно време које се проводи по сопственом нахођењу, а увече се враћамо у „Плави хоризонт“.

Ујутро, последњег дана путовања, аутобусима крећемо Јадранском магистралом правцем Будва – Петровац на мору – Сутоморе – Бар. Кратко се задржавамо изнад тврђаве Хај Нехај

У Команди Флоте, у Бару, командант Флоте контраадмирал Миливоје Павловић, кратко нас је упознао са организацијом и задацима Флоте, а потом смо се аутобусима упутили ка Улцињу.

Брдо Мавријан (тт 398) налази се око четири километра северозападно од Улциња. На овом брду постоји стална станица за радио-техничко извиђање и лоцирање радара из састава 350. центра

Ракетна фрегата РФ-33 „Котор“

за електронско извиђање и ометање. Ову радну тачку је припремила команда 83. моторизоване бригаде. Командант ове Бригаде је до одласка на школовање у ову класу био је потпуковник Радивоје Живковић, који нам је и домаћин на последњим радним тачкама на путовању. Његов начелник Штаба, који је и вршилац дужности команданта, пуковник Керовац изнео је процену угрожености из правца Републике Албаније, могућности поморско-ваздушног десанта и могућност оружане побуне у његовој зони одбране. На основу ове процене изнео је једну од варијанти употребе Бригаде у садејству са 10. граничним батаљоном и оста-

Гађање топом АК-230 на мету на води

лим снагама Ратне морнарице. Командант 10. граничног батаљона упознао нас је са задацима и основним проблемима обезбеђења државне границе према Републици Албанији. Овај батаљон обезбеђује 66 километара границе, од којих је 24 километра на реци Бојани, 32 километра на Скадарском језеру и 10 километара на копну. Лепо време омогућује нам изванредан поглед са овог брда на јужни Јадран, простор Улциња и на простор Албаније.

Након завршених излагања и дискусије на радној тачки Мавријан, кренули смо на ручак у Војно одмаралиште „Валданос“. Ово војно одмаралиште налази се у ували Валданос, некадашњем склоништу улцињских гусара, коју поморци зову *увала тишине*, јер је природно заштићена од јужних и северних ветрова који најчешће дувају на Јадрану. Овај простор је познат по Старом маслинаку (Маслинада), који је највећи живи споменик маслинарству на Јадрану. Има 18.000 стабала маслина, просечне старости око 800 година. Нека стабла су посађена на почетку наше ере а једно је старо 1.892 године.

Маслине Валданоса старе неколико стотина година

А на ручку, уз здравице команданта Флоте и начелника Школе, било је весело, и уз песму.

После ручка крећемо на аеродром Голубовци, укрцавамо се у авионе и летимо за аеродром Батајница.

И на овом путовању, после четири дана, сви су расположени, ни трага од умора, па им начелник Школе каже: „Што се мене тиче ви сте сви положили испит психофизичке спремности највишом оценом”.

У наредном периоду предстоји испит из Оператике, одбрана дипломских радова и свечани завршетак школовања у Орашцу.

Посете јединицама и установама Министарства одбране и Генералштаба Војске Југославије

Посета Инжињеријском школском центру у Обреновцу

Посета Инжињеријском школском центру у Обреновцу планирана је и реализована с циљем упознавања слушаца са школовањем кадрова инжињерије.

Начелник Управе инжињерије генерал-мајор Младен Михајловић упознао је слушаоце са перспективама рода инжињерије и увођењем савремених инжињеријских средстава у јединице Војске Југославије. Нагласио је да је, на основу искустава из локалних ратова и савремених сазнања из стратерије и ратне вештине у целини, род инжињерије и код нас претрпео значајне промене, пре свега у начелима употребе инжињеријских јединица. Напоменуо је да се и у тој области потврдило да теорија неминувно следи праксу. У таквим условима неминувно следи модернизација рода.

После уводних речи начелника Управе инжињерије, о организацији и раду Инжињеријског школског центра говорио је заменик команданта пуковник Радослав Стаменковић. Напомињући да најважнији задатак Центра образовање официра и подофицира инжињерије, последњих година остварују са смањеним бројем наставника, што захваљујући успешној сарадњи са Управом инжињерије и другим школским центрима, ипак не отежава спровођење наставног процеса. Стаменковић је слушаоцима показао и савремено опремљене кабинете и полигоне Центра.

Специјално за ову прилику, инжињерци су омогућили слушаоцима да се укрцају у транспортер – амфибију и заплове Савом, да у пракси виде како изгледа десант преко реке.

На крају посете Инжињеријском школском центру слушаоци су посетили Термоелектрану „Никола Тесла Б”, где их је примио заменик директора Мирослав Софронић. Представљајући један од гиганата наше привреде, он је истакао да Србија из погона те термоелектране добије више од трећине укупне електричне енергије. Иако су санкције међународне заједнице, првенствено због онемогућавања увоза резервних делова, отежавале одржавање и ремонт, истакао је да је Термоелектрана знатно допринела стабилизацији привреде. Проблем је еколошка заштита околине, будући да се, после сагоревања 22 милиона тона угља годишње, одложи око четири милиона тона на незаштићеним депонијама, па је јасно да се улагање у еколошку заштиту не може избећи.

БУДУЋИ ГЕНЕРАЛИ

СЛУШАОЦИ Школе националне одбране, највише војне школе у нас, преkjуче су посетили Инжињеријски школски центар у Обреновцу "због методске јединице" - Форсирање реке.

Специјално за ту прилику, инжењерци из Обреновца омогућили су будућим генералима, које су укрцали, у руски транспортер амфибију, да у пракси, виде како изгледа десант пешадије преко реке.

Домаћин слушаоцима ШНО у Обреновцу био је генерал мајор Младен Михаиловић, помоћник начелника Генералштаба за род Инжињерије. Као цетлмен, генерал Михаиловић нарочиту пажњу је посветио потпуковнику Наташи Јововић, (на слици) првој жени полазнику ШНО и првој жени која улази у конкуренцију за генералско место.

(Снимио Д. Миловановић)

У Центру за електронско извиђање и противелектронска дејства

У Центру за електронско извиђање и противелектронска дејства, у Касарни „13. мај”, којом командује пуковник Љубиша Гавриловић класа је дочекана онако како то чине слушаоци претходних класа када им у посету дођу млађе колеге. Овом приликом обавештени су о значају рода Електронског извиђања и противелектронских дејстава за Војску Југославије. Начелник Управе овог рода пуковник Добросав Радвановић у уводном излагању говорио је о историјату тог рода, а посебно се осврнуо на садашње стање и његову улогу. Нагласио је да су ове јединице у свим армијама света оправдале своје постојање и значај који им је придаван протеклих пола века. Искуства из последњих ратова показују да сваки рат почиње, води се и завршава електронским дејствима, што најбоље говори о важности јединица овог рода, кога зову „електронске очи и уши”.

Посета Корпусу противваздушне одбране

У оквиру реализације теме „Операција снага противваздушне одбране” посећен је Корпус противваздушне одбране. Командант Корпуса генерал-мајор Славко Бига представио је Корпус, његове могућности и задатке. На командном месту Корпуса начелник Штаба Корпуса генерал-мајор Никола Грујин је, између осталог, слушаоцима представио подземно командно место Корпуса са којег се командује целокупним снагама противваздушне одбране и остварује садејство са осталим јединицама Војске Југославије.

Посета Новинско-издавачкој установи „Војска”

Новинско-издавачка установа „Војска” посећена је с циљем да се слушаоци обавесте о улози и могућностима те наше у издаваштву реномиране установе и њеној незаобилазној улози у афирмацији војне писане речи.

Слушаоце је у име Управе Генералштаба Војске Југославије за информисање поздравио пуковник мр Никола Аћимовић. О организацији и садржају деловања Новинско-издавачке установе „Војска” говорио је начелник пуковник Станоје Јовановић. Главни и одговорни уредници листа, часописа и књига, уз информације о појединим редакцијама позвали су присутне слушаоце на сарадњу.

Приликом обиласка „Војне штампарије” директор пуковник Милош Марковић указао је на кључне етапе у штампању појединих издања и на путеве будуће модернизације.

Посета Корпусу специјалних јединица

Боравак у Корпусу специјалних јединица Војске Југославије имао је богат садржај. Слушаоци су имали прилику да присуствују извођењу дела специјалистичке, борбене и физичке обуке, да се упознају са наоружањем и опремом припадника ове елитне јединице. Видели су на делу врхунске професионалце.

Командант Корпуса специјалних јединица, пуковник Љубиша Стојимировић, бивши слушалац 38. класе Школе националне одбране, представља своју елитну јединицу својим две генерације млађим колегама

Веома атрактивне вежбе које су извели противтерористички и извиђачко-диверзантски састави, популарне „Кобре” и „Соколови”, од јутарњег вежбања, преко приказа борилачких вештина и ситуационог гађања с бојевом муницијом, део је програма који су приликом посете с великом пажњом пратили слушаоци и наставници Школе националне одбране.

Прецизно гађање из самострела, бацање ножева и употреба „тихог” оружја неки су детаљи из обуке колико атрактивне за посматрање толико ефикасне када се примене према противнику.

Муњевити (п)окрети у блиској борби и предност вештине над снагом могу бити одлучујући у акцијама, чији се детаљи броје секундама.

Занимљиве најаве сваке вежбе, поткрепљене, пре свега, стручним коментаром команданта Корпуса специјалних јединица пуковника Љубише Стојимировића, откривали су мало познате детаље из напорне борбене и физичке обуке ових неустрашивих професионалаца.

На посебном полигону, где се увежбава ослобађање талаца у разним ситуацијама, припадници антитерористичке јединице користе бојеву муницију. Гађа се са максималном прецизношћу. У такозваним акцијама високог ризика, зрна морају да између талаца погоде само киднапере.

Припадници чувене 63. падобранске бригаде су такође побудили велику пажњу. Реч је спортским асовима, државним рекордерима који чине комплетну екипу Југославије.

Припадници Прве оклопне бригаде су приказали своју обученост у гађању на тренажеру, у различитим метеоролошким условима, а атрактивна и брза вожња преко препрека је на свој начин украсила слику јединице.

Посета, која је имала радни карактер, веома је успешна у сваком погледу. То је, без сумње, део новог искуства будућих високих војних руководилаца.

Посета 72. специјалној бригади

Посета Аеродому „Батајница“

На организованом тактичко-техничком збору на Аеродрому „Батајница“ слушаоци су упознати са могућностима савремених средстава и опреме у наоружању Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране.

Командант Ваздухопловног корпуса генерал-мајор Благоје Граховац упознао је слушаоце са организацијом, задацима и борбеним могућностима ове јединице, а потом је начелник Ваздухопловно-

медицинског института пуковник доктор медицинских наука Милорад Дамјановић приказао рад ове значајне установе. Са великим занимањем праћена је демонстрација могућности центрифуге и разгледан уређај за просторну оријентацију.

Посећен је и Ваздухопловни опитни центар о чијем раду је говорио пуковник Владислав Митић.

Највише интересовања слушаоци су показали код ловачких авиона МиГ 21 и МиГ 29 204. ловачког авијацијског пука, којим командује потпуковник Мирчета Јокановић, који је већ положио пријемни испит за наредну генерацију ове Школе.

На ручку, у ресторану Аеродрома, прикључио нам се и командант Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране генерал-пуковник Љубиша Величковић, који је поздравио слушаоце. Он је стални посетилац Школе на свим важнијим активностима – присуство настави, техничким зборовима, одбрани дипломских радова и завршним свечаностима завршетка школовања.

Посета Генералштабу Војске Републике Српске

Слушаоци из Војске Републике Српске, начелници катедри и старешине наставних група, предвођени начелником Школе посетили су Генералштаб Војске Републике Српске у Бијељини.

У посети саборцима из одбрамбеног отаџбинског рата (из албума начелника Школе)

Новопостављени начелник Генералштаба генерал-мајор Перо Чолић и његов заменик пуковник Винко Пандуревић представили су Војску Републике Српске: њену организацију, задатке у одбрани Републике Српске и перспективе.

На ручку у Дому Војске командант 3. корпуса Војске Републике Српске, генерал-мајор Новица Симнић, слушалац претходне класе Школе националне одбране, упознао је слушаоце са својим Корпусом. Учинио је то због наставника јер слушаоци то већ знају.

Испити

Дипломски радови

Теме дипломских радова одређује својим наређењем начелник Школе националне одбране на предлог слушалаца, наставника, јединица и установа Војске Југославије и Савезног министарства одбране. Поред теме, у том наређењу се одређује и водитељ.

Одбрана дипломског рада: Никола Делић, Вељко Стојановић и Светозар Андрић

Слушаоци у договору са водитељем сачињавају тезе које се достављају начелнику Школе националне одбране на одобрење.

Слушаоци приликом израде дипломског рада обављају консултације са одговорним старешинама из команди, јединица и установа Војске Југославије и Савезног министарства одбране, као и институцијама ван Војске Југославије према сопственим замислима и процењеним потребама за постизање квалитета који захтева ниво школовања.

Дипломски рад се израђује у три примерка и доставља Школи до рока, овог пута био је то 25. јуни 1997. године, који одређује начелник Школе националне одбране тако да чланови комисија, одређени наређењем начелника Школе националне одбране, имају довољно времена за преглед и оцењивање рада.

Председник комисије обавештава водитеља о методу и времену одбране рада, којој могу присуствовати и представници команди, јединица и установа Војске Југославије и Савезног министарства одбране, без права утицаја на оцену рада.

Комисија саставља питања за сваки дипломски рад и уручује их слушаоцу један сат пре почетка одбране, а након одбране саставља извештај и у закључку констатује да ли се рад може користити у наставне сврхе, као и да ли се може користити у јединицама, командама, у установама Војске Југославије и Савезног министарства одбране и начин чувања.

Сви слушаоци су на време предали радове и чланови комисија имали су довољно времена да их прегледају и дају своје мишљење.

Одбрана дипломских радова обављена је уз присуство водитеља и представника Команди и установа Војске Југославије и Министарства одбране. Радови су оцењени као веома квалитетни.

Свечаност поводом завршетка школовања

После завршетка школовања претходне три генерације на Ђурђевим Ступовима, Текеришу и Иришком Венцу дилема је била да ли да ова генерација то учини у Орашцу, Такову или на Мачковом камену. Када је почетком фебруара стигао позив Скупштине општине Аранђеловац да то буде у Орашцу дилеме више није било. Иницијатор овог позива је пуковник Слободан Пејовић, слушалац претходне генерације Школе националне одбране, рођен у Орашцу. Његов „класић” пуковник Миливоје Бојовић је то прокометарисао 14. фебруара: „Прочитавши позив Скупштине општине Аранђеловац освежен ми је данашњи дан. Баш ми је драго што су Школи националне одбране упућене тако лепе речи”.

После успешно одбрањених дипломских радова, слушаоци су 24. јула организовали Другарско вече у Клубу Гарде у Топчидеру.

Позивница за другарско вече

Другарској вечери, као гости, присуствовали су начелник Центра војних школа генерал-мајор Сениша Боровић, командант Флоте контраадмирал Миливоје Павловић, председник Скупштине општине Шабац Марко Максимовић, директор „Импе“ Милан Младеновић, начелник Школе националне одбране капетан бојног брода Бошко Антић са члановима Управе школе, начелницима катедри и наставницима који су учествовали у реализацији Наставног плана и програма током школовања.

Уз музику Оркестра Гарде и песму слушаоци су са својим супругама и гостима провели једно дивно вече, уз много шала и подсећања на догађаје током протеклог „ђачког“ времена, посебно на путовањима, али и у учионици. У свечаној сали овог здања играло се и певало, а посебан штимунг дао је контраадмирал Миловоје Павловић који је класи већ познат као изврстан певач, рођен на обали Западне Мораве.

Нису изостали ни кратки говори у којима су слушаоци изражавали своје задовољство што ће из Школе понети много лепих утисака, што су стекли чврста пријатељства, уз обећања да ће она трајати до краја радног века, али и до краја живота сваког од њих, да ће се сусрети када год се пружи прилика.

Дан пре свечаног завршетка школовања одржана је наставна конференција Школе националне одбране на којој је кратко анализиран рад у протеклој наставној години.

Наставној конференцији присуствовали су: начелник Штаба Приштинског корпуса генерал-мајор Момир Вукадиновић, начелник Војне академије генерал-мајор др Милан Карајовић, начелник Генералштабне школе генерал-мајор Душан Бањац, начелник Војнотехничке академије генерал-мајор др Слободан Бурсаћ, начелник Института за стратегијска истраживања пуковник Миловоје Лалић, наставници из катедри који су учествовали у реализацији наставног плана и програма... Из непознатих разлога није присуствовао начелник Центра војних школа генерал-мајор др Сениша Боровић.

Истакнуто је да је 40. класа постигла завидан успех упркос тешкоћама које су пратиле њено школовање. Начелник Школе капетан бојног брода Бошко Антић са задовољством је саопштио да је Наставни план и програм у потпуности реализован захваљујући, пре свега, катедрама стратегије и оператике, уз захвалност катедрама Генералштабне школе и Војне академије које су ангажоване на том плану. Закључено је да је сарадња са управама Генералштаба Војске Југославије и Министарства одбране подигнута на задовољавајући ниво, јер је то један од услова побољшања наставног процеса. Наглашено је да је сарадња са командама стратегијских и оперативних јединица, у чијим зонама одговорности су се организовала и реализовала студисјка и командантска путовања – извиђања, посебно Приштинског корпуса, била изузетно богата, што је имало изузетан одраз на квалитет остварења циља школовања. Замерено је командантима стратегијских и оперативних састава, као и начелницима сектора и управа Министарства одбране и Генералштаба Војске Југославије, који се нису појавили пред слушаоцима, макар да их упознају.

На Конференцији је било речи о квалитету дипломских радова, путовањима и њиховом значају, али и препорукама да се у школовању наредних класа постигну још бољи резултати.

Једногласно је закључено да је ово до сада најбоља генерација Школе. Дисциплиновано, сви као један, слушаоци су извршавали своје обавезе, а остаће запамћена по коректном односу наставника и слушалаца, по дружењу, по песми која се стално чула на путовањима, по међусобним шалама и другарству.

Након кратке анализе школовања, подељена су признања, на предлог старешина група, слушаоцима који су се највише истакли у раду, као и наставницима, на предлог начелника катедри.

На крају, слушаоци су уручили генерал-мајору Момиру Вукадиновићу, начелнику Штаба Приштинског корпуса, захвалницу и Српску сабљу М. 1895/1995 одајући му тако признање као

Начелник Школе националне одбране капетан бојног брода Бошко Антић отвара наставну конференцију

Генерал-мајор Момир Вукадиновић и пуковник Анђелко Трифковић

најбољем домаћину на командантским и студиским путовањима. Сабља је додељена и председнику Скупштине општине Ђаковица Момчилу Станојевићу, најбољем домаћину локалне власти у местима где је Школа боравила, начелнику Школе националне одбране капетану бојног брода Бошку Антићу, начелницима катедри стратегије и оператике, пуковницима др Миленку Стишовићу и Богосаву Петровићу, и старешинама наставних група, пуковницима Анђелку Трифковићу и Милораду Милићевићу.

Пуковник Љубисав Тодоровић

Пуковник Божидар Делић уручује Српску сабљу генерал-мајору Момиру Викадиновићу

Признање (албум и захвалницу) генерал-мајору Момиру Вукадиновићу, најбољем домаћину у јединицама Војске Југославије, уручио је капетан бојног брода Бошко Антић (лево). Начелник Школе националне одбране капетан бојног брода Бошко Антић са поносом је подигао највеће признање, по његовим речима, које је као војник добио (десно)

Директор „Импе“ Милан Младеновић уручује сабљу Школи националне одбране

Слушаоци су са члановима својих породица, који први пут у историји Школе и Војске присуствују оваквој свечаности, 26. јула аутобусима преко Младеновца, наставницима и гостима стигли у Тополу, где су посетили Карађорђевог конач, поклонили се легендарном Војводи и за успомену сликали испред споменика вође Првог српског устанка. После полагања венца на Споменик у Марићевића јарузи, стигли су на место свечаног завршетка свог школовања – испред Основне школе „Карађорђе“ у Орашцу. Гарда, заставе, свечане униформе, окупљени народ, многи у народним ношњама и гости који стижу – величанствен призор.

Лево: Слика пред полазак за Орашац: (стоје) Љубица супруга Цвјетка Савића, супруга Вељка Стојановића, Љубомир Обрадовић са супругом Надом, Радивој Живковић са супругом Миром и Станимир Матијевић са супругом Маријом; (чуче) Вељко Стојановић и Бошко Антић
Десно: Цвјетко Савић, Миодраг Поповић, Предраг Манојловић, Радојко Стефановић и Љубомир Кошанин са супругама

Потпуковник Драгомир Крстовић са породицом

М. Ивановић, С. Матијевић, Р. Ћосић, М. Миладиновић и Т. Шолаја

Заједничка слика испред Споменика вожду Карађорђу у Конаку у Тополи

Почасни поздрав векликом Вожду

*Начелник Школе националне одбране капетан бојног брода Бошко Антић:
бродски став у очекивању почетка свечаности*

Полагање венца у Марићевића јарузи

Министар одбране Павле Булатовић дочекан је уз постројену Гарду, а након поздрава застави и почасној јединици...

... на улазу на простор свечаности дочекан је, по српском обичају, са хлебом и сољу које су гостима нудили дечак и девојчица у богатој шумадијској ношњи и добродошлицом начелника Школе националне одбране

Свечаном завршетку школовања, поред министра одбране Павла Булатовића, присуствовали су начелник Генералштаба Војске Југославије генерал-пуковник Момчило Перишић, помоћник савезног министра за иностране послове Живадин Јовановић, председник Скупштине општине Аранђеловац Милосав Ивовић, делегација Друштва за неговање традиција ослободилачких ратова Србије 1912–1918. на челу са генералним секретаром Слободаном Стевићем, представници Месне заједнице Орашац и привреде овог дела Шумадије...

Након интонирања химне, свечаност је отворио начелник Школе националне одбране капетан бојног брода Бошко Антић:

*Господине министре, господине начелниче Генералштаба, даме и господо,
драги гости, поштовани становници Орашца и Аранђеловца,
цењени слушаоци 40. класе Школе националне одбране!*

После годину дана школовања у кабинетима Школе националне одбране и командантских и студијских путовања широм СР Југославије, реализованог веома обимног Наставног плана и програма, положених испита из ратоводства, стратегије и оператике, уз положен испит физичке спремност, и одбрањеног дипломског рада, пред Вама се налази постројена 40. класа Школе националне одбране, четврта генерација која у називу своје највише војне школе има епитет „национална“.

Сви слушаоци, њих 42, су успешно завршили школовање и спремни су да се врате у праксу и у њој потврде своја теоретска знања стечена у овој Школи. Војска Југославије је добила још једну генерацију официра са највишим војним образовањем.

Пре доласка на ово свечано место посетили смо Карађорђевог конак у Тополи, а у њему, између слика Јелене и Ђорђа Петровића, стоји текст „Карађорђе је исто тако добар домаћин као што је државник и војсковођа“, који је објављен у „Пресбургер цајтунгу“ број 31 од 20. априла 1810. године. Окупљени народ показује да је исто тако добар домаћин као њихов Вожд, а постројени слушаоци Школе националне одбране да ће, ако затреба, бити добре војсковође.

Данас је дан који је везан за више датума у нашој историји. На данашњи дан (26. јула 1817. године) убијен је вожд Карађорђе. На данашњи дан још једном је Србин на Србина насрнуо, кум на кума ударио, због борбе за власт, а после подигао цркву покајницу. Нема кајања ни покајања после таквог злочина. Добро је што се 40. класа Школе националне одбране наша пред овом сликом, да јој она буде опомена да „више никада Србин не убија Србина, кум кума, брат брата, јер му никаква црква покајница неће опростити грех који почини“. Тако сам рекао слушаоцима док су немо гледали слику на зиду.

Четрдесета класа Школе националне одбране завршава своје школовање на месту где је Карађорђе подигао српски устанак и најавио рађање српске државе, на месту где је човек без школе кренуо у борбу за слободу да би омогућио Србима да имају своје школе. Највиша школа у Савезној Републици Југославији завршава школовање још једне генерације официра за највише дужности.

Карађорђе, како рече један наш аутор, није имао ни једног школског одмора, али то није сметало школованом Наполеону да га призна за највећег војника свог времена. Карађорђе је повео Србију у Европу и довео Европу у Србију. Турци му нису дозволили да иде у школу, али је он омогућио нама да имамо школе. Можда Карађорђе и не би знао да нам одржи ни једно предавање, али данас ми анализирајући његову ратну тактику можемо одржати низ предавања и извући искуства за одбрану отаџбине, те закључити да је он био војнички геније. Ми то и чинимо и то је превасходно задатак Школе националне одбране, која носи епитет „национална“ и тај епитет смо досадашњим радом и резултатима оправдали. Школовање у Школи са овим предзнаком завршава четврта генерација официра и креће у јединице и установе Војске Југославије да пренесе знања стечена у пракси и допуњена новим теоретским сазнањима. И тако из школе у праксу, из праксе у школу и све до краја свог позива, професионални командант се усавршава преносећи своја искуства и прихватајући искуства других.

У току овог школовања, изучавајући ратоводство, стратегију и оперативу, највећа пажња посвећена је упознавању са територијом Савезне Републике Југославије. У свим местима у којима смо били на својим путовањима и ова генерација је примана широка срца, проширујући тако листу својих пријатеља. Та путовања смо почели на Косову и Метохији а завршавамо данас у срцу Шумадије. Немогуће је заборавити дружење у Ђаковици, Призрену, Ђилану, Пироту, Врању, Зајечару, Шапцу, Ваљево, Кикинди... Своју духовност смо напajали у манастирима Високи Дечани, Пећка патријаршија, Грачаница, Прохор Пчињски... Своја вој-

ничка надахнућа смо добијали на Газиместану, Мишару, Чегру, Текеришу, Мачковом камену, Спомен-обележју Сремски фронт...

Господине министре, господине начелнике Генералштаба, господо генерали, драги домаћини и чувари славних традиција ослободилачких ратова Србије, слушаоци 40. класе Школе националне одбране спремни су и оспособљени да ступе на дужности у јединицама и установама Војске Југославије и Министарства одбране где одлучите да су потребни. Они ће својим понашањем, односом према предпостављеним и потчињеним, посебно свом народу, показати да су достојни Школе коју су завршили.

Живела Савезна Република Југославија!

Живела Војска Југославије!

Молим начелника Генералштаба Војске Југославије, генерал-пуковника Момчила Перишића, да уручи слушаоцима дипломе.

Дипломе је уручио начелник Генералштаба Војске Југославије генерал-пуковник Момчило Перишић.

Генерал-пуковник Момчило Перишић уручује диплому пуковнику Петру Пајчину

Наредбом начелника Генералштаба Војске Југославије генерал-пуковника Момчила Перишића пуковник Љубисав Тодоровић (први у рангу) награђен је пиштољем ЦЗ-99, пуковник Радивој Живковић (други у рангу) револвером М.83 и пуковник Љубомир Обрадовићу (трећи у рангу) пиштољем М.70.

Пиштоље је уручио генерал-мајор др Синиша Боровић, који је, између осталог, рекао:

Поздрављам вас на овом историјском месту, одакле је српски народ кренуо у слободу после вишевековног робовања. Први српски устанак је прекретница у историјском развоју српске државности и сви каснији догађаји у нашој историји имају корен у Првом српском устанку.

Слушаоци 40. класе Школе националне одбране!

Генерал-мајор др Синиша Боровић

*Председник Скупштине општине Аранђеловац
Милосав Ивовић*

*Генерал-мајор др Синиша Боровић уручује пиштоље пуковнику Љубисаву Тодоровићу,
првом у рангу, и пуковнику Радивоју Живковићу, другом у рангу*

Генерал-мајор др Сениша Боровић уручује пиштољ пуковнику Љубомиру Обрадовићу

После годину дана школовања у нашој највишој војној школи, успешно сте реализовали Наставни план и програм и све задатке који су пред вас постављени. Изабрани сте у ову школу на основу ваших претходних успеха у служби, стечених знања и врлина које поседујете као професионални официри Војске Југославије. Поверење које вам је указано оправдали сте. Овим чином стали сте у ред способних за најодговорније дужности у Војсци Југославије.

На претходним или новим дужностима наставите да радите онако како сте учили у овој школи, а сва своја знања пренесите на своје потчињене, јер мали број официра има прилику да стекне таква знања из области ратоводства, стратегије и оператике. То је неопходно јер се услови и начин угрожавања безбедности земље мењају. Рат се данас води и без оружја и са оружјем.

За вас ово није завршетак школовања. Официр учи до краја своје војничке каријере. Ви морате бити официри који ће нашу Војску увести у 21. век. У њему можемо очекивати само оно за што смо се припремили. Војничка част и достојанство треба да краси ваш рад и будите сигурни браниоци наше отаџбине...

...У реализацији Наставног плана и програма, осим наставника Школе, учествовали су многи најодговорнији руководиоци ван ње... Овакав начин извођења наставе сигуран је пут ка успешном реализовању веома сложеног Наставног плана и програма. С обзиром на ниво Школе и задатке који се пред њу постављају има још резерви које треба искористити и ангажовати експерте из свих државних органа који у својој надлежности имају одбрану. Бити наставник у Школи националне одбране јесте велика част, и зато у свом раду тежите увек усавршавању, будите пример својим слушаоцима, а ви то и јесте. Обликујте праксу у теорију и слушаоце наоружајте знањем које ће примењивати у пракси. Усавршавање је сталан процес и постојеће стање сматрајте само тренутним достигнућем. Сутра мора бити боље.

Ви сте носилац стварања наше војне теорије, ви сте снага за израду доктринарних докумената. Ваша Школа треба да развија стваралачке способности код слушаоца, а ви будите пример стручне оспособљености.

Уручење сабљи

У строју, азбучним редом, слушаоци с посебним поносом прилазе месту уручења сабљи, њиховог статусног симбола

Пуковник Љубисав Тодоровић

Пуковник Милутин Јелић

Пуковник Радивоје Живковић

Потпуковник Наташа Јововић

Пуковник Милинко Грбовић

Пуковник Радомир Ћосић

Пуковник Петар Пајчин

Пуковник Предраг Манојловић

Потпуковник Јовица Карановић

Капетан бојног брода Јован Грбавац

Пуковник Бојидар Делић

Пуковник Бошко Гвозден

Пуковник Никола Делић

Пуковник Томислав Каличанин

Пуковник Миодраг Поповић

Пуковник Милорад Перић

Пуковник Миле Богдановић

Потпуковник Драгомир Крстовић

Пуковник Цвјетко Савић

Пуковник Милован Ивановић Муња

Пуковник Љубомир Обрадовић

Капетан бојног брода Јован Грбавац и капетан фрегате Зоран Карличић са сабљама и поручник бојног брода Слободан Вуковић, један од организатора свечаности

Херцеговци: пуковници Никола Делић, Богдан Ковач и Божидар Делић

Двадесетшестог јула 1997. године уручио сам Српску сабљу слушаоцима 40. класе Школе националне одбране у Орашцу, месту где је Карађорђе Петровић изабран за вожда Првог српског устанка. Величанствен догађај, највеличанственији у мом војничком животу. Испред школе у Орашцу маса народа, многи у народним ношњама, Гарда, слушаоци постројени, на почасном месту министар одбране и највиши војни руководиоци, на сунцу се пресијавају поређане сабље спремне за уручивање елитним официрима Војске Југославије и Војске Републике Српске... Док један по један прилазе на лицима им се види узбуђеност, а код неких као да видим и сузу среће у очима. Аплауз раздраганог народа одјекује околним ливадама – за њих је велика част што се у њиховом Орашцу први пут уручује ово знамење на коме пише: „Не вади ме без повода, не враћај ме без части“. Официр без части није официр. А ја, као да ме однекуда посматра Карађорђе, чујем глас: „Којекуде“.

А након свечаног дела, у коло културно-уметничког друштва у народним ношњама хватају се слушаоци са сабљом о појасу – симболом своје класе. Вије се коло Карађорђевићевих стазама, народ, и старо и младо, хвата се до својих официра. Ни сањали нисмо да ће то једног дана постати симбол оних који су завршили Школу националне одбране. Међу њима, са сабљом о појасу, је и прва дама која је њен носилац – потпуковник Наташа Јововић. Док игра у колу пред очима ми је слика како прилази оштрим војничким кораком и прима сабљу, никада нисам видео срећније војничколице.

Играле се делије наред земље Србије...

Молим аплауз за нашу прву даму са сабљом и њене класне другове!

Само дан раније док ми је пуковник Благоје Јелић уручивао сабљу, као поклон 40. класе Школе националне одбране, био сам узбуђен као и слушаоци у Орашцу. Осећао сам да ми руке дрхте док примам ово знамење. Примио сам многа признања, али ово је нешто што се једном у животу војника догађа. Данас је та сабља највећа светиња и успемена коју ће од мене наследити мој син, па мој унук.

Контраадмирал Бошко Антић, из говора на промоцији монографије „Српска сабља М. 1895/1995”

Пуковници Радивоје Живковић, Љубисав Тодоровић и Љубомир Обрадовић

Пуковник Цвјетко Савић, потпуковник Наташа Јововић и капетан бојног брода Бошко Антић

Заједничка слика са министром одбране и начелником Генералштаба, испред Основне школе „Карађорђе“

На степеницама
Основне школе „Карађорђе“

Из албума
начелника Школе

Показивање сабље министру одбране

Подела заставица Школе

Весело уз музику

Сабља се плаћа и то искључиво металним новцем

По завршеној свечаности у Орашцу славље је настављено на ручку у Хотелу „Извор“, на којем је присуствовао министар одбране Павле Булатовић и многи гости, међу њима и представници Удружења за неговање традиција ослободилачких ратова Србије 1912–1918. године чији је генерални секретар Слободан Стевић уручио златне плакете „Истакнуте војсковође српске војске 1914–1918“ капетану бојног брода Бошку Антићу и пуковнику Благоју Јелићу за дугогодишњу сарадњу.

Добитници златне плакете Удружења за неговање традиција ослободилачких ратова Србије 1912–1918. године

Присуствовао сам многобројним слављима код нас, у Грчкој, у Француској... Овако добро организовано славље још нисам видео. Одушевљен сам, ово служи Војсци на част!

Слободан Стевић, генерални секретар Удружења за неговање традиција ослободилачких ратова Србије 1912–1918. године

Освежили сте ми живот овом вашом прославом. Све је фантастично. Нисам ни знао какву Војску имамо.

Жика Живуловић Серафим, књижевник

„Посланица“ коју је сачинио Благоје Јелић на путовању по Косову и Метохији. За свакога је по нешто духовито написао.

Официри из Војске Републике Српске на пријему код председнице Републике Српске Биљане Плавшић

40 . КЛАСА

БИОГРАФИЈЕ

НАЧЕЛНИК ШКОЛЕ НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ

БОШКО АНТИЋ

капетан бојног брода/контраадмирал

Рођен је 13. децембра 1941. године, у селу Чекрчићи, општина Високо, Република Босна и Херцеговина, од оца Мирка и мајке Ковиљке. Имао браћу Петра и Рајка и сестру Милицу. По националности је Србин.

Ожењен је и са супругом Томком има синове Горана – ожењен Сузаном, (имају кћерку Сару и сина Јована) и Дејана – ожењен Катарином Моником из Познања (Пољска). Од унукe Саре и зета Александра Јокића има праунука Василија.

Живи са породицом у Београду.

Завршио је основну школу, гимназију, Војнопоморску академију, Нижу специјализацију поморских официра – мински течај, Вишу специјализацију поморских официра – мински течај, Командно-штабну академију Ратне морнарицеи Командно-штабну школу оператике Ратне морнарице.

У чин поморског потпоручника произведен је 1966, а унапређен у чин поручника корвете 1969, поручника фрегате 1972, поручника бојног брода 1974. (превремено), капетана корвете 1978, капетана фрегате 1983, капетана бојног брода 1989. и контраадмирала 1999. године (ванредно).

Обављао је дужности: на стажирању на подморници П-812 „Неретва“; командант речног миноловца РМЛ-321 и 314; референт за подводно оружје у Оперативно-наставном органу Команде Речне ратне флотиле; начелник Оперативно-наставног органа Команде Речне ратне флотиле; командант Првог одреда речних миноловаца; на служби у Генералштабу Југословенске народне армије – референт за научноистраживачки рад, референт за доктрину и концепцију Ратне морнарице и референт за сарадњу са савезним органима у Сектору заменика начелника Генералштаба за Ратну морнарицу; наставник и руководилац групе наставника Ратне морнарице на Катедри тактике Генералштабне академије; наставник оператике, стратегије и ратоводства, начелник класе и Школе националне одбране.

У одбрани од агресије НАТО-а на СР Југославију био на дужности председника Суда за поморски плен у Команди Ратне морнарице, истовремено саветник команданта Ратне морнарице и координатор рада Одељења за морал и информисање Команде Ратне морнарице.

Пензионисан је 29. фебруара 2000. године.

Службовао је у гарнизонима: Пула, Нови Сад и Београд, уз школовања у Дивуљама (три године) и Сплиту (три године).

Одликован је Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом народне армије са сребрном звездом, Орденом за војне заслуге са златним мачевима, Орденом народне армије са златном звездом и Орденом Војске Југославије трећег степена. Међу многобројним признањима најдраже му је златна плакета „Истакнуте војсковође српске војске 1914–1918”, додељена од Удружења за неговање традиција ослободилачких ратова Србије 1912–1918. године.

Маја 2000. године Наставно-научно веће Војне академије доделило му је, а министар за одбрану потврдио, звање ванредног професора у Војној академији.

Објавио је: 56 књига, 439 чланака у војним часописима; преко 800 чланака у дневним, седмичним, месечним и периодичним часописима. Међу њима је и осам фељтона; 95 чланака у војним стручним часописима и 11 чланака у стручним часописима у грађанству.

Написао је осам сценарија за наставни и пет за документарни филм, три сценарија за серију дијапозитива, био је консултант код снимања серије Телевизије Нови Сад *Базе на Дунаву*. Учесник је многобројних радио и ТВ емисија био јевојнополитички коментатор.

Учествовао у реализацији више научних пројеката и на више стручних, научно-стручних и научних скупова. Носилац је израде и аутор многобројних научних и стручних студија о организацији, развоју и употреби Ратне морнарице. Водитељ и консултант у изради дипломских и стручних радова на свим нивоима школовања, рецензент и редактор 40 књига и 100 стручних чланака. Главни и одговорни уредник пет књига.

Био је судија-поротник Врховног војног суда, експерт одбране пред Међународним кривичним судом за бившу Југославију у Хагу, вештак у Вишем суду у Београду – Одељење за ратне злочине, као и аутор студије *Сребреница – ВЕЛИКА ОБМАНА* за Републички центар Владе Републике Српске за истраживање ратних злочина.

НАЧЕЛНИЦИ КАТЕДРИ

Проф. др МИЛИНКО СТИШОВИЋ пуковник/генерал-мајор

Рођен је 6. јануара 1947. године у селу Балуга, општина Чачак, Република Србија, од оца Добривоја и мајке Олге. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Милком има синове Владислава и Дарка.

Завршио је основну школу, гимназију, Војну академију Копенне војске – смер оклопних и механизованих јединица, Командно-штабну академију и Ратну школу.

Докторирао је у области војних наука.

Произведен је у чин потпоручника оклопних и механизованих јединица 1970. године, редовно унапређиван до чина пуковника, а у чин генерал-мајора унапређен 2000. године.

Обављао је дужности: командир вода, вршилац дужности командира питомачке чете, командир вода (уједно начелник класе) Војне академије, наставник на Катедри ватрене обуке, командант оклопног батаљона, вршилац дужности референта у Управи оклопних и механизованих јединица, начелник штаба Првог пролетерског гардијског моторизованог пука, начелник штаба Прве пролетерске гардијске механизоване бригаде, вршилац дужности команданта Друге пролетерске гардијске механизоване бригаде, командант Друге пролетерске гардијске механизоване бригаде, командант 21. оклопне бригаде, начелник Одељења за оперативне послове и обуку органа за оперативне послове Команде Нишког корпуса, начелник Катедре стратегије у Школи националне одбране и помоћник команданта Прве армије за позадину.

Учесник је рата у Хрватској и у одбрани од агресије НАТО-а на СР Југославију.

Службовао је у гарнизонима: Бања Лука, Београд, Ваљево и Ниш.

Одликован је Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом народне армије са сребрном звездом, Орденом за војне заслуге са златним мачевима и Орденом Војске Југославије другог степена.¹⁵

Умро је 18. септембра 2008. године и сахрањен на гробљу Орловача у Београду.

Породица му живи у Београду.

¹⁵ Биографија из Биографског речника Генерали и адмирала Србије 1981–2011, Клуб генерала и адмирала Србије, 2012.

БОГОСАВ ПЕТРОВИЋ

ПУКОВНИК

Рођен је 29. септембра 1946. године у селу Данковиће, општина Куршумлија, Република Србија, од оца Радомира и мајке Јованке. Имао је сестру Богосаву и брата Вукосава, који су умрли. По националности је Србин.

У браку са супругом Радом (математичар-информатичар) има синове Драгана и Ивана. Син Драган (инжењер телекомуникација) у браку са Аном (преводицац енглеског и руског језика) има сина Алексу. Син Иван (филмски редитељ) у браку са Тијаном (новинар-дипломирани комуниколог) има сина Страхину.

Крсна слава породице је Свети Архангел Михаило – Аранђеловдан (21. новембар).

Завршио је основну и економску школу у Куршумлији, Војну академију Копнене војске – смер оклопно-механизоване јединице у Београду и Бања Луци, Командно-штабну академију Копнене војске, Курс француског језика – први степен и Школу националне одбране у Београду.

Произведен је у чин потпоручника оклопних јединица 1967, а унапређен у чин поручника 1970, капетана 1973, капетана прве класе 1976, мајора 1979. (превремено), потпуковника 1984. и пуковника 1992. године.

Обављао је дужности: командир Другог вода (уједно командир Првог тенка) у Трећем оклопном батаљону 243. самосталне оклопне бригаде, командир Моторизоване пешадијске чете Трећег оклопног батаљона, заменик команданта (уједно помоћник за морално-политичко васпитање) у Другом оклопном батаљону, командант Другог оклопног батаљона, командант Првог оклопног батаљона, помоћник начелника Штаба за оперативно-наставне послове у 243. самосталној оклопној бригади, наставник у Катедри тактике Командно-штабне школе тактике Копнене војске, начелник Одсека за штабне послове у Наставном одељењу Управе Центра високих војних школа „Маршал Тито“, наставник опште тактике у Катедри тактике, наставник за примењени део наставе у Генералштабној академији, наставник у Катедри оператике у Школи националне одбране, начелник Катедре оператике (уједно наставник), начелник Одељења за обуку у Четвртој Управи Сектора за школство, обуку, научну и издавачку делатност Генералштаба Војске Југославије, начелник (заменик начелника Управе) Одељења за обуку Управе за школство и обуку Генералштаба Војске Југославије.

Службовао је у гарнизонима: Скопље и Београд.

Одликован је Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима (два пута), Орденом народне армије са сребрном звездом и Орденом витешког мача првог степена. Додељена му је Велика значка за посебне заслуге у обуци омладине за стицање војних знања и вештина.

Пензионисан је 31. јануара 2003. године.

Умро је 25. децембра 2013. године и сахрањен на гробљу Орловача.

Породица му живи у Београду.

СТАРЕШИНЕ НАСТАВНИХ ГРУПА

АНЂЕЛКО ТРИФКОВИЋ

ПУКОВНИК

Рођен је 1946. године, општина Фоча, срез Горажде, Босна и Херцеговина. У Босни и Херцеговини живео до 1956. године. Од 1956. године породица је живела у Србији – општини Уб.

У браку са супругом Наташом лекаром, сада у пензији, има два сина – Дарка дипломирани инжењер архитектуре, ожењен, ради у Москви, и Ивана, дипломираног економисту, ожењен, који са породицом живи и ради у Београду. Има унука Милоша и унуке Лену и Јану. Са супругом живи у Београду.

Завршио је основну школу, средњу грађевинску школу (грађевинско-техничка), Војну академију – смер инжењерија, Командно-штабну академију и Ратну школу,

Од 1968. до 1981. године службовао је у гарнизонима Титов Велес као командир вода и чете и Струмица на дужности команданта инжењеријског батаљона, у гарнизону Скопље на дужност начелника штаба инжењеријског пука и касније постављен на дужност команданта инжењеријског пука. По завршетку Ратне школе остао у Центру војних школа – Ратна школа у Катедри оператике на дужности наставника. У Ратној школи – (касније Школа националне одбране) остао до пензионисања 2003. године у чину пуковника са дужности заменика начелника Школе националне одбране – уједно и начелник класе.

Биран је у звања: предавач, виши предавач, у пензију отишао са звањем доцента.

Учествовао у ратним дејствима на простору Источне Славоније и Источног Срема у трајању од годину дана.

Током службе више пута одликован.

МИЛОРАД МИЛИЋЕВИЋ

ПУКОВНИК

Рођен је 3. јуна 1947. године у Урошевцу, од оца Николе. Ожењен је и има сина и кћерку.

Завршио је основну школу, Војну академију Копнене војске – смер артиљерија, Генералштабну школу и Школу националне одбране.

Имао је звање доцента за предмет *Оператика*.

Значајније дужности: командир артиљеријског вода, командир батерије, референт за наставу у команди артиљеријског пука, начелник штаба артиљеријског пука (уједно заменик команданта), помоћник за позадину у моторизованој бригади, начелник артиљерије у пешадијској дивизији, наставник у Катедри командовања и наставник у Катедри оператике Школе националне одбране.

Гарнизони службовања: Бачка Топола, Рашка и Београд.¹⁶

¹⁶ Извор: Монографија 23. класа Војне академије Копнене војске 1970–2000.

СЛУШАОЦИ

ВУЛЕ АЛЕКСИЋ мајор/пуковник

Рођен је 1. децембра 1956. године у селу Северову, општина Ариље, Србија, од оца Петка и мајке Милене. Има сестру Вукицу. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Биљаном има кћерку Ану и сина Николу.

Породична крсна слава Ђурђевдан (6. мај).

Завршио је основну школу у Крушчици код Ариља, Средњу војну школу Копнене војске – смер пешадија у Сарајеву, Војну академију Копнене војске – смер пешадија у Београду, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране.

Произведен у чин водника 1975. године и у чин потпоручника 1980. године, а унапређен је у чин поручника 1982, капетана 1986, капетана прве класе 1990, мајора 1994, потпуковника 1997. и пуковника 2001. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир противоклопне чете у Тузли, командир питомачког вода Војне академије Копнене војске у Београду, наставник наоружања са наставом гађања у Катедри наоружања са наставом гађања Војне академије Београд и начелник класе студената Војне академије Копнене војске у Београду; (2) после завршетка Школе националне одбране – начелник Научно-наставног одсека Војне академије Копнене војске, начелник Одељења за логистику Ужичког корпуса, начелник Одељења за оперативну наставне послове Војномедицинске академије и начелник Сектора за логистику Војномедицинске академије у Београду.

Службовао је у гарнизонима: Тузла, Ужице и Београд.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима и Орденом у области безбедности и заштите првог степена.

Служба у Војсци Србије престала му је 1. маја 2009. године.

Живи са породицом у Београду.

ВЛАДИСАВ АНДРИЋ

ПУКОВНИК

Рођен је 23. октобра 1951. године у селу Доња Црнишава, општина Трстеник, Република Србија, од оца Живомира и мајке Јованке. Има брата Милисава. По националности је Србин.

Породична крсна слава је Свети мученик Агатоник (4. септембар).

Ожењен је и у браку са супругом Снежаном има кћерке Тијану и Татјану. Од кћерке Тијане има унука Андреја, а од кћерке Татјане унуку Тамару.

Завршио је основну школу у селу Почековина, средњу економску школу књиговодственог смера у Трстенику, Војну економску академију, Командно-штабну школу Копнене војске и Школу националне одбране. Поред наведених школа завршио је више курсева, како у области политике тако и уско стручног образовања.

Произведен је у чин потпоручника 1974, а унапређен у чин поручника 1975, капетана 1978, капетана прве класе 1982, мајора 1987, потпуковника 1991. и пуковника 1995. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у школу националне одбране – командир вода за обуку куvara, командир чете за обуку куvara и референт за наставу у команди 137. интендантског наставног батаљона у гарнизону Винковци, помоћник за позадину у 12. топовско-хаубичком артиљеријском пуку Винковци, наставник у Катедри тактике интендантске службе у Интендантско-финансијском школском центру у Сарајеву, референт за правила, прописе, норме и критеријуме у Интендантској управи, референт за борбену готовост, стране армије и уређење територије у Интендантској управи, самостални референт за организацијско формацијску структуру и начелник Одсека за систем, организацију и борбену готовост у Интендантској управи; (2) после завршетка Школе националне одбране – начелник Одељења за снабдевање интендантским материјалним средствима у Интендантској управи, начелник Одељења за студије, развој и оперативно штабне послове (уједно заменик начелника Интендантске управе) у Интендантској управи, заступник начелника Интендантске управе и начелник материјално-финансијске, тржишне и грађевинске инспекције у Инспекторату одбране.

Као најбољи командир командовао је почасном четом приликом испраћаја посмртних остатака Јосипа Броза Тита на железничкој станици Винковци 1980. године.

Почетак рата на просторима бивше Југославије затекао га је на служби у Касарни „Маршал Тито“ у Сарајеву и после двомесечне одбране касарне и преговора који су вођени, срећом на миран начин,

касарна је напуштена. За време НАТО агресије на Позадинском командном месту Врховне команде и на другим локацијама радио је на снабдевању војске интендантским материјалним средствима.

Служба у Војсци Србије и Црне Горе му је престала 31. јула 2005. године.

Службовао је у гарнизонима: Винковци, Сарајево и Београд.

Одликован је медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима и Орденом у области одбране и безбедности другог степена. Поред наведених одликовања, као омладински функционер, добио је и друштвена признања општинског и републичког нивоа.

За време службовања у гарнизону Сарајево написао је лекцију и скрипту на тему *Интенданстко обезбеђење мобилизације* која је коришћена као литература за школовање питомаца Војне академије интенданског смера.

Живи са породицом у Београду, а активни одмор проводи на Рајцу у породичној викенд кући, у Улици Андрићев венац. Назив улице дали су власници кућа у наведеној улици у знак захвалности за несебичну помоћ и гостопримство коју им је пружио пензионисани пуковник Андрић.

СВЕТОЗАР АНДРИЋ

пуковник/генерал-потпуковник

Рођен је 12. септембра 1954. године у селу Зелина, Калесија, Народна Република Босна и Херцеговина, Федеративна Народна Република Југославија, од оца Петка и мајке Спасе. Има сестру Славицу. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Вишњом (девојачко Петровић, рођена у Тузли, по занимању комерцијалиста) има синове Милијана (стоматолог) и Младена (економиста). Од Милијана, ожењеног са Аном (технолог), има унуку Иву и унука Јакова.

Породична крсна слава је Свети Јован Крститељ – Јовањдан (20. јануар).

Завршио је Основну школу „Слободан Бајић Паја” у Калесији, Школу ученика у привреди – Рударски школски центар у Тузли, Војну академију Копнене војске – смер пешадија у Београду и Сарајеву, Војно-полицијски курс, Командно-штабну школу тактике Копнене војске у Београду и Школу националне одбране у Београду.

Произведен је у чин потпоручника пешадије 20. јула 1979, а унапређен у чин поручника 1980, капетана 1983, капетана прве класе 1987, мајора 1990. (ванредно), потпуковника 1992. (ванредно), пуковника 1994. (ванредно), генерал-мајора 12. маја 1998. (ванредно) и генерал-потпуковника 20. марта 2001. године (ванредно).

Обављао је дужности: командир Пратећег вода Прве пешадијске чете Првог пешадијског батаљона Првог пролетерског гардијског пуку Београду, командир Извиђачког вода Првог пролетерског гардијског пуку у Београду, командир моторизоване чете Првог моторизованог батаљона 20. пролетерског гардијског моторизованог пука у Ваљеву, помоћник начелника штаба за попуну и персоналне послове 32. партизанске бригаде у Ваљеву, заменик команданта Другог моторизованог батаљона 20. пролетерског гардијског моторизованог пука у Ваљеву, заменик команданта 55. батаљона војне полиције Команде одбране града Београда, командант 55. батаљона војне полиције Команде одбране града Београда, командант пешадијске бригаде у Шековићима, начелник Штаба (уједно заменик команданта) Дринског корпуса у Власеници и командант Петог корпуса Војске Републике Српске, Соколац.

Службовао је у гарнизонима: Београд, Ваљево, Власеница и Соколац.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом Милоша Обилића и Орденом Карађорђевог звезде.

Учествовао је у рату од 15. маја 1992. до 14. децембра 1995. године на дужности команданта пешадијске бригаде и начелника Штаба Дринског корпуса.

Пензионисан је 7. марта 2002. године.

Са породицом живи у Београду.

Некон пензионисања, од 2003. до 2013. године, водио је породичну фирму „Vis-Land DOO”. Од 2013. године политички се ангажује у Српској народној партији као члан Председништва странке и помоћник генералног секретара странке за Косово и Метохију. Јула месеца 2016. године на вишестраначким изборима испред групе грађана при формирању општинске власти изабран је за заменика председника Општине Нови Београд.

ЂУРО БЕРОЊА

пуковник/генерал-мајор

Рођен је 20. априла 1950. године у селу Босанска Бојна, општина Велика Кладуша, Босна и Херцеговина, од оца Косте и мајке Милеве. Од седморо деце четврто је дете у породици и једини преживели син у родитеља. По националности је Србин.

Ожењен и са супругом Бранком има синове Зорана, професор историје и географије, и Милу, дипломираног инжењера машинства, поручника у Оружаним снагама Босне и Херцеговине. Од сина Миле и снахе Тамаре има унуку Софију.

Породична крсна слава је Свети Јован (20 јануар).

Завршио је основну школу у Босанској Бојни, Ваздухопловну гимназију „Маршал Тито” у Мостару, Ваздухопловну војну академију у Задру и у Пули, Командно-штабну школу тактике РВ и ПВО у Београду и Школу националне одбране у Београду.

Завршио је и Курс командира авијацијских одељења у Задру.

Произведн је у чин потпоручника авијације 31. августа 1973. године са звањем пилота дозвучних млазних авиона 5. категорије стручно борбене оспособљености, а унапређен у чин поручника авијације, капетана авијације, капетана прве класе авијације, мајора авијације, потпуковника авијације, превремено у чин пуковника авијације 1995. и генерал-мајора 12. маја 1999. године.

Обављао је следеће дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – пилот у 237. ловачко-бомбардерској авијацијској ескадрили, помоћник командира 237. ловачко-бомбардерске авијацијске ескадриле за навигацију и обавештајно-извиђачке послове, помоћник командира 237. ловачко-бомбардерске авијацијске ескадриле за гађање, ракетирање и бомбардовање, командир авијацијског одељења у 237. ловачко-бомбардерској авијацијској ескадрили, заменик командира 238. ловачко-бомбардерске авијацијске ескадриле, референт у Одсеку за оперативно-наставне послове у Команди 82.авијацијске бригаде, помоћник команданта 238. ловачко-бомбардерске авијацијске ескадриле за оперативно-наставне послове на аеродрому Маховљани, командант 238. ловачко-бомбардерске авијацијске ескадриле (јуна–августа 1992. године) и начелник Одељења за оперативно-наставне послове у Команди Ваздухопловства и противваздушне одбране Војске Републике Српске од августа 1992. године до октобра 1997. године; (2) после завршетка Школе националне одбране до пензионисања 2002. године начелник Штаба Команде, уједно заменик команданта Ратног Ваздухопловства и противваздушне одбране Војске Републике Српске.

У току школовања у Ваздухопловној гимназији „Маршал Тито“ летео на ваздухопловима: једрилице типа „Либис-17“ 1968. године и „Цирус“ 1969. године на Аеродрому „Гробник“ код Ријеке; моторни авиони типа „Аеро-3“ и Н-61 „Злин“ 1970. године на аеродрому Вршац.

У Ваздухопловној војној академији летео на авиону Н-60 „Галеб“ 1971–1973. године на аеродромима Задар и Пула.

У току службовања до пензионисања летео је на борбеним авионима типа Ј-21 „Јастреб“ и Ј-22 „Орао“ и на авиону за везу В-51 „Утва“.

Укупно је у пилотској каријери извршио 2.418 летова са 1.642 часова налета.

Није имао ванредних догађаја са материјалном штетом.

Пензионисан је 28. фебруара 2002. године.

Одликован је Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом народне армије и Орденом Милоша Обилића у рату 1994. године.

Једно од најдражих признања је прстен генерала Војске Републике Српске који му је додељен 2002. године.

Службовао је у гарнизону Брежице, аеродром Церкље об Крки, Словенија од 1973. године до почетка ратних сукоба 1991. године и у гарнизону Бања Лука од 1991. године где и сада живи са породицом.

БЛАГОЈЕ БИЛИНАЦ

ПУКОВНИК

Рођен је 7. априла 1951. године у селу Доње Желиће, општина Фоча, Народна Република Босна и Херцеговина, од оца Мила и мајке Руже. Има брата Василија и сестре Мару, Зорку и пок. Милку. По националности је Србин.

У браку са супругом Зорицом има кћерке Сандру и Тању, унуке Теодору и Иву и унука Рељу.

Завршио је основну школу у Доњем Желићу и Фочи, гимназију у Фочи, Војну академију Копнене војске – смер пешадија у Београду и Сарајеву, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране у Београду. У току 1982. године завршио је Курс безбедности.

Произведен је у чин потпоручника 1975, а унапређен у чин поручника 1976, капетана 1979, капетана прве класе 1983, мајора 1987, потпуковника 1991. и пуковника 1995. године.

Обављао је дужности: командира вода, референт у органу безбедности у Пешадијском школском центру и Гардијској моторизованој бригади, у Управи безбедности био је референт, начелник одсека и начелник одељења, начелник Органа за наставу у Безбедносно-обавештајном школском центру, командант Безбедносно-обавештајног центра и начелник 2. центра Војнобезбедносне агенције.

Пензионисан је 31. децембра 2004.

Службовао је у гарнизонима: Сарајево, Београд, Панчево и Нови Сад.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима и Орденом за заслуге у области одбране и безбедности првог степена.

Преминуо је 17. августа 2014. године.

МИЛЕ БОГДАНОВИЋ

ПОТПУКОВНИК/ПУКОВНИК

Рођен је 14. октобра 1954. године у селу Потпеће, општина Пљевља, Република Црна Гора, од оца Спасоја и мајке Миољке рођене Томић са Бобова. По националности је Црногорац, постао држављанин Србије 2006. године. Има сестре Миленку, Милку и Вукицу.

Породична крсна слава је Јовањдан (20. јануар).

Ожењен је и у браку са Драгицом рођеном Петковић, текстилни техничар, сада пензионер, има кћерке Светлану, дипломирани правник, и Слађану, дипломирани економиста.

Основну школу завршио у Оџаку код Пљеваља, гимназију у Врбасу, Војно економску академију, Генералштабну школу 1995. и Школу националне одбране.

Произведен је у чин потпоручника интендантске службе 1977. године, а унапређен у чин поручника 1978, капетана 1981, капетана прве класе (превремено) 1984, мајора 1989, потпуковника 1993. и пуковника 1997. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир наставног вода, командир наставне чете, референт оперативно наставних послова у 141. интендантском наставном батаљону, начелник интендантске службе у 14. пролетерском моторизованом пуку и начелник интендантске службе у 14. моторизованој бригади у Љубљани; командант позадинског батаљона 130 моторизоване бригаде у Смедеревској Паланци; референт исхране, уређења територије и међуармијске сарадње у Интендантској управи; (2) по завршетку Школе националне одбране – самостални референт за организацијско-формацијску структуру и начелник самосталног Одељења за развој интендантске опреме и конзервисаних артикала хране у Интендантској управи, начелник Управе за општу логистику Сектора за материјалне ресурсе, начелник Управе за снабдевање Сектора за материјалне ресурсе и помоћник команданта за позадину Команде логистике.

Служба у Војсци Србије престала је по потреби службе 31. децембра 2006. године.

Почетком распада Социјалистичке Федеративне Републике Југославије од 26. јуна 1991. године ратни стаж проводи на дужности у 14. моторизованој пролетерској бригади, када су и почели напади на Југословенску народну армију. До 26. августа 1991. године организовао у Касарни „Борис Кидрич“ Шентвид (Љубљана) исхрану, водообезбеђење и све остале потребе у блокади која је трајала 60 дана. Био носилац пресељења и евакуације Бригаде у гарнизон Зеница.

У 130. моторизованој бригади на дужности команданта позадинског батаљона прешао ратни пут Смедеревска Паланка – Шабац – Бања Лука – Нова Топола – Шабац – Смедеревска Паланка –

полигон „Пасуљанске ливаде” – Шид – Товарник – Илача –Сремске Лазе – Смедеревска Паланка. Батаљон је провео у зони борбених дејстава 65 дана. Из батаљона није било дезертера. У току дејстава три припадника лакше рањена и уништена мала штабна кола на пружном прелазу Мирковци.

У току НАТО агресије био је на дужности начелника интендантске службе Прве армије, на позадинском командном месту Прве армије. Извршено потпуно и непрекидно обезбеђење састава Прве армије. Укупно ратног стажа 16 месеци.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребреним мачевима и Орденом из области одбране и безбедности другог степена.

Страни језици: руски и словеначки.

По престанку професионалне службе у 52-ој години живота запослен у компанији СИМЕК као директор логистике за СИМЕКС, ВРЕЊЕ, ЗЛАТИБОР ВОДА, ХИГЛО и АЛПИС у периоду 2007–2009. године. Од 2009. године до 2017. године директор је „Врење-Шпиритана” у Београду.

Живи у селу Стублине – Обреновац, у породичној кући са супругом Драгицом, и бави се пчеларством и воћарством.

БОШКО ГВОЗДЕН

пуковник/генерал-мајор

Рођен је 7. јануара 1950. године у селу Ламинци, општина Градишка, Народна Република Босна и Херцеговина, Федеративна Народна Република Југославија, од оца Милана и мајке Петре (девојачко Иваштанин). По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Слободанком (девојачко Суботић, дипломирани правник, радила као судија, а сада нотар) има кћерке Мају, Милану и Јелену. Маја је магистар музике – дипломирани пијаниста, Милана је дипломирани правник (адвокат) и Јелена је студент права у Бечу. Од кћерке Маје има унуке Катарину и Ксенију, а од кћерке Милане унуке близанце Виктора и Андрију и унуку Елену.

Породична крсна слава је Свети великомученик Георгије – Ђурђевдан (6. мај).

Завршио је Основну школу „Браћа Рибар“ у Градишци, Класичну гимназију у Градишци, Војну академију Копнене војске – смер веза у Београду, Командно-штабну школу тактике Копнене војске у Београду и Школу националне одбране у Београду.

Произведен је у чин потпоручника везе 1973. године, а унапређен у чин поручника 1974, капетана 1977, капетана прве класе 1981, мајора 1986, потпуковника 1991, пуковника 1994. године (ванредно) и генерал-мајора 10. маја 2001. године (ванредно).

Обављао је дужности: командир вода у Бања Луци, командира чете у Бања Луци, начелник везе у 329. оклопној бригади у Бања Луци, командант Батаљона везе у четвртном Корпусу Друге Војне области Сарајево, начелник Штаба (уједно заменик команданта) Пука везе у Петој војној области у Самобору, командант Пука везе Главног штаба Војске Републике Српске, командант бригаде у Првом Крајишком корпусу Војске Републике Српске и истовремено командант привремених састава (тактичке групе и оперативне групе), начелник везе у органу за родове Сектора за оперативно-штабне послове Генералштаба Војске Републике Српске, начелник Управе за односе са иностраним војним представницима и међународним организацијама (начелник Управе за међународну војну сарадњу) и уједно помоћник министра у Министарству одбране Републике Српске и војни саветник српског члана Председништва Босне и Херцеговине.

Руководио је формирањем Пука везе Главног штаба Војске Републике Српске и система веза у новим условима и на новој територији. Систем је омогућио непрекидност командовања у најсложе-

нијим условима ратовања, са прекидом једино за време НАТО бомбардовања.

Службовао је у гарнизонима: Бања Лука, Сарајево, Загреб (Самобор), Хан Пијесак и ратним зонама базирања јединица којима је командовао.

Пензионисан је 7. марта 2002. године.

Одликован је Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом рада са сребрним венцем и Карађорђевоом звијездом трећег реда.

Учествовао у рату од 15. маја 1992. до 14. децембра 1995. године на дужностима команданта Пука везе Главног штаба Војске Републике Српске и команданта бригаде Првог Крајишког корпуса Војске Републике Српске.

После пензионисања, 7. марта 2004. године, наставио је са радом у Војсци Републике Српске по уговору до краја 2004. године, а даље Уговор није продужен због његовог противљења укидању Војске Републике Српске, након чега му је тадашњи председник Републике Српске потписао указ о престанку службе у Војсци Републике Српске. Сада ради као сарадник у нотарској канцеларији Слободанке Гвозден.

Са породицом живи у Бања Луци.

ЈОВАН ГРБАВАЦ капетан фрегате/вицеадмирал

Рођен је 11. марта 1954. године у Приједору, Народна Република Босна и Херцеговина, ФНР Југославија, од оца Душана и мајке Славе, руководиоца у државној управи.

Ожењен је и у браку са супругом Снежаном, мастер економије, има сина Николу, мастер филозофије студија медија.

Завршио је основну школу, гимназију, Морнаричку војну академију (коју су пре њега завршили његов стриц и ујак), Генералштабну школу и Школу националне одбране.

Произведен је у чин поморског потпоручника 10. септембра 1977, а унапређен у чин поручника корвете 1978, поручника фрегате 1981, поручника бојног брода 1985, капетана корвете 1989, капетана фрегате 1993. (ванредно), капетана бојног брода 1997, контраадмирала 2002. и вицеадмирала 2004. године.

Прва дужност му је била на тада најмодернијим бродовима – ракетним чамцима где постаје командант РЧ-308 „Мирче Ацев” 1980. године. Ново изграђени брод ракетна топовњача 401 „Раде Кончар” била је нови изазов који је прихватио и постао командант 1983. године. Након одличног успеха на специјализацији обављао је дужност заменика (1985), а потом (1987) и команданта 1. дивизиона ракетних чамаца. За команданта Дивизиона ракетних топовњача у 18. бригади ракетних чамаца–ракетних топовњача постављен је 1989. године. Од 1990. до 1993. године био је командант ракетне фрегате 33 „Котор”. По завршеном школовању са одличним успехом у Генералштабној школи постављен је за команданта 4. дивизиона ракетних фрегата 1995. године а након школовања у Школи националне одбране (1998) постављен је за команданта 18. флотиле ракетних бродова. Августа 1999. године постаје начелник штаба Флоте, командант Флоте 2000. године, начелник штаба Корпуса Ратне морнарице 2002. године, да би 2003. године постао командант Корпуса Ратне морнарице. Начелник, главни инспектор, Инспектората одбране постао је 1. априла 2004. године. На лични захтев служба му је престала 19. јуна 2009. године када је напунио 40 година пензијског стажа.

Поред редовне дужности, 2004. и 2005. године, обављао је дужност саветника за одбрану председника Републике Србије.

У распаду Југославије 1991. и 1992. године био је командант РФ-33 „Котор”, а 1999. године командант 18. флотиле ракетних бродова.

Успешно је обављао различите командне дужности у организацији и извођењу сложених поморских вежби „Ласер-21”, „Плави хоризонти 2002” и „Заједнички хотизонт 2004”.

Као командант Корпуса Ратне морнарице био је домаћин високим официрима и бродовима ратних морнарица САД, Русије, Велике Британије, Италије, Француске, Турске и Холандије. За време његовог командовања Корпусом Ратне морнарице 2004. године у посети Ратној морнарици било је 11 бродова из осам земаља света.

Посетио је ратне морнарице САД, Русије и Турске.

Службовао је у гарнизонима: Сплит, Кумбор, Тиват, Бар, Тиват и Београд.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом рада са сребрним венцем, Орденом витешког мача трећег степена (1999) и Орденом ратне заставе трећег степена.

Са породицом живи у Београду.

МИЛИНКО ГРБОВИЋ

потпуковник/генерал-мајор

Рођен је 28. јануара 1954. године у селу Горње Бабиње, општина Пријепоље, Република Србија, од оца Јована и мајке Добринке. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са Ренатом, домаћица, има кћерку Наташу (1982), и сина Огњена (1988).

Завршио је основну школу, гимназију, Ваздухопловну војну академију, Командно-штабну школу тактике Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране.

Произведен је у чин потпоручника авијације 30. јула 1976, а унапређен у чин поручника 1978, капетана 1981, капетана прве класе 1985, мајора 1988. (превремено), потпуковника 1992, пуковника 1996. и генерал-мајора 16. јуна 2002. године.

Панзионисан је 31. децембра 2005. године.

Обављао је дужности: пилот у 3. авио-одељењу 124. ловачке авијацијске ескадриле 117. ловачко-авијацијског пука, пилот у 2. авијацијском одељењу 125. ловачке авијацијске ескадриле, помоћник команданта за гранатирање, ракетирање и бомбардовање у 125. ловачкој авијацијској ескадрили, вршилац дужности помоћника команданта за гранатирање, ракетирање и бомбардовање у 125. ловачкој авијацијској ескадрили, вршилац дужности командира 2. авио-одељења у 125. ловачкој авијацијској ескадрили, командир 2. авио-одељења у 125. ловачкој авијацијској ескадрили, вршилац дужности командира 2. авио-одељења у 125. ловачкој авијацијској ескадрили, командир 2. авијацијског одељења у 125. ловачкој авијацијској ескадрили, вршилац дужности заменика командира (уједно помоћник за тактичку подршку) 125. ловачко авијацијске ескадриле, вршилац дужности командира 125. ловачко авијацијске ескадриле, командир 125. ловачко авијацијске ескадриле, помоћник команданта за ловачку подршку у Органу за летачке послове 117. ловачко авијацијског пука, начелник Штаба (уједно заменик команданта) 117. ловачко авијацијског пука, начелник Штаба 117. авио-бригаде, референт у Одсеку за безбедност летења у Команди Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране, референт за методичку обуке ловачке авијације Команде Ваздухопловног корпуса, начелник одељења за обуку пилота Штаба Команде Ваздухопловног корпуса, начелник Одсека за обуку команди јединица у Команди Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране, начелник Одељења за оперативне послове Команде Ратног ваздухопловства и противваздушне одбран, начелник одељења противваздушне одбране Корпуса противваздушне одбране, начелник Управе авијације у Сектору Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране Генералштаба Војске Југославије и помоћник начелника Генералштаба Војске Србије и Црне Горе за Ратно ваздухопловство и противваздушну одбрану.

Учествовао је у рату у Босни и Херцеговини (1. април 1991 – 15. мај 1992) и у одбрани од агресије НАТО-а на Савезну Републику Југославију (24. март – 26. јуни 1999).

Службовао је у гарнизонима: Подгорица, Бихаћ, Београд и Земун.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом народне армије са сребрном звездом и Орденом витешког мача првог степена.

Преминуо је 12. јула 2013. године и сахрањен је на Бежанијском гробљу.

БОЖИДАР ДЕЛИЋ

потпуковник/генерал-мајор

Рођен је 20 фебруара 1956. године у селу Петровац (Љуг Бунар), општина Ђаковица, Република Србија, од оца Николе и мајке Милеве. Има браћу Мирка, Недељка и Вуксана и сестре Милијану, Дару, Стану и Славицу. По националности је Србин.

Породична крсна слава је Свети Никола – Никољдан (19. децембар).

Ожењен је и у браку са супругом Зорицом, самостални књиговођа у Војсци Србије, има кћерке Наташу, Светлану и Јовану. Наташа живи у Швајцарској и од ње има унука Новака. Светлана живи у Београду и од ње има унуку Лану. Јована живи у Београду и од ње има унуке Ђорђа и Василија.

Завршио је четворогодишњу основну школу у родном селу Петровцу, а следећа четири разреда основне школе и гимназију у Ђаковици, Војну академију Копнене војске – смер пешадија у Београду, Командно-штабну школу тактике Копнене војске, Школу националне одбране.

Произведен је у чин потпоручника пешадије 1977, а унапређен у чин поручника 1978, капетана 1981, капетана прве класе 1985, мајора 1989, потпуковника (ванредно) 1992, пуковника 1996. и генерал-мајора 1999. године (ванредно).

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир питомачког вода у Школи резервних официра пешадије у Билећи, командир питомачке чете у Школи резервних официра пешадије у Билећи, помоћник команданта питомачког батаљона за политички рад и уједно заменик команданта батаљона у Школи резервних официра пешадије у Билећи, референт за студије и унапређење наставе у Школи резервних официра пешадије у Билећи, начелник Питомачког дома Војне академије Копнене војске у Београду, помоћник начелника класе за политички рад и уједно заменик команданта класе у Војној академији Копнене војске у Београду, референт за оперативне послове Команде Војне академије Војске Југославије у Београду и начелник Штаба 549. моторизоване бригаде у Призрену; (2) после завршетка Школе националне одбране – командант 549. моторизоване бригаде у Призрену и Лесковцу, начелник Штаба Београдског корпуса, командант Београдског корпуса, начелник Катедре тактике Војне академије Војске Југославије у Београду, командант Трећег одреда специјалне намене у Врању, заменик начелника Оперативне управе Генералштаба Војске Југославије и вршилац дужности начелника Оперативне управе Генералштаба Војске Југославије.

Као вршилац дужности начелника Оперативне управе Генералштаба Војске Југославије извео је са Војском Румуније прву и највећу међународну вежбу „Плави пут 2004”.

На Дубровачком ратишту (1991/92.године) био је у саставу Друге оперативне групе Војске Југославије у Команди за цивилне послове у Цавтату, а на Херцеговачком ратишту (1993/1994. године) био је на дужности начелника штаба 715. (Билећке) бригаде и начелник Обавештајно-безбедносног одељења 715. бригаде Војске Републике Српске.

Служба у Војсци Југославије престала му је незаконито 31. марта 2005. године. Одлукама судова из 2008. и 2010. године враћан је у службу у Војску Србије. Како те одлуке нису извршаване из политичких разлога коначно је пензионисан (трећи пут) 15. септембра 2011. године.

У међувремену, био је и народни посланик и потпредседник Народне скупштине Републике Србије у VII и VIII сазиву и поново народни посланик у XI сазиву.

Био је сведок одбране Председника СР Југославије Слободана Милошевића у Хагу 2005. године и сведок одбране генералима Лазаревићу, Павковићу, Ојданићу и осталим, такође у Хагу 2007. године.

Службовао је у гарнизонима: Билећа, Београд, Призрен, Лесковац и Врање.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом заслуга за народ, Орденом за храброст, Орденом ратне заставе другог реда и руском Медаљом за верност Отаџбини.

Његова јединица – 549.моторизована бригада одликована је Орденом народног хероја 16. јуна 1999. године.

Са супругом Зорицом живи у Београду.

НИКОЛА ДЕЛИЋ

пуковник/генерал-потпуковник

Рођен је 14. децембра 1948. у селу Симијова, општина Билећа, Народна Република Босна и Херцеговина, Федеративна Народна Република Југославија, од оца Видака и мајке Илинке (девојачко Шаренац). Има браћу Слободана и Сретена и сестре Петру (удата Попадић) и Десу (удата Звијер). По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Бранком (девојачко Предојевић, рођена у Крижевцима, Хрватска, економски техничар) има кћерке Бојану (дипломирани дефектолог са завршеним мастер студијима) и Николину (завршила је мастер студије на факултету безбедности). Бојана је удата за Мана Златића (дипломирани економиста), живе и раде у Београду. Николина живи и ради у Београду.

Породична крсна слава је Свети Никола – Никољдан (19. децембар).

Завршио је основну школу у селу Симијова и селу Врањска, Подофицирску школу – смјер артиљерија у Задру, Војну академију Копнене војске – смер артиљерија у Задру, курс командира батерије, курс команданата дивизиона, курс начелника Штаба пука, курс помоћника команданата за морално-политичко васпитање у батаљону, Командно-штабну школу тактике Копнене војске у Београду и Школу националне одбране у Београду. Све школе и курсеве завршио је одличним успехом.

Произведен је у чин потпоручника артиљерије 1973, а унапређен у чин поручника 1977, капетана 1981, капетана прве класе 1985, мајора 1988. (превремено), потпуковника 1992, пуковника 1995. (превремено), генерал-мајора 12. маја 1998. (ванредно) и генерал-потпуковника 20. марта 2001. (ванредно).

Обављао је дужности: командира батерије, заменик команданта дивизиона, команданта дивизиона, помоћника начелника штаба пука за оперативно-наставне послове, вршилац дужности начелника штаба пука, референт у органу артиљерије војне области, начелник штаба пука, командант пука, командант пешадијске бригаде, начелник штаба Седмог корпуса Војске Републике Српске и уједно заменик команданта Седмог Корпуса, командант Седмог корпуса Војске Републике Српске, заменик министра одбране Републике Српске и вршилац дужности министра одбране у Влади Републике Српске.

Панзионисан је 7. марта 2002. године.

Службовао је у гарнизонима: Карловац, Крижевци, Загреб, Птуј, Ваљево, Билећа и Бања Лука.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима,

Орденом народне армије са сребрном звездом, Орденом за војне заслуге са златним мачеви-ма, Орденом рада са златним венцем, Орденом народне армије са златном звездом, Орденом Карађорђевог звијезде трећег реда, Орденом Карађорђевог звијезде другог реда, Орденом Карађорђевог звијезде првог реда и Орденом Светог Саве првог степена (2005).

Добитник је признања Епархије захумско-херцеговачке и Приморске, општина Љубиње, Билећа, Гацко и Невесиње и Српског просветног друштва „Просвета”, општински одбор Билећа.

Учествовао је у рату у оружаним снагама СФР Југославије од 6. маја 1991. до 12. маја 1992. на дужности начелника штаба пука и у Војсци Републике Српске од 12. маја 1992. до 14. децембра 1995. године на дужности команданта пука и команданта пешадијске бригаде.

Аутор је књига „Летопис о изградњи храма Св. Никола у селу Симијова” у издању Епархије захумско-херцеговачке 2006. године и „Седми Корпус Војске Републике Српске у миру”. Сарађивао је у листовима „Војска”, „За домовину” и „Српска Војска”.

Са породицом живи у Београду.

Био је председник Савета за изградњу Спомен-храмова Свети цар Лазар у касарни Требиње, Свети Василије Острошки у касарни Билећа и Саборног храма Свети Никола у селу Симијова. Активан је члан Друштва српских домаћина свесрпских земаља (дугогодишњи члан Управног одбора) и члан Клуба генерала и адмирала Србије. Био је председник и члан Пословног савета RICO CENTRE Београд у више сазива, заменик председника Скупштине привредног друштва RICO TRAINING CENTRE ДОО Београд и члан Пословног савета Друштва. Предавач је на IRU АКАДЕМИЈИ Женева, акредитовани RICO TRAINING CENTRE у Београду.

РАДИВОЈ ЖИВКОВИЋ

ПУКОВНИК

Рођен је 5. јануара 1952. године у селу Синлије, општина Нова Градишка, Хрватска, од оца Драгана и мајке Јелене. Има брата Здравка и сестру Милену. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Миром, има синове Сашу и Радета. Од сина Саше има две унуче, а од Радета једног унука и две унуче.

Завршио је основну школу у родном месту, Средњу војну школу (смер артиљерија) завршио је у Задру 1972. године (као први у рангу награђен је сатом са посветом), Војну академију Копнене војске – смер артиљерија (као први у рангу награђен је пиштољем са посветом), Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране (као други у рангу награђен је пиштољем са посветом).

Произведен је у чин потпоручника артиљерије 1976. године, а унапређен у чин поручника 1977, капетана (ванредно) 1979, капетана прве класе 1983, мајора 1987, потпуковника 1992. и пуковника 1996. године.

Обављао је дужности: (1) до одласка у Школу националне одбране – командир вода, командир батерије, командант артиљеријског дивизиона за подршку и помоћник начелника штаба бригаде за оперативно-наставне послове у 139. моторизованој гардијској бригади на Брионима, начелника штаба и команданта 83. моторизоване бригаде у Бару; (2) након завршетка школовања у Школи националне одбране – наставник у Катедри стратегије у Школи националне одбране, начелник одсека у Оперативној управи Генералштаба и начелник Одсека за обуку подофицира, официра и команди у Управи за школство и обуку Генералштаба.

У току активне војне службе више пута је похваљиван, награђиван и одликован.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом за војне заслуге са сребрном звездом, Орденом за заслуге у области одбране и безбедности првог степена и Орденом витешког мача првог степена.

Пензионисан је 2005. године.

Са породицом живи у Београду у приградском насељу Лештане.

МИЛОВАН ИВАНОВИЋ МУЊА

ПОТПУКОВНИК/ПУКОВНИК

Рођен је 5. јула 1952. године у селу Кусадак, општина Смедеревска Паланка, Република Србија, од оца Радосава и мајке Живанке. Има сестру Миланку. По националности је Србин.

Породична слава му је Ђурђиц (16. новембар).

Ожењен је, има сина Звонимира који је доктор правних наука и запослен је на Криминалистичко-полицијској академији у Земуну. Од сина Звонимира има унуку Софију и унуче Душана и Ђорђа, а крајем октобра очекује и четврто унуче.

Основну школу је завршио у селу Кусадак, Учитељску школу у Смедеревској Паланци, Војну академију Копнене војске – смер артиљеријско-рактене јединице противваздушне одбране 1976. године, Курс преобуке за ракетне системе „Двина“, „Нева“, „Волхов“ и „Куб-М“, Курс команданата дивизиона, положио испит за чин мајора, Командно-штабну школу тактике Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране и Школу националне одбране.

Произведен је у чин потпоручника 26. јула 1976. године, а унапређен у чин поручника 1977, капетана 1980, капетана прве класе 1984, мајора 1988, потпуковника 1992. и пуковника 1997. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир ларбр ПВО, помоћник команданта ракетног дивизиона ПВО за политички рад, заменик команданта ракетног дивизиона, командант ракетног дивизиона ПВО и командант 240. средњег самоходног ракетног пука ПВО у Новом Саду; (2) по завршетку Школе националне одбране – командант 240. средњег самоходног ракетног пука ПВО у Новом Саду, Начелник Одсека АРЈ ПВО у Команди Корпуса противваздушне одбране, помоћник команданта Корпуса противваздушне одбране ПВО за логистику и начелник Катедре тактике борбе РВ и ПВО у Школи националне одбране.

Службовао је у гарнизонима: Младеновац, Нови Сад и Београд.

Служба у Војсци му је престала 31. децембра 2007. године по сопственом захтеву. Живи у Младеновцу.

За време боравка у ратној зони 1992. године са Ракетним дивизионом „Двина“ извршио два гађања хрватских авиона у рејону Осијека при чему је погођен један авион. Од 1992. до 1995. године непосредно је пружао стручно-специјалистичку, материјално-техничку и логистичку подршку ракетним јединицама и старешинама које су биле ангажоване у организацији ПВО на простору Републике Српске и Републике Српске Крајине.

За време НАТО агресије 1999. године обављао је дужност начелника Одсека Ракетних јединица у Команди Корпуса ПВО, при чему је највећи део времена провео у борбеном дежурству на

Оперативном центру Корпуса ПВО командујући потчињеним јединицама и у непосредној контроли и пружању помоћи потчињеним јединицама. Значајно је допринео борбеној ефикасности јединица Корпуса ПВО, примени мера противелектронске заштите, оперативног маскирања и изради лажних ватрених положаја. Јединице Корпуса ПВО у току НАТО агресије извршиле су борбена дејства (гађање) више борбених летилица противничке авијације при чему је погођено око 60 летилица од којих је највећи део пао на територије суседних земаља, а на нашој територији оборена су два и то F-117-A – понос америчке авијације у рејону села Буђановци и F-16 у рејону села Накучани. У току агресије обишао је све ватрене положаје са којих је дејствовано, све јединице које су извршиле гађања и све објекте и јединице Корпуса ПВО по којима је НАТО авијација извршила борбена дејства из ваздушног простора. Непосредно се ангажовао у пружању помоћи јединицама ПВО на простору Косова и Метохије и њиховом извлачењу са тог простора после потписивања Војно-техничког споразума у Куманову.

Објавио је више радова у периодичним војним часописима о искуствима из употребе АРЈ ПВО у локалним ратовима, електронском ометању ракетних система ПВО и противелектронској заштити ракетних система ПВО.

Одликован је Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом народне армије са сребрним мачевима, Орденом заслуга за народ и Орденом за заслуге у области одбране и безбедности првог степена. Носилац је бронзане и сребрне плакете РВ и ПВО, а јединице којима је командовао два пута су проглашаване за најбоље у оквиру вида.

БЛАГОЈЕ ЈЕЛИЋ

ПУКОВНИК

Рођен је 31. јуна 1952. године у селу Божетићи код Нове Вароши, Народна Република Србија, од оца Обрада и мајке Рајке. Има брата Драгоја и сестру Здравку.

У првом браку са супругом Миленком има кћерку Бојану, а од ње и зета Саше има унуке близанце Николу и Стефана. У другом браку са супругом Горданом хранитељи су дечака Немање.

Породична крсна слава је Свети Стефан првомученик и архиђакон Стефан (9. јануар).

Завршио је четири разреда основне школе у селу Дебеља, а остала четири у селу Штитково, Средњу војну школу – смер пешадија у Сарајеву, Војну академију Копнене војске у Београду – смер пешадија, Високу војнополитичку школу за социјолошко-психолошка истраживања и студије у Београду, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране.

У чин водника произведен је 4. јуна 1972. и у чин потпоручника пешадије 26. јула 1976. године, а унапређен у чин поручника 1977, капетана прве класе 1984, мајора 1988, потпуковника 1991. и пуковника 1995. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир вода бестрзајних топова Пратеће чете Другог гардијског батаљона Гардијске бригаде, командир Друге чете Другог гардијског батаљона, помоћник команданта за морално-политички рад у Првом почасном гардијском батаљону Гардијске бригаде, помоћник команданта за морал у 453. моторизованој бригади у Сремској Митровици где га затичу и ратна дејства на подручју Срема, оперативац у Команди Прве армије, командант 153. лаке пешадијске бригаде у Обреновцу и помоћник команданта Команде Одбране Града Београда за морал; (2) после завршетка Школе националне одбране – помоћник команданта Прве армије за морал, начелник Одељења за информисање у Управи за морал Генералштаба Војске Југославије и предавач у Војној академији на предмету Етика и морал војске, на којој дужности стекао је и звање доцента.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима и Орденом народне армије са сребрном звездом (два пута). Друштво за неговање традиција ослободилачких ратова Србије 1912–1918, му је на свечаности у Орашцу приликом завршетка школовања у Школи националне одбране доделило Златну плакету „Истакнуте војсковође српске војске 1914–1918“.

За свој рад у официрској каријери више пута је похваљиван, награђиван и одликован. За изузетно залагање у рату вандредно је унапређен у чин потпуковника.

У пензију је отишао 31. децембра 2002. године.

Сада живи у родном селу Божетићи, општина Нова Варош.

МИЛУТИН ЈЕЛИЋ

ПУКОВНИК

Рођен је 26. маја 1954. године у селу Тршановци, општина Брус, Република Србија, од оца Миљка и мајке Загорке. По националности је Србин.

Завршио је основну школу у Брусу (Вуковац), Ваздухопловну војну гимназију „Маршал Тито“ у Мостару, Ваздухопловну војну академију, Командно-штабну школу тактике Ратног ваздухопловства и претивваздушне одбране и Школу националне одбране.

У чин потпоручника авијације унапређен је 30. јула 1976, а у чин пуковника је унапређен 1995. године.

По завршетку Ваздухопловне војне академије обављао је све летачке и командне дужности у летачким јединицама Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране Југословенске народне армије, Војске Југославије и Војске Србије до команданта бригаде.

Службовао је у Скопљу (аеродром Петровац), Краљево (Лађевци) и Београд (Пета Управа Генералштаба и наставник у Школи националне одбране). У летачкој каријери достигао је максимум. Носилац је звања *инструктор летења* и златног летачког знака. Више од тога поносан је што је са јединицама којима је командовао и у којима је био одговоран за летачку обуку извршио све мирнодопске и ратне задатке без губитака пилота и авиона. Још више на то што су сви пилоти сачували официрску част и углед током ратних дејстава.

Са поносом истиче да је 1984. године завршио и Високу партијску школу у Кумровцу која му је много помогла у разумевању процеса распада заједничке државе Југославије. Све кључне кораке распада је видео много пре других и званичне политике и о томе јавно говорио. То, очигледно, није било здраво за његову војну каријеру, али је представљало велико задовољство, у време кад се то дешавало, а и данас. Сви његови некадашњи пријатељи из бивших република СФРЈ су му и данас пријатељи.

НАТАША ЈОВОВИЋ

ПОТПУКОВНИК/ПУКОВНИК

Рођена је 23. јула 1951. године у Титограду (данашња Подгорица), Република Црна Гора, од мајке Марте и оца Николе Бабац, официра ЈНА. Има сестру Ленку (удата Милачић) и брата Предрага. По националности је Српкиња.

Удата је за Баја Јововића, дипломираног инжењера агрономије. Мајка је Душана, Вукашина и Николе.

Породична крсна слава јој је Свети Јован (20. јануар).

Завршила је основну школу у Даниловграду, гимназију у Титограду и носилац је дипломе „Луча“ која је у рангу Вукове награде. На Технолошко-металуршком факултету, смер Неоргански, одсек Електрохемија, дипломирала је 1977. године са оценом 10 и постала дипломирани инжењер технологије. Године 1978. као дипл. инж. технологије запослила се у Ваздухопловном заводу „Мома Станојловић“. На сопствени захтев прелази у активну службу 1981. године.

Мајорски испит положила је 1988, а Командно-штабну школу Копнене војске завршила је 1991. године. Школу националне одбране завршава 1997, а Курс енглеског језика у Школи страних језика на Војној академији 2004. године.

Произведена је у чин капетана 1981, а унапређена у чин капетана прве класе 1985, мајора 1989, потпуковника 1993. и пуковника 1999. године.

До поласка у Школу националне одбране обављала је дужности: начелник погона неметала и површинске заштите у Ваздухопловном заводу „Мома Станојловић“ у Батајници, референт и секретар Главног војно-техничког савета у Кабинету начелника Генералштаба Војске Југославије, референт у Одељењу за оперативне послове у Сектору за Ратно ваздухопловство и противваздушну одбрану Генералштаба Војске Југославије.

Након завршетка Школе националне одбране обавља је оперативне послове у Сектору за Ратно ваздухопловство и противваздушну одбрану Генералштаба Војске Југославије, начелник одељења за инфраструктуру и уређење територије у Сектору за материјалне ресурсе Министарства одбране Војске Југославије, а касније Војске Србије.

Пензионисана је по потреби службе 2007. године.

Живи са породицом у Београду.

ТОМИСЛАВ КАЛИЧАНИН

ПУКОВНИК

Рођен је 5. јуна 1950. године у селу Доње Здравине, општина Прокупље, Република Србија, од оца Драгише и мајке Милице. Има још два брата. По националности је Србин.

Породична крсна слава је Свети Димитрије – Митровдан (8. новембар).

Ожењен је и у браку са супругом Горданом, економиста, има кћерку Драгану и сина Зорана. Од кћерке Драгане има унуке Стефана и Матију и унуку Александру, а од сина Зорана унуку Теодору и унука Ђорђа.

Завршио је основну школу у селу Доња Бресница, а осмогодишњу у селу Велика Плана – топличка, Средњу техничку школу у Кргујевцу, Војну академију противваздушне одбране у Задру, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир артиљеријског вода противваздушне одбране у Карловцу, командир средње самоходне ракетне батерије противваздушне одбране „КУБ” у Загребу, референт у команди средњег самоходног ракетног пука противваздушне одбране „КУБ” у Загребу, командант артиљеријског ракетног дивизиона противваздушне одбране у Илирској Бистрици – Република Словенија, начелник рода артиљеријско-ракетних јединица противваздушне одбране у оперативној групи Копнене војске – ранг дивизије Копнене војске у Ријеци – Република Хрватска, начелник штаба у лако артиљеријском пуку противваздушне одбране у Ријеци – Република Хрватска, референт за ракетни систем противваздушне одбране „КУБ” у Управи за противваздушну одбрану Генералштаба Војске Југославије, командант средње самоходне ракетне бригаде/пука противваздушне одбране „КУБ” у Даниловграду – Република Црна Гора и начелник артиљеријско-ракетних јединица противваздушне одбране у Команди ратног ваздухопловства и противваздушне одбране у Земуну; (2) после завршетка Школе националне одбране – наставник у Школи националне одбране у Катедри оператике, начелник Одељења за мобилизацију у Управи за организацију и мобилизацију Генералштаба Војске Србије и Црне Горе и начелник Управе за мобилизацију у Сектору за одбрану Министарства одбране Србије и Црне Горе.

Служба у Војсци Србије и Црне Горе престала му је 31. децембра 2004. године.

Службовао је у: Карловцу, Загребу, Илирској Бистрици, Ријеци, Београду и Даниловграду.

За потребе војног школства, као наставник у Школи националне одбране, написао је књигу *Операција противваздушне одбране*. У Школи националне одбране стекао је звање доцент.

Одликован је са више војних одликовања.

ЈОВИЦА КАРАНОВИЋ ПОТПУКОВНИК/ПУКОВНИК

Рођен је 28. септембра 1954. године у селу Бобољусци, општина Дрвар, Република Босна и Херцеговина, од оца Саве и мајке Драгице. Имао је брата Жарка (1969–1989) и сестру Марицу. По националности је Србин.

Породична крсна слава је Ђурђевдан (6. мај).

Ожењен је и у браку са супругом Горданом, медицинска сестра, има синове Николу и Бранка.

Завршио је основну школу у Мишљеновцу код Доњег Лапца (Хрватска), Средњу војну школу у Бања Луци, Војну академију Копнене војске – смер оклопне јединице, Последипломске студије војних наука – смер ратна вештина у Београду и Школу националне одбране.

Произведен је у чин потпоручника 1978, а унапређену чин поручника 1979, капетана 1982, капетана прве класе 1986, мајора 1990, потпуковника 1993. и пуковника 1998. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир тенковског вода и чете, командир питомачког вода Војне академије Копнене војске у Школском центру оклопних и механизованих јединица „Петар Драшин” у Бања Луци, референт и наставник безбедности у Школском центру оклопних и механизованих јединица, начелник Органа безбедности у 980. наставном центру за обуку возача борбених возила, референт у Одељењу безбедности Генералштаба ЈНА – Београд и начелник одељења за аналитичке послове у Обавештајној управи Главног штаба Војске Републике Српске; (2) после завршетка Школе националне одбране – начелник одсека у Управи безбедности Генералштаба Војске Србије и Црне Горе и наставник – доцент у Школи националне одбране.

Служба у Војсци Србије и Црне Горе престала му је 30. априла 2005. године, након чега је завршио специјалистичке студије, положио стручне испите и запослио се у реалном сектору на пословима безбедности и здравља на раду, заштите од пожара и заштите животне средине.

Службовао је у гарнизонима: Бања Лука, Београд и Хан Пијесак.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом војне заслуге са сребреним мачевима, Орденом Милоша Обилића и Орденом за заслуге у области одбране и безбедности другог степена.

Са породицом живи у Београду.

ЗОРАН КАРЛИЧИЋ

капетан фрегате/капетан бојног брода

Рођен је 2. јула 1956. године у Чачку, општина Чачак, Република Србија, од оца Миломира и мајке Софије. Има сестру Зорицу. По народности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Дајаном, економски техничар, има кћерку Лану, јапанолог, и сина Дамјана, поморац.

Породична крсна слава је Свети Лука – Лучиндан (31. октобар).

Завршио је основну школу и гимназију у Чачку, Морнаричку војну академију – смер поморски у Сплиту, Генералштабну академију и Школу националне одбране у Београду.

Произведен је у чин поморског потпоручника 1979. године, а унапређен у чин поручника корвете 1980, поручника фрегате 1983, поручника бојног брода 1987, капетана корвете 1991, капетана фрегате 1995. и капетана бојног брода 1999. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – помоћник команданта на торпедном чамцу ТЧ-224 у 17. бригади торпедних чамаца у Сплиту, командир питомачког вода у Морнаричкој техничкој средњој војној школи у Сплиту, референт за политички рад и правна питања у Морнаричком школском центру у Сплиту, референт за политички рад и правна питања у Морнаричком школском центру у Кумбору и помоћник начелника за васпитање и морал у Центру војних школа Војске Југославије у Београду; (2) по завршетку Школе националне одбране – наставник у Катедри оператике Школе националне одбране, самостални референт за Ратну морнарицу у Првој управи Генералштаба Војске Србије и Црне Горе, начелник Одељења за борбену готовост и употребу, уједно заменик начелника, Управе поморства Генералштаба Војске Србије и Црне Горе и командант Речне ратне флотиле.

Служба у Војсци Србије престала му је 1. новембра 2006. године, након чега је хонорарно ангажован у Привредној комори Србије на пословима оцене квалитета услуга предузећа која се баве приватним обезбеђењем.

Службовао је у гарнизонима: Сплит, Кумбор, Београд и Нови Сад.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом заслуга у области одбране и безбедности првог степена и Орденом витешког мача другог степена.

Са породицом живи у Београду.

БОГДАН КОВАЧ

пуковник/генерал-мајор

Рођен је 11. новембра 1950. у селу Грмљани, Требиње, Народна Република Босна и Херцеговина, од оца Вељка. По националности је Србин.

Са супругом Верицом, рођена Вукојевић (1950), економски техничар, има кћерку Николину, лекар-специјалиста ургентне медицине и сина Владимира, асистент на Архитектонском факултету Универзитета у Београду. Од кћерке има унуку Иву и унука Вука.

Завршио је основну школу, гимназију, Војну академију Копнене војске – смер артиљерија, Командно-штабну школу тактике и Школу националне одбране.

Унапређен је у чин генерал-мајора 20. марта 2001. године.

Пензионисан је 7. марта 2002. године.

Обављао је дужности: командир вода у обалској батерији, командир обалске артиљеријске батерије, помоћник команданта за позадину у Војнопоморском упоришту Ластово, командант артиљеријског дивизиона у бригади морнаричке пешадије, начелник артиљерије у бригади морнаричке пешадије и оперативац у истој бригади. начелник штаба бригаде у Херцеговачком корпусу, помоћник за позадину команданта бригаде, командант пешадијске бригаде Херцеговачког корпуса, начелник Одељења за оперативно-наставне послове у Команди Херцеговачког корпуса, начелник штаба и уједно заменик команданта Херцеговачког корпуса и командант Седмог корпуса Војске Републике Српске.

Учествовао је у рату од 15. маја 1992. до 14. децембра 1995. године на дужностима команданта бригаде у Херцеговачком корпусу и начелника штаба, уједно заменика команданта, Херцеговачког корпуса.

Службовао је у гарнизонима: Ластово, Требиње, Београд, Бијељина и Бања Лука.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом народне армије са сребрном звездом и Карађорђевој звизездом трећег реда.

Преминуо 12. маја 2014. и сахрањен је у родном селу.

ЉУБОМИР КОШАНИН

ПОТПУКОВНИК/ПУКОВНИК

Рођен је 22. маја 1955. године у селу Маглич, општина Краљево, Република Србија, од оца Радојка и мајке Милунке. Има браћу Љубинка, Љубишу и Станоја и сестре Лепосаву, Олгу и Драгицу. По националности је Србин.

У браку са супругом Милицом има синове Николу и Александра. Од сина Николе има унуке Саву, Луку и Косту, а од сина Александра унука Вука.

Породична крсна слава је Света Петка (27. октобар).

Завршио је основну школу у селу Богutowaц, Средњу војну школу родова Копнене војске – смер артиљерије, Војну академију Копнене војске – смер артиљерије, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране.

Произведен је у чин артиљеријског потпоручника 1978, а унапређен у чин поручника 1979, капетана 1982, капетана прве класе 1986, мајора 1990, потпуковника 1994. и пуковника 1998. године.

Обављао је дужности: командир вода, командир батерије, заменик команданта дивизиона, командант мешовитог противоклопног артиљеријског дивизиона, начелник артиљерије у 9. пешадијској бригади, начелник Средње војне школе у Артиљеријском школском центру, наставник теорије гађања и начелник Катедре правила гађања у Војној академији.

Службовао је у гарнизонима: Неготин, Зајечар, Крагујевац и Београд.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима и Орденом за заслуге у области одбране и безбедности трећег степена.

Преминуо 28. октобра 2004. године.

РАЈКО КРСМАНОВИЋ

ПУКОВНИК

Рођен је 22. августа 1949. године у селу Заграђе, општина Соколац, Република Босна и Херцеговина, од оца Вељка и мајке Војке. Има браћу Миланка и Милорада. По националности је Србин.

Породична крсна слава је Трипуњдан (14. фебруар).

Ожењен је и у браку са Јеленом, васпитач, има сина Миодрага и кћерку Зорицу.

Од кћерке Зорице има унуку Марију.

Завршио је основну школу у селу рођења, осмогодишњу у Кнежини (општина Соколац), средњу машинску техничку школу у Сарајеву, Војну академију Копнене војске – смер саобраћајна служба, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране.

Произведен је у чин потпоручника саобраћајне службе 30. јула 1972. године, а унапређен у чин поручника 1975, капетана 1977, капетана прве класе 1979, мајора 1985, потпуковника и пуковника 1996. године.

Обављао је дужности: у Југословенској народној армији – командир вода, командир чете и командант батаљона, начелник службе у пуку, официр на обезбеђењу врховног команданта у официрском батаљону Гардијске бригаде у гарнизонима Ријека, Пивка, Београд и Чапљина.

У току рата – начелник саобраћајне службе у 1. оперативној групи за Банију и Кордун, а у Војсци Републике Српске заменик команданта 1. подгрмечке бригаде Босанска Крупа, референт у Органу саобраћајне службе Главног штаба, начелник саобраћајне службе у Дринском корпусу и начелник Штаба 2. романијске бригаде Дринског корпуса, Кнежина.

После рата – у Војсци Републике Српске командант 512. моторизоване бригаде 5. корпуса и начелник Одељења за оперативно-наставне послове Команде 5. корпуса, Соколац.

У Војсци Југославије (и Војсци Државне Заједнице Србија и Црна Гора) – референт у Органу саобраћајне службе Београдског корпуса, начелник Одељења за оперативно-персоналне и планске послове Инспектората одбране Генералштаба Војске Србије и Црне Горе и инспектор у Инспекцији војне обавезе.

Пензионисан је 31. јула 2005. године у Београду.

Одликован је Медаљом за војне заслуге и Орденом заслуга за народ.

Са породицом живи у Београду.

ДРАГОМИР КРСТОВИЋ ПОТПУКОВНИК/ПУКОВНИК

Рођен је 10. августа 1955. године у селу Гораждевац, општина Пећ, Република Србија, од оца Крста и мајке Косе. Има брата Бранислава и сестре Лепосаву, Зорицу, Момиру, Бранку и Марину. Брат Јакша је умро 2007. године. По националности је Србин.

Породична крсна слава је Свети Александар Невски (12. септембар), а преслава Свети Архангел Михаило (21. новембар).

Био је ожењен и са супругом Богданком, вишом медицинском сестром, има кћерку Драгану и сина Небојшу.

Живи са Надицом Петровић (рођ. Лалић), школскомдругарицом из пећке гимназије.

Завршио је основну школу у Гораждевцу, у Пећи, Техничку војну академију Копнене војске, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране.

Произведен је у чин поручника 1979, а унапређен је у чин капетана 1982, капетана прве класе 1986, мајора 1990, потпуковника 1994. и пуковника 1998. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – референт техничке службе у позадини Касарне „Народни херој Славиша Вајнер Чича” Четврте пешадијске дивизије Седме армије, заменик командира чете за техничко одржавање позадине гарнизона Четврте пешадијске дивизије Седме армије, командир чете за техничко одржавање позадине гарнизона Четврте моторизоване дивизије Седме армије, заменик (уједно помоћник за политички рад) команданта Четвртог позадинског батаљона Четврте моторизоване дивизије Седме армије, командант Четвртог позадинског батаљона Четврте моторизоване дивизије Прве војне области, командант Батаљона ремонтне подршке 524. позадинске базе Прве армије и референт за развој организације и формацијске структуре и инфраструктуре техничке службе у Одсеку за оперативно-штабне послове Техничке управе Генералштаба Војске Југославије; (2) по завршетку Школе националне одбране – начелник (уједно заменик начелника техничке службе) Одсека за одржавање, Органа за позадину Команде Прве армије, начелник техничке службе у Органу за позадину Команда Прве армије, начелник штаба (уједно заменик команданта) 608. позадинске базе Сектора позадине Генералштаба Војске Југославије, командант 608. позадинске базе Сектора позадине Генералштаба Војске Југославије и командант логистике Војске Србије и Црне Горе.

Пре и током рата у Босни и Херцеговини дао је несебичан допринос у одбрани српског народа од наметнутог рата и намере светских сила да га истребе и протерају са вековних огњишта.

У току агресије на Србију и Црну Гору 1999. године био је руководилац радног тима за оперативно-стратегијско маскирање на нивоу Прве армије. У тим је окупио око 70 представнике Војске и цивилних структура, са којима је постигао завидне резултате у обмањивању НАТО алијансе, који су бесомучно гађали по макетама и имитаторима. Број пројектила којима су погођене макете и имитатори, по признању Трамповог саветника за безбедност, креће се од 500 до 3.000, а вероватно и више од 3.000. Израђено је око 800 макета и имитатора које су осим за потребе Прве армије, додељене и Трећој армији и РВ и ПВО.

Служба у Војсци Србије и Црне Горе противзаконито му је престала 31. августа 2005. године, због писања медија да је био шеф обезбеђења генерала Ратка Младића. После неколико пресуда у његову корист и поништења претходних Указа, служба му је коначно престала 11. децембра 2011. године.

Након пензионисања наставља са радом у неколико фирми. Већ неколико година ради у породичној фирми *КГБ набавке*.

Службовао је у гарнизонима: Сарајево, Крагујевац и Београд.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом за заслуге у областима одбране и безбедности другог степена и Орденом витешког мача другог степена.

Породица и он живе у Београду.

МАРКО КУКОБАТ

ПУКОВНИК

Рођен је 29. октобра 1950. године у селу Роре, општина Гламоч, Република Босна и Херцеговина, од оца Крстана и мајке Зорке. Има браћу Слободана и Игњатија и сестре Миру и Милицу. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Драгицом има сина Александра и кћерку Мају.

Породична крсна слава је Марковдан (8. мај).

Завршио је основну школу у родном селу, гимназију у Босанском Грахову, Војну академију Копнене војске – смер атомско-биолошко-хемијске одбране, Командно-штабну школу тактике Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране и Школу националне одбране.

Произведен је у чин потпоручника 1973, а унапређен у чин поручника 1974, капетана 1977, капетана прве класе 1980, мајора 1985, потпуковника 1989. и пуковника 1993. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир вода атомско-биолошко-хемијске одбране у 200. Ваздухопловној бази Бихаћ, референт у Команди, помоћник начелника Штаба за оперативно-наставне послове, помоћник команданта за позадину и начелник Штаба 200. ваздухопловне базе Бихаћ до њеног расформирања 1992. године и командант 474. ваздухопловне базе од 1992. до 1997. године у Бања Луци; (2) после завршетка Школе националне одбране – помоћник за позадину у Команди Ваздухопловства и противваздушне одбране Војске Републике Српске у Бања Луци у времену од 1997. до 2002. године, након чега је пензионисан.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом народне армије са сребрном звездом, Орденом заслуга за народ са сребрном звездом и Орденом Карађорђевог звијезде трећег реда.

Живи у Лакташима.

ВЛАДО ЛИЗДЕК

пуковник/генерал-потпуковник

Рођен је 10. августа 1947. године у месту Равна Романија, Општина Соколац, Народна Република Босна и Херцеговина, Федеративна Народна Република Југославија, од оца Реље и мајке Милеве (девојачко Рајић). Има браћу Момчила, Томислава и Слободана. По националности је Србин.

Ожењен је и са супругом Весном (девојачко Ђурић, рођена у Новом Саду, завршила природно-математички факултет, одсек педагогија, педагог – васпитач) има сина Слободана и кћерку Ивану. Од Слободана (дипломирани економиста), ожењеног са Иваном (девојачко Ристић, менаџер у банкарства), има унуке Вука и Луку. Живе и раде у Београду. Ивана, дипломирани архитекта, живи и ради у Београду.

Крсна слава породице је Свети великомученик Георгије – Ђурђевдан (6. мај).

Завршио је основну школу на Равној Романији и у Соколцу „Славиша Вајнер Чича“, Гимназију „Слободан Принцип – Сељо“ у Соколцу, Војну академију Копнене војске – смер пешадија у Београду и Сарајеву, Командно-штабну академију Копнене војске у Београду и Школу националне одбране у Београду. Завршио је Курс официра војне полиције у Панчеву, Курс команданата батаљона у Сарајеву и Курс команданата пук-бригада у Београду.

Произведен је у чин потпоручника пешадије 31. јула 1971, а унапређен у чин поручника 1973, капетана 1976, капетана прве класе 1978. (превремено), мајора 1983, потпуковника 1987, пуковника 1992, генерал-мајора 9. јануара 1998. и генерал-потпуковника 20. марта 2001. (ванредно).

Обављао је дужности: командир вода војне полиције у Загребу, командир чете војне полиције у Новом Саду, заменик команданта батаљона војне полиције у Београду, командант пешадијског пука у Шапцу, командант моторизоване бригаде Сарајевско-романијског корпуса Војске Републике Српске на Палама, начелник Инспекције борбене готовости у Главном штабу Војске Републике Српске у Хан Пијеску, начелник Управе Копнене војске у Генералштабу Војске Републике Српске у Бијељини, начелник Оперативно-штабног сектора у Генералштабу Војске Републике Српске у Бијељини, начелник Инспекције борбене готовости, уједно помоћник начелника Генералштаба, Војске Републике Српске у Бијељини и Бања Луци.

Панзионисан је 7. марта 2002. године. После пензионисања радио је по уговору у Војсци Републике Српске до августа 2003. године

Службовао је у гарнизонима: Нови Сад, Београд, Шабац, Пале, Хан Пијесак, Бијељина и Бања Лука.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом за војне заслуге са златним мачевима, Орденом народне армије са сребрном звездом, Орденом Карађорђевог звијезде трећег реда и Орденом Карађорђевог звијезде другог реда.

Учествовао је у рату на просторима бивше Југославије од априла 1992. до 13. марта 1993. године у Славонији и на Банији, а од 13. марта 1993. до 14. децембра 1995. године у Војсци Републике Српске као командант моторизоване бригаде на Палама.

Преминуо је 14. новембра 2008. године у Београду и сахрањен је на Бежанијском гробљу. Породица му живи у Београду.

ЉУБИША ЛОЈАНИЦА

ПОТПУКОВНИК/ПУКОВНИК

Рођен је 15. октобра 1954. године у селу Црквени Тоци, Општина Пријепоље, Република Србија, од оца Радована и мајке Бранојке, девојачко Стељић. Има браћу Драгишу, Мирка, Миланка и Миломира. По националности је Србин.

Породична крсна слава је Свети Никола – Никољдан (19. децембар).

Ожењен је и у браку са супругом Виолетом, правник, има кћерке Тању, Биљану и Весну. Од кћерке Тање има унуку Тару и унука Виктора.

Завршио је основну школу у селу Доње Бабине, Општина Пријепоље, једну годину Школе ученика у привреди – смер ливац 1970. у Пријепољу, Средњу Војну Школу у Сарајеву и Бања Луци, Војну академију Копнене војске – смер оклопне и механизоване јединице у Београду и Бања Луци, Генералштабну школу у Београду и Школу националне одбране у Београду.

Произведен у чин потпоручника 20. јула 1978. године, а унапређен у чин поручника 1979, капетана 1982, капетана прве класе 1987, мајора, потпуковника 1995. и пуковника 16. јуна 1999. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир тенковског вода 41. оклопног пука 41. пешадијске дивизије Треће армије у Прилепу. командир тенковске чете 212. моторизоване бригаде 26. пешадијске дивизије Треће армије у Прилепу, заменик команданта оклопног батаљона 212. моторизоване бригаде 26. пешадијске дивизије Треће армије у Прилепу, командант оклопног батаљона 212. моторизоване бригаде 42. корпуса Треће армије у Прилепу, командант оклопног батаљона 84. пешадијске бригаде 41. корпуса Треће војне области у Прилепу, школовање у Генералштабној школи Копнене војске у Београду (1991. године прекинуто 4. октобра исте године због борбених дејстава), командант оклопног батаљона 80. моторизоване бригаде 24. корпуса Прве војне области у Смедереву, командант оклопног батаљона 505. моторизоване бригаде Одбране Града Београда Прве армије у Великој Моштаници – Београд, наставак школовања у Генералштабној школи у Београду, начелник 51. класе студената Копнене војске у Војној академији Центра војних школа у Београду и наставник тактике у Катедри тактике Војне академије Центра војних школа у Београду; (2) после завршетка Школе националне одбране – начелник штаба 549. моторизоване бригаде Приштинског корпуса у Призрену, начелник штаба 1. оклопне бригаде Корпуса специјалних јединица у Београду, командант 1. оклопне бригаде Београдског корпуса Прве

армије у Београду, начелник Одељења за оперативне послове и обуку Београдског корпуса Прве армије у Београду, заступник начелника Штаба Београдског корпуса Прве армије у Београду, наставник Оператике у Катедри оператике Школе националне одбране у Београду, начелник Одсека за наставу, научно-истраживачки рад и оперативно-штабне послове у Школи националне одбране у Београду, заменик начелника Школе националне одбране и начелник Школе националне одбране.

Пензионисан је 1. новембра 2007. године.

Више пута похваљиван и награђиван у току службе, а одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима и Орденом заслуга за народ у области одбране и безбедности.

У току службовања у војном школству стекао је звање *доцент ратне вештине*.

Живи у Београду са породицом.

МАРКО ЛУГОЊА

пуковник/генерал-потпуковник

Рођен је 25. фебруара 1951. године у селу Горње Вуковско, Купрес, Народна Република Босна и Херцеговина, Федеративна Народна Република Југославија, од оца Милоша и мајке Славке. Има браћу Илију, Милана и Драгишу и сестру Зорку. По националности је Србин.

Ожењен је и брака са супругом Јованком (девојачко Рилаковић), има сина Милоша и кћерку Сандру. Од Милоша (ожењен са Јеленом, девојачко Остојић) има унуку Сашу. Од Сандре (удата за Растка Тохоља) има унучад Андрију, Анђелију, Даницу и Војина.

Завршио је основну школу у Жабљу, гимназију у Бечеју, Војну академију Копнене војске – смер пешадија у Београду и Сарајеву, Курс (школу) за усавршавање официра безбедности у Панчеву, Командно-штабну школу тактике Копнене војске у Београду и Школу националне одбране у Београду.

Произведен је у чин потпоручника пешадије 1974, а унапређен у чин поручника 1975, капетана 1978. (превремено), капетана прве класе 1982, мајора 1986, потпуковника 1990, пуковника 1992. (ванредно), генерал-мајора 28. октобра 1988. и генерал-потпуковника 8. јануара 2001. године.

Обављао је дужности: командир пешадијског вода у Загребу, командир пешадијске чете у Загребу, командир Курса командира одељења, командир самосталне чете војне полиције у Вараждину, начелник Органа безбедности у Команди за развој Седме дивизије у Сиску, референт у Одељењу безбедности Команде Пете војне области у Загребу, начелник аналитике у Одељењу безбедности Команде Пете војне области у Загребу, начелник за безбедност Тактичке групе „Слуњ”, заменик начелника Одељења безбедности у Команди Десетог корпуса у Бихаћу, начелник Одељења безбедности Четвртог корпуса у Сарајеву, начелник одељења за обавештајно-безбједносне послове у Команди Сарајевско-романијског корпуса у Српском Сарајеву, начелник одељења безбедности у Команди Херцеговачког корпуса у Требињу, референт у Управи безбедности Генералштаба Војске Југославије у Београду, начелник Управе безбедности Генералштаба Војске Републике Српске у Бијељини и Бања Луци и помоћник министра одбране Републике Српске и уједно начелник службе безбједности у Министарству одбране Републике Српске.

Службовао је у гарнизонима: Загреб, Вараждин, Сисак, Петриња, Бихаћ, Сарајево, Требиње, Београд, Бијељина и Бања Лука.

Пензионисан је 7. марта 2002. године.

Одликован је Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом народне армије са сребрном звездом, Орденом за војне заслуге са златним мачевима, Орденом Карађорђевог звијезде другог реда и Орденом Његоша првог реда.

Учествовао је у рату од 17. августа 1990. до 14. децембра 1995. године на дужностима: помоћник начелника одељења безбједности у Команди Пете војне области, начелник одељења безбједности Тактичке групе „Слуњ”, заменик начелника одељења безбједности у Команди Десетог корпуса и начелник одељења за обавештајно-безбједносне послове Сарајевско-романијског корпуса.

Са породицом живи у Београду.

ПРЕДРАГ МАНОЈЛОВИЋ

ПОТПУКОВНИК/ПУКОВНИК

Рођен је 20. јуна 1955. године у Пећи, општина Пећ, Република Србија, од оца Благоја и мајке Стојане. Има браћу Ненада и Горана. По националности је Србин.

Породична крсна слава је Ђурђевдан (6. мај).

Ожењен је и у браку са супругом Светланом, виша медицинска сестра, има сина Марка и кћерку Марију.

Завршио је основну школу у Пећи, средњу хемијско-техничку школу у Краљеву, Техничку Војну академију – смер атомско-биолошко-хемијска одбрана у Загребу, Генералштабну школу Војске Југославије и Школу националне одбране.

Произведен је у чин потпоручника 1977, а унапређен у чин поручника 1978, капетана 1981, капетана прве класе 1985, мајора 1989, потпуковника 1993. и пуковника 1997. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир извиђачког вода АБХО у 497. чети АБХО

Војног подручја Титоград у Даниловграду, командир 497. чете АБХО 2. корпуса у Даниловграду, начелник рода АБХО у Команди 5. моторизоване бригаде 2. корпуса у Титограду, референт у Одсеку за оперативно-наставне послове Команде 5. моторизоване бригаде 2. корпуса у Титограду, начелник АБХО у Команди Подгоричког корпуса у Подгорици и начелник Одсека за попуњу у Одељењу за мобилизацију, попуњу и војно-територијалне органе штаба 2. армије у Подгорици; (2) после завршетка Школе националне одбране – начелник АБХО у команди 2. армије у Подгорици, командант 246. пука АБХО у Крушевцу, заменик начелника Управе АБХО Сектора Копнене војске Генералштаба Војске Србије и Црне Горе у Београду, начелник Управе АБХО Сектора Копнене војске Генералштаба Војске Србије и Црне Горе у Београду и Војни представник Републике Србије у Организацији за забрану хемијског оружја (ОПСВ) у Хагу (Холандија).

Поред наведених дужности извршавао је и следеће дужности и задатке од значаја за систем одбране Р.јепублике Србије:

– представник Војске Србије у НАТО заједничкој групи за способности у области хемијске, биолошке, радиолошке и нуклеарне одбране (NATO Joint Capability Group of Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Defense);

– члан и заменик председника Националне комисије Републике Србије за имплементацију Конвенције о забрани хемијског оружја;

– руководилац тима Владе Републике Србије за деконтаминацију и чишћење простора контаминираних муницијом са осиромашеним ураном на југу Републике Србије (овај пројекат представља пионирски подухват и до сада једини случај у свету са циљем да се опасност од контаминације и уг-

рожавања здравља људи која траје 4,5 милијарде година, неутралише или сведе на минимум); – координатор тима за реализацију пројекта „Уништавање постројења за производњу хемијског оружја и опреме” у складу са обавезама из Конвенције за забрану хемијског оружја, који је реализован уз контролу и верификацију од стране инспекцијског тима OPCW; – успоставио и унапредио сарадњу Министарства одбране и Војске Србије са Орагнизацијом за забрану хемијског оружја која је резултирала организацијом великог броја међународних курсева, тренинга и стажирања националних експерата са свих континената, инспектора OPCW и медицинског особља OPCW у Центру за усавршавање кадрова АБХО у Крушевцу и Националном центру за контролу тровања Војномедицинске академије. Од почетка сарадње са OPCW 2004. године до краја 2008. године у Центру АБХО и на ВМА реализовано је: 5 основних и један напредни међународни курс помоћи и заштите од хемијског оружја, 6 тренинг курсева у раду са правим отровима за инспекторе OPCW и стажирање медицинског особља OPCW на клиникама ВМА, на којима је учествовало 230 представника из преко 100 земаља света. Успешно реализоване активности омогућиле су да Центар АБХО у Крушевцу добије статус Регионалног центра који сваке године реализује многе значајне активности из области АБХО за земље региона и друге земље Европе и света.

Служба у Војсци Републике Србије престала му је 31. децембра 2008. године када одлази у пензију на лични захтев.

Службовао је у гарнизонима: Даниловград, Подгорица, Крушевац и Београд.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима и Орденом за заслуге у областима одбране и безбедности првог степена.

Објавио је пет публикација из области АБХО.

Живи у Подгорици, а већи део године борави на Гочу.

СТАНИМИР МАТИЈЕВИЋ

пуковник/генерал-мајор

Рођен је 7. марта 1953. године у селу Вилови, општина Нова Варош, Република Србија, од оца Блажимира и мајке Перунике. Има браћу Миломира и Бранимира и сестру Војимирку. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Маријом има синове Андреју и Игорa, који су завршили факултет техничких наука, и унуке Шашу и Анђелу.

Завршио је основну школу у селу Акмачићи, гимназију – математички смер у Новој Вароши, Војну академију Копнене војске – смер артиљерија у Задру, Командно-штабну школу тактике Копнене војске у Београду и Школу националне одбране у Београду.

Произведен је у чин потпоручника артиљерије 20. јула 1977, а унапређен у чин поручника 1978, капетана 1981, капетана прве класе 1985, мајора 1989, потпуковника 1993, пуковника 1997. и генерал-мајора 31. децембра 2005. године.

Обављао је дужности: командир вода у Артиљеријском школском центру у Задру, командир вода у Војној академији Копнене војске у Артиљеријском школском центру у Задру, командир батерије у 16. мешовитој артиљеријској бригади у Бачкој Тополи, командант мешовитог противооклопног артиљеријског дивизиона у 16. мешовитој артиљеријској бригади у Бачкој Тополи, помоћник начелника штаба за оперативно-наставне послове у 16. мешовитој артиљеријској бригади у Бачкој Тополи, начелник штаба у 16. мешовитој артиљеријској бригади у Бачкој Тополи, командант 16. мешовите артиљеријске бригаде у Бачкој Тополи, начелник артиљерије Команде Новосадског корпуса, начелник 1. одељења (за планирање употребе Војске Југославије) Оперативне управе Генералштаба Војске Југославије у Београду, начелник Штаба Команде Новосадског корпуса у Новом Саду и командант Новосадског корпуса у Новом Саду.

Пензионисан је 22. фебруара 2007. године.

Службовао је у гарнизонима: Задар, Бачка Топола, Београд и Нови Сад.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом за војне заслуге у одбрани и безбедности другог степена и Орденом витешког мача другог степена.

Са породицом живи у Новом Саду.

МИЛОМИР Ј. МИЛАДИНОВИЋ

пуковник/генерал-потпуковник

Рођен је 16. маја 1951. године у селу Радошин, општина Свилајнац, Република Србија, од оца Јована и мајке Душанке. Има старијег брата Славољуба. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Верицом има сина пок. Александра (официр Војске Србије) и кћерку Сандру (геометар). Син је био ожењен Весном, са којом има синове Миломира и Богдана. Кћерка је удата за Горана, са којим има кћерку Катарину и сина Владимира.

Породична крсна слава је Свети Алимпије – Алимпијевдан (9. децембар).

Завршио је основну школу у селу Радошин (од 1. до 4. разреда) и селу Војска (од 5. до 8. разреда), гимназију у Свилајнцу, Војну академију Копнене војске – смер пешадија у Београду и Сарајеву, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране. У току 1986. године завршио је Курс команданта батаљона пешадије.

Произведен је у чин потпоручника пешадије 1974, а унапређен у чин поручника 1975, капетана 1978, капетана прве класе 1982, мајора 1986, потпуковника 1990, пуковника 1994, генерал-мајора 2000. и генерал-потпуковника 2004. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир вода, командир чете, заменик команданта батаљона, командант батаљона, командант пука, начелник Штаба Гардијске бригаде и командант Гардијске бригаде; (2) по завршетку Школе националне одбране – начелник одељења у Трећој управи Генералштаба, заменик начелника Прве управе Генералштаба, командант Дринске дивизије, начелник Штаба Команде Друге армије, командант Новосадског корпуса и заменик начелника Генералштаба Војске Југославије за Копнену војску.

Пензионисан је 31. јуна 2005. године.

Службовао је у гарнизонима: Београд, Ваљево, Подгорица и Нови Сад.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом Народне армије са сребрном звездом, Орденом за војне заслуге са златним мачевима, Орденом за храброст, Орденом за заслуге у области одбране и безбедности првог степена и Орденом витешког мача трећег степена.

После пензионисања био је политички ангажован у Општини Свилајнац и у једном мандату обављао је функцију земеника председника Општине.

Аутор је монографије свог родног села *Радошин*, књиге о животу сина Александра *Капетан Сале*, *Колибари* и *Златна свадба* (о свадбарским обичајима широм света и о брачним паровима из Радошина који су у браку 50 и више година).

Са породицом живи у Београду.

ЉУБОМИР ОБРАДОВИЋ пуковник/генерал-мајор

Рођен је 30. јануара 1950. године у Вишеграду, општина Вишеград, Народна Република Босна и Херцеговина, Федеративна Народна Република Југославија, од оца Милосава и мајке Анђелке. Има брата Миломира, рођеног 1948. године. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Надом (девојачко Попадић, рођена у Билећи, по занимању лекар, специјалиста медицине рада и породичне медицине) има кћерку Милицу (дипломирани фармацеут). Од кћерке Милице (удата за Дејана Ножицу, дипломирани економиста) има унука Михајла и унуку Даницу.

Породична крсна слава је Свети Николај – Никољдан (19. децембар).

Завршио је Основну школу „Вук Караџић” и гимназију „Иво Андрић” у Вишеграду, Војну академију Копнене војске – смер пешадија у Београду и Сарајеву, Командно-штабну школу тактике Копнене војске у Београду и Школу националне одбране у Београду. Штабни курс за дужности начелника штабова завршио је у Београду у Центру високих војних школа.

Произведен је у чин потпоручника пешадије 26. јула 1972. године, а унапређен у чин поручника 1974, капетана 1977, капетана прве класе 1981, мајора 1986, потпуковника 1990. (превремено), пуковника 1995. (превремено) и генерал-мајора 9. јануара 2001. године (ванредно).

Обављао је дужности: командир вода у Школи резервних официра у Билећи, командир питомачког вода у Војној академији Копнене војске у Београду, наставник у Катедри ватрене обуке Војне академије Копнене војске, командир питомачке чете Војне академије Копнене војске, начелника штаба (уједно заменик команданта) моторизоване бригаде у Дервенти, заступник команданта моторизоване бригаде у Дервенти, начелник штаба (уједно заменик команданта) моторизоване бригаде у Дервенти, начелник Одељења за оперативне послове – уједно заменик начелника Управе за оперативно-наставне послове Главног штаба Војске Републике Српске у Хан Пијеску и Бијељини, заступник начелника Управе за оперативно-наставне послове Генералштаба Војске Републике Српске у Бијељини и начелник Штаба (уједно заменик команданта) Петог корпуса Војске Републике Српске у Соколцу.

Пензионисан је 7. марта 2002. године.

Одликован је Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом Народне армије са сребрном звездом, Орденом заслуга за народ са сребрном звездом и Карађорђевој звездом трећег реда. Награђен је војним пиштољем 7.65 мм (од начелника Генералштаба Војске Југославије) и војним пиштољем 7.62 мм (од председника Републике Српске).

Учествовао је у рату од 15. маја 1992. до 14. децембра 1995. године на дужности начелника штаба (уједно заменик команданта) моторизоване бригаде у Дервенти и начелника Одељења за оперативне послове Управе за оперативно-наставне послове Главног штаба Војске Републике Српске у Хан Пијеску.

Живи у Дервенти, Република Српска, Босна и Херцеговина, посвећен породици, чита и борави у природи.

ПЕТАР ПАЈЧИН

ПУКОВНИК

Рођен је 3. септембра 1946. године у селу Прово, општина Ливно, Народна Република Босна и Херцеговина, од оца Уроша и мајке Боје. Има браћу Николу, Митра, Ђорђа, Јована, Марка и Луку и сестре Стоју, Анђу и Марију. По националности је Србин.

Породична крсна слава је Василије Велики (14. јануар).

У браку са супругом Миром има синове Марка и Мирослава и унуче Страхињу, Тару и Нађу.

После другог разреда основне школе одлази у Београд код стрица Марка где завршава основну и средњо-техничку машинску школу, потом завршава Војно-техничку академију 1968. године, Високу војно-техничку академију 1975. године и стиче звање дипломирани војни инжењер машинства, Командно-штабну школу тактике 1986. године и Школу националне одбране 1997. године.

Произведен је у чин потпоручника техничке службе 1968. године, превремено унапређен у чин мајора 1980. године, а у чин пуковника унапређен 1990. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир вода за техничко одржавање, референт за наоружање у Техничкој Управи Савезног секретаријата за народну одбрану, технички директор (уједно заменик директора) Техничко-ремонтног завода Чачак, начелник штаба 608. позадинске базе, начелник Техничке-службе 1. Армије и заступника помоћника за позадину Главног штаба Војске Републике Српске; (2) после завршетка Школе националне одбране – начелник Управе за планирање и одбрамбене припреме (уједно заменик начелника) у Сектору за цивилну одбрану Савезног министарства за одбрану Савезне Републике Југославије – у три наврата заступао дужност начелника Сектора.

Указ о постављењу на вишу дужност добио је фебруара 2000. године који је укинут децембра 2002. године. Дужности вишег чина, са прекидима, обављао је око три године.

Служба у Војсци Југославије престала му је 3. септембра 2003. године.

Службовао је у гарнизонима: Земун, Загреб, Чачак, Панчево и Београд.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом народне армије са сребрном звездом, Орденом за војне заслуге са златним мачевима и Орденом Војске Југославије другог степена.

Са породицом живи у Београду.

МИЛОРАД ПЕРИЋ

потпуковник/генерал-мајор

Рођен је 26. новембра 1950. године у Смедереву, Република Србија, од оца Велибора и мајке Марије. Има брата Драгољуба. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Живадинком, магистар фармације, има синове Бојана и Уроша. Од сина Уроша има унуке Иву и Новака.

Породична крсна слава је Света Петка (27. октобар).

Завршио је основну школу и гимназију у Смедереву, Војну академију Копнене војске – смер веза, Школу страних језика ЈНА, Генералштабну академију и Школу националне одбране.

Произведен је у чин потпоручника 1973, а унапређен у чин поручника 1974, капетана 1977, капетана прве класе 1980, мајора 1990, потпуковника 1992, пуковника 1998. и генерал-мајора 2004. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир вода, командир чете, референт за обраду података у 350. радио-извиђачком батаљону у Сплиту – Дивуље, секретар Војног изасланства у Вашингтону (Сједињене Америчке Државе), начелник групе за обраду података и начелник штаба 350. центра за електронско извиђање у Сплиту – Дивуље, посматрач у мировној мисији Ирак–Иран у Ирану (UNIMOG), командант привременог центра за електронско извиђање у Титограду (Подгорица), референт у Управи за сарадњу са мировним снагама (УНПРОФОР) и саветник министра одбране за војну сарадњу у Министарству одбране Савезне Републике Југославије; (2) после завршетка Школе националне одбране – командант 350. центра за електронско извиђање у Подгорици, изасланик одбране Савезне Републике Југославије у Вашингтону (САД), начелник Одељења за аналитику у Обавештајној управи Генералштаба и, поново, изасланик одбране Савезне Републике Југославије и Србије и Црне Горе у Вашингтону.

Служба у Војсци Србије и Црне Горе престала му је 1. марта 2006. године, након чега ради као саветник министра одбране за војну сарадњу и дипломатију, а затим, до 2011. године, и као начелник Управе за међународну војну сарадњу у Министарству одбране Републике Србије.

Службовао је у гарнизонима: Сплит – Дивуље, Подгорица и Београд; у три наврата у иностранству – Вашингтон (Сједињене Америчке Државе); био је учесник у мировној операцији УН (UNIMOG) у Ирану–Ираку (1988–1989. година). Те године мировне операције УН биле су добитник и Нобелове награде за мир.

Учествовао је на већем броју међународних конференција из домена међународне војне сарадње, безбедности и одбране у земљи и иностранству. Био је коопредседавајући Групе Србија-

НАТО за реформу одбране, координатор Стратегијске војне конференције за партнере одржане у Београду 2011. године. Руководио је Курсом Војна дипломатија при Дипломатској академији Министарства спољних послова, 2009–2011. године.

Током 1991–1992. године службовао је у Сплиту, а затим у Подгорици, где је на дужности начелника Штаба и команданта привременог центра за електронско извиђање учествовао у електронској и обавештајно-извиђачкој подршци операција јединица Југословенске народне армије – Војнопоморског сектора Бока и Друге оперативне групе на дубровачком ратишту и средоземном војишту.

Пре почетка агресије НАТО-а на Савезну Републику Југославију 1999. године налазио се на дужности изасланика одбране у Вашингтону, где је пре самог почетка агресије предао последњу поруку наших званичника високим званичницима Оружаних снага Сједињених Америчких Држава у Пентагону, у покушају да се избегне и сама агресија.

По прекиду дипломатских односа између Савезне Републике Југославије и Сједињених Америчких Држава вратио се у земљу и до краја агресије радио у Обавештајној управи Генералштаба као оперативац, начелник сектора и одељења за аналитику.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима и Орденом за војне заслуге са златним мачевима. Одликован је и медаљом УН за учешће у мировној мисији. Министар одбране Сједињених Америчких Држава одликовао га је 2006. године високим одликовањем „Legion of merit” за допринос унапређењу војне сарадње између Србије и Црне Горе и Сједињених Америчких Држава.

Говори енглески и немачки језик.

Са супругом живи у Београду.

МИОДРАГ ПОПОВИЋ ПОТПУКОВНИК/ПУКОВНИК

Рођен је 10. маја 1950. године у селу Белољин, општина Прокупље, Република Србија, од оца Драгана и мајке Добринке. Има два брата и сестру. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Олгом, дипломирани правник, има кћерке Марину, дипломирани грађевински инжењер, и Мају, доктор стоматологије. Од кћерке Марине има унуке Соњу и Нађу, а од кћерке Маје унука Михајла.

Породична слава је Аранђеловдан (21. новембар).

Завршио је основну школу у селу Белољин, Техничку школу у Прокупљу, Војну академију Копнене војске – смер пешадија, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране.

Завршио је Извиђачко-диверзантски курс, Курс летње алпинистике и горске службе спашавања и Курс команданата пешадијског батаљона.

Произведен је у чин потпоручника 1974. године, а унапређен је у чин поручника 1975, капетана 1978, капетана прве класе 1982, мајора 1986, потпуковника 1990. и пуковника 1996. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир извиђачког вода, командир извиђачке чете, заменик команданта батаљона, командант моторизованог батаљона и референт за оперативне послове у команди корпуса у гарнизону Битољ, командант лаке бригаде у Пожеги, начелник штаба партизанске дивизије у Чачку и начелник штаба и командант 37. моторизоване бригаде у гарнизону Рашка; (2) после завршетка Школе националне одбране – начелник Одсека за обуку Команде Ужичког корпуса, начелник пешадије Команде Прве армије у Београду, заменик начелника Управе пешадије Сектора Копнене војске Генералштаба Војске Југославије, помоћник команданта за логистику Команде Ужичког корпуса и начелник Одељења за оперативне послове и обуку команде Ужичког корпуса.

Служба у Војсци Републике Србије му је престала 30. јула 2005. године.

Службовао је у гарнизонима: Битољ, Пожега, Чачак, Рашка, Београд и Ужице.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима и Орденом за заслуге у областима одбране и безбедности другог степена.

Са супругом живи у Чачку. Бави се пчеларством и планинарењем.

ЦВЈЕТКО САВИЋ

пуковник/ генерал-потпуковник

Рођен је 24. септембра 1951. године у селу Бискупићи, општина Високо, Република Босна и Херцеговина, од оца Вељка и мајке Милене. Има брата Сретка и сестру Дубравку. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Љубицом, библиотекар, има кћерку Јелену и сина Николу. Од кћерке Јелене има унуче Григорија и Михаила.

Породична крсна слава је Никољдан (19. децембар).

Завршио је основну школу у Доњем Моштру код Високог, гимназију у Високом, Војну академију Копнене војске – смер артиљерија, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране.

Произведен је у чин потпоручника артиљерије 1974, а унапређен у чин поручника 1975, капетана 1978, капетана прве класе 1981, мајора 1986, потпуковника 1990, пуковника 1995, генерал-мајора 2001. и генерал-потпуковника 2003. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир питомачког вода у Школи резервних официра Артиљеријског школског центра у Задру, командир питомачког вода Војне академије Копнене војске Артиљеријског школског центра у Задру, командир питомачке батерије (класе) Средње војне школе Артиљеријског школског центра у Задру, командант Питомачког дивизиона Школе резервних официра Артиљеријског школског центра у Задру, командант противоклопног артиљеријског дивизиона 4. моторизоване бригаде у Пироту, командант артиљеријског дивизиона за подршку 4. моторизоване бригаде у Пироту, начелник артиљерије 4. моторизоване бригаде у Пироту, командант пешадијске бригаде Војске Републике Српске у Рудом и командант пешадијске бригаде Војске Републике Српске у Шамцу; (2) после завршетка Школе националне одбране – начелник Одељења за оперативно-наставне послове у Команди Источнобосанског корпуса Војске Републике Српске у Бијељини, начелник Штаба у корпусу Копнене војске у Бијељини, начелник Управе за логистику Генералштаба Војске Републике Српске у Бања Луци и начелник Генералштаба Војске Републике Српске.

Служба у Војсци Републике Српске престала му је 16. априла 2004. године, након чега ради као саветник председника Владе Републике Српске, затим у Републичком секретаријату за односе са Међународним кривичним судом за бившу Југославију у Хагу и истраживање ратних злочина и Републичком центру за истраживање ратних злочина у Бања Луци.

Службовао је у гарнизонима: Задар, Пирот, Рудо, Шамац, Бијељина и Бања Лука.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом заслуга за народ и Орденом Карађорђевице звезде трећег реда.

Аутор је књиге *Свјedoци говоре – ратни злочини над Србима општине Високо 1992–1995.*

Породица му живи у Бијељини.

Умро је 12. априла 2016. године и сахрањен је на гробљу у селу Пучиле поред Бијељине.

ЈОЖЕ СИВАЧЕК

ПУКОВНИК

Рођен је 13. марта 1954. године у месту Бела Црква, општина Бела Црква, Република Србија, од оца Јована и мајке Станојке. Имао је сестру Миру. По националности је Чех.

Породична крсна слава је Ђурђевдан (6. мај).

Ожењен је и у браку са супругом Боском, дефектолог, има кћерке Ану и Јовану. Од кћерке Ане има унуке Вука и Огњена.

У Белој Цркви је завршио основну школу и гимназију, Војну академију Копнене војске у Београду и Задру – смер артиљеријско-ракетне јединице противваздушне одбране, Командно-штабну школу тактике Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране и Школу националне одбране. Завршио је последипломске студије Ратне вештине и магистрирао 2000. године. Докторирао је 2006. године.

Произведен је у чин потпоручника 1977, а унапређен у чин поручника 1980, капетана 1983, капетана прве класе 1987, мајора 1991, потпуковника 1994. и пуковника 1998. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир командно-радарског вода средњег самоходног ракетног пука противваздушне одбране, командир батерије за управу ватром средњег самоходног ракетног пука противваздушне одбране, помоћник начелника штаба за оперативно-наставне послове средњег самоходног ракетног пука противваздушне одбране, начелник штаба средњег самоходног ракетног пука противваздушне одбране, наставник тактике за артиљеријско-ракетне јединице противваздушне одбране у Школи тактике Ратног ваздухопловства и противваздушне одбране и наставник тактике противваздушне одбране у Генералштабној школи; (2) после завршетка Школе националне одбране – наставник стратегије у Школи националне одбране, начелник Катедре стратегије у Војној академији и декан Војне академије.

Службовао је у Војсци Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, Војсци Савезне Републике Југославије, Војсци Србије и Црне Горе и Војсци Србије, у којој је пензионисан.

Службовао је у гарнизонима: Ниш и Београд.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом заслуга за народ и Орденом витешког мача другог реда.

Живи у Панчеву.

РАДОЈКО СТЕФАНОВИЋ

пуковник/генерал-потпуковник

Рођен је 31. јула 1954. године у селу Лопаш, општина Пожега, Република Србија, од оца Миодрага. Има сестру Радмилу. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Живком има кћерке Марију (1978) и Јелену (1979) и унука Ђорђа.

Завршио је основну школу, гимназију, Војну академију – смер артиљерија, Командно-штабну школу Копнене војске и Школу националне одбране.

Произведен је у чин потпоручника артиљерије 20. јула 1977, а унапређен у чин поручника 1978, капетана 1981, капетана прве класе 1985, мајора 1989, потпуковника 1993, пуковника 1997. (ванредно), генерал-мајора 1999. (ванредно) и генерал-потпуковника 2001. године (ванредно).

Пензионисан је 8. априла 2005. године.

Обављао је дужности: командир командног хаубичког дивизиона 105 мм 211. оклопне бригаде 2. Армије, вршилац дужности командира 1. хаубичке артиљеријске батерије 105 мм хаубички дивизион 105 мм 211. оклопне бригаде 2. Армије, командир 1. хаубичке артиљеријске батерије 105 мм хаубичког дивизиона 105 мм 211. оклопне бригаде 2. Армије, командир 1. самоходне хаубичке батерије 211. оклопне бригаде 2. Армије, вршилац дужности командира 1. самоходне хаубичке батерије 122 мм 211. оклопне бригаде 2. Армије, командир 1. самоходне хаубичке батерије 122 мм 211. оклопне бригаде 2. Армије, заменик команданта (уједно помоћник за политички рад) Мешовитог артиљеријског дивизиона 211. оклопне бригаде 2. Армије, командант Мешовитог артиљеријског дивизиона 211. оклопне бригаде 3. војне области, начелник Штаба (уједно заменик команданта) 31. мешовите противоклопне артиљеријске бригаде 3. Армије, командант 52. мешовите артиљеријске бригаде Приштинског корпуса 3. Армије, начелник Одељења за оперативне послове и обуку у Штабу Команде Приштинског корпуса 3. Армије, командант Приштинског корпуса 3. Армије, начелник Штаба Команде 1. Армије, командант Београдског корпуса и начелник Управе за организацију, мобилизацију и војну обавезу Сектора за попу, мобилизацију и системска питања Генералштаба Београд.

Учесник је у рату у Хрватској (20. 9. 1991 – 25. 5. 1992) и у одбрани од агресије НАТО на Савезну Републику Југославију (24. 3. – 26. 6. 1999).

Службовао је у гарнизонима: Ниш, Алексинац, Гњилане, Приштина, Лесковац и Београд.

Одликован је Медаљом за војне заслуге (1983), Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима (1987) и Орденом за храброст (1999).

Са породицом живи у Београду.

ВЕЉКО СТОЈАНОВИЋ

пуковник/генерал-мајор

Рођен је 10. априла 1953. године у селу Смољана, Босански Петровац, Народна Република Босна и Херцеговина, Федеративна Народна Република Југославија, од оца Косте и мајке Анице. Има браћу Момчила (погинуо 1981) и Драгана (официр ЈНА, погинуо 1984) и сестре Милку, Дрену и Кову. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Милком (девојачко Мрђа, машински техничар) има сина Бориса, дипломирани правник – адвокат, и кћерку Татјану, дипломирани психолог – специјалиста пословне психологије. Од Бориса (ожењен са Анитом, девојачко Поповић, дипломирани теолог) има унуке Јована Владимира, Петра и Лазара. Од кћерке Татјане има унуку Софију.

Породична крсна слава је Свети Јован Крститељ – Јовањдан (20. јануар).

Завршио је основну школу у селу Смољана, гимназију у Босанском Петровцу и Прокупљу, Војну академију Копнене војске – смер пешадија у Београду и Сарајеву, Курс командира пешадијске чете у Сарајеву, Курс команданата батаљона у Сарајеву, Командно-штабну школу тактике Копнене војске у Београду и Школу националне одбране у Београду.

Произведен је у чин потпоручника пешадије 25. јула 1975, а унапређен у чин поручника 1976, капетана 1978. (превремено), капетана прве класе 1982, мајора 1987, потпуковника 1991, пуковника 1993. (превремено) и генерал-мајора 9. јануара 2001. године (ванредно).

Обављао је дужности: командир пратећег вода у Сарајеву, командир вода бестрзајних топова 82 мм у Сарајеву, заступник командира пешадијске чете у Сарајеву, командир извиђачког вода у Мостару, командир пешадијске чете у Мостару, командант пешадијског батаљона у Мостару, начелник Штаба (уједно заменик команданта) 49. моторизоване бригаде у Сарајеву, командант механизоване бригаде у Сарајеву, командант механизоване бригаде Сарајевско-романијског корпуса, командант моторизоване бригаде на Палама, инспектор у Инспекцији борбене готовости Војске Републике Српске у Бијељини, начелник одељења борбене готовости у Инспекцији Генералштаба Војске Републике Српске (уједно заменик начелника Инспекције борбене готовости) у Бијељини, заступник начелника (уједно помоћник начелника Генералштаба) Инспекције борбене готовости Војске Републике Српске у Бијељини и начелник Управе за оперативно-штабне послове (уједно заменик начелника Сектора) у Генералштабу Војске Републике Српске у Бијељини и Бања Луци.

Службовао је у гарнизонима: Сарајево, Мостар, Пале, Бијељина и Бања Лука.

Пензионисан је 28 фебруара 2002. године.

Одликован је Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом народне армије са сребрним звездом, Орденом Карађорђевог звезде трећег реда и Орденом Карађорђевог звезде другог реда.

Учествовао у рату од 4. априла 1992. до 14. децембра 1995. године на дужности команданта моторизоване бригаде и команданта механизоване бригаде Сарајевско-романијског корпуса.

Са породицом живи у Бања Луци.

ЉУБИСАВ ТОДОРОВИЋ

пуковник/генерал-мајор

Рођен је 27. августа 1954. године у селу Комирић, општина Осечина, Република Србија, од оца Обрада и мајке Станке. Има брата Владана и сестру Ковиљку. По националности је Србин.

Породична крсна слава је Свети Јован (20. јануар) и Свети Сава (27. јануар).

Ожењен је и у браку са супругом Милицом (дипломирани правник) има кћерке Марију (завршене докторске студије и статус доцента на Факултету организационих наука у Београду) и Мирјану (дипломирани правник). Од кћерке Мирјане има унуку Петру.

Завршио је основну школу у селу Комирићу код Осечине, Техничку средњу школу машинског смера у Шапцу, Војну академију Копнене војске – смер пешадија, Курс команданата батаљона, положио испит за чин мајора 1988. године, Командно-штабну школу Копнене војске и Школу националне одбране.

Произведен је у чин потпоручника 1978. године, а унапређен у чин поручника 1980, капетана 1983, капетана прве класе 1987, мајора 1991, потпуковника 1993, пуковника 1996. и генерал-мајора 2004. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир питомачког вода у Средњој војној школи Копнене војске – Школски центар у Сарајеву, командир питомачког вода Војне академије Копнене војске завршних година (3 и 4) у Школском центру пешадије у Сарајево, командир питомачке чете (30. класе) Средње војне школе у Сарајеву, командант моторизованог батаљона „А” у 13. моторизованој бригади, начелник штаба Невесињске бригаде, командант 135. лаке пешадијске бригаде у Сремској Митровици, начелник Одсека мобилизације у Команди војног округа Ужице, командант 544. моторизоване бригаде у Шапцу (агресија НАТО на Републику Српску) и командант 20. моторизоване бригаде „А” у Ваљевоу; (2) после завршетка Школе националне одбране – командант 20. моторизоване бригаде „А” у Ваљевоу (агресија НАТО), начелник Одељења за оперативне послове у Команди 1. армије, начелник Одељења за оперативне послове и обуку Штаба Београдског корпуса, начелник Штаба Београдског корпуса, начелник Управе за оперативне послове Генералштаба Војске Србије и Црне Горе, начелник Управе за оперативне послове Генералштаба Војске Србије (Ј-3) и за-

ступник заменика начелника Генералштаба Војске Србије. Упоредо је управљао предузећем „Први Партизан” Ужице у систему наменске – војне индустрије (председник управног одбора).

Служба у Војсци Републике Србије престала му је 21. децембра 2006. године, након чега је радио као државни секретар (заменик министра) у Министарству одбране Републике Србије, затим је био ангажован у привредном друштву „EAST POINT” Ваљаоница бакра Севојно.

Службовао је у гарнизонима: Сарајево, Илирска Бистрица, Ријека, Невесиње, Сремска Митровица, Ужице, Шабац, Ваљево и Београд.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом заслуга за народ, Орденом у области одбране и безбедности првог степена и Орденом витешког мача првог реда.

Сада је настањен и породично живи у Београду.

РАДОМИР ЋОСИЋ

ПОТПУКОВНИК/ПУКОВНИК

Рођен је 7. јуна 1953. године у Доњем Добрићу, општина Лозница, Народна Република Србија, од оца Радојице и мајке Ангелине. Има браћу Вићентија, Видосава и Милисава. По националности је Србин.

Ожењен је и у браку са супругом Драгицом има синове Предрага и Ненада, унука Матеју и унуке Нађу и Ану.

Породична крсна слава је Свети Аврамије (11. новембар).

Завршио је осмогодишњу школу, Средњу војну школу Копнене војске – смер пешадија, Војну академију Копнене војске – смер пешадија, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране.

Произведен је у чини потпоручника пешадије 20. јула 1977. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир вода у Ваљеву, командир питомачког вода и чете у Школи резервних официра у Билећи, командир моторизоване чете у Приштини, заменик команданта и командант моторизованог батаљона у Приштини, референт у Оперативно-наставном органу Штаба Територијалне одбране у Ваљеву, командант 30. бригаде Територијалне одбране Лозница, начелник Штаба 46. пука Корпуса специјалних јединица и начелник Штаба 46. заштитног пука Генералштаба Војске Југославије; (2) по завршетку Школе националне одбране – начелник Штаба 46. заштитне бригаде Генералштаба Војске Југославије, заменик команданта Гардијске бригаде и командант Гардијске бригаде.

Службовао је у гарнизонима: Ваљево, Приштина, Лозница и Београд.

Пензионисан је 15. марта 2005. године.

Одликован је више пута.

Са породицом живи у Београду.

БОЖИДАР ФОРЦА

потпуковник/генерал-мајор

Рођен је 8. јануара 1957. године у селу Обровац, општина Бачка Паланка, Република Србија, од оца Луке и мајке Анђе. Има сестре Љубинку (покојна) и Мару. По националности је Србин.

Породична крсна слава је Свети Јован (20. јануар).

Ожењен је и у браку са супругом Данком, економиста у пензији, има кћерке Маријану и Недељку. Од кћерке Маријане има унуче Константина и Филипа.

Завршио је основну школу у Обровцу (носилац „Вукове дипломе“), гимназију у Бачкој Паланци, Војну академију Копнене војске – смер пешадија, Последипломске студије војних наука са одбрањеним магистарским радом, Школу националне одбране и одбранио је докторску дисертацију 2003. године.

Произведен је у чин потпоручника 1979. године, а унапређен у чин поручника 1980, капетана 1983, капетана прве класе 1987, мајора 1991, потпуковника 1995, пуковника 1999. и генерал-мајора 2007. године.

Обављао је дужности: (1) до доласка у Школу националне одбране – командир питомачког вода у Војнотехничкој академији Копнене војске Центра војнотехничких школа Копнене војске „Генерал армије Иван Гошњак“ у Загребу, наставник на Катедри војног образовања Војнотехничке академије и истраживач у Институту ратне вештине у Београду; (2) после завршетка Школе националне одбране – начелник Одељења за стратегију, уједно заменик директора Института ратне вештине, начелник Одсека и заменик начелника Кабинета начелника Генералштаба Војске Југославије, начелник Одсека за високо војно школство у Управи за војно школство Сектора за школство и обуку, заменик начелника Катедре стратегије у Школи националне одбране, начелник Одељења за доктрину у Управи за планирање и развој (Г-5) Генералштаба Војске Србије и Црне Горе, заменик начелника Управе за планирање и развој (Ј-5) Генералштаба Војске Србије, начелник Управе за планирање и развој (Ј-5) Генералштаба Војске Србије и начелник Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране Министарства одбране Србије.

Као научни радник обављао је значајне ванформацијске дужности, од којих се истичу само неке: члан Наставно-научног већа Војне академије, председник Савета Војне академије, секретар Савета за планирање одбране, члан Главног војнотехничког савета, члан тима за управљање процесом професионализације Војске Србије, председник Комисије за доделу годишњих награда за најбољи пројекат, докторску дисертацију и магистарски рад у систему одбране, председник Уређивачког одбора часописа „Војно дело“, руководилац Тима Министарства одбране за израду Националног

акционог плана Републике Србије за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – „Жене, мир и безбедност” и члан тима Владе Србије за израду тог плана за период 2016–2020. година. Службено је боравио у преко 20 земаља света.

Био је члан или руководилац тима за израду стратегијско-доктринарних, развојних и планских докумената у систему одбране, као шпо су: *Стратегија националне безбедности Републике Србије, Стратегија одбране Републике Србије, Доктрина Војске Србије, Доктрина планирања у Војсци Србије, Дугорочни план развоја система одбране, Средњорочни план и програм развоја система одбране, Министарско упутство, Упутство за оперативно планирање у Војсци Србије, Правилник о планирању, програмирању, буџетирању и извршењу у Министарству одбране и Војсци Србије* и других.

Његова докторска дисертација „Војни фактор међународних односа и његов утицај на развој Војске Југославије” проглашена је за најбољу дисертацију одбрањену у систему одбране у 2003. години. Поред формацијских дужности које је обављао, значајно се ангажовао на изради бројних научних и стручних радова, учешћа на домаћим и међународним научним скуповима. Едиција од три књиге, настала као продукт пројекта „Историја ратне вештине”, који је израдио Институт ратне вештине, награђена је „Пресадом мудрости” на сајму књига у Нишу 2000. године. У наведеној едицији, аутор је дела који се односи на историју ратне вештине од Другог светског рата до 2000. године. Објавио је око 100 научних и стручних радова у домаћим и страним часописима и зборницима радова са научних скупова.

Више пута је похваљиван и награђиван, а одликован је Медаљом за војне заслуге, Оредном за слуга са сребрним мачевима, Орденом заслуга са златним мачевима, Оредном заслуга са сребрном звездом, Оредном заслуга у области безбедности и одбране првог степена и Оредном витешког мача.

Пензионисан је по сили закона 18. јануара 2013. године, у чину генерал-мајора. Био је наставник у свим војним школама и академијама, од Средње војнотехничке школе, Војне гимназије и Војнотехничке академије, преко Војне академије, Школе резервних официра, Командно-штабне школе, Генералштабног усавршавања (некадашње Школе националне одбране), Високих студија безбедности и одбране до магистарских и докторских студија у Војној академији у Београду. По позиву, реализовао је наставу и на цивилним факултетима. Такође, био је ментор бројних дипломских радова, магистарских и мастер радова и доктрских дисертација. Од 2014. године има изборно звање редовни професор за ужу научну област Војни менаџмент у Војној академији.

Одласком у пензију наставио је наставни и научно-истраживачки рад. Редовни је професор Безбедности на Факултету за пословне студије и право Универзитета „Унион-Никола Тесла” у Београду од 2013. године. Уједно је и начелник Катедре безбедности на том факултету.

Са породицом живи у Београду.

ТОДЕ ШОЛАЈА

ПУКОВНИК

Рођен је 31. марта 1952. године у селу Јелашновци, општина Сански Мост, Народна Република Босна и Херцеговина, од оца Светка и мајке Босиљке. Има браћу Душана, Драгу, Милорада и Стевана и сестре Драгицу, Смиљу и Зору,

По националности је Србин

Са супругом Радицом има сина Сашу и кћерку Марију и унуке Катарину и Срђана.

Породична крсна слава је Ђурђевдан (6. мај).

Завршио је основну школу у селу Међувођа, Средњу хемијско-техничку школу у Зрењанину, Војну академију Копнене војске – смер оклопно-механизоване јединице у Београду и Бања Луци, Командно-штабну школу тактике Копнене војске и Школу националне одбране.

Произведен је у чин потпоручника оклопно-механизованих јединица 1975, а унапређен у чин поручника 1976, капетана 1979, капетана прве класе 1982, мајора 1987, потпуковника 1991. и пуковника 1995. године.

Обављао је дужности: командир тенковског вода, командир тенковске чете, заменик команданта тенковског батаљона, командант тенковског батаљона, начелник органа за оперативно-наставне послове у бригади, начелник штаба бригаде, командант оклопне бригаде, начелник Штаба Новосадског корпуса и командант Војног округа Нови Сад.

Пензионисан је 31. децембра 2006. године.

Службовао је у гарнизонима: Пивка, Пожаревац, Суботица и Нови Сад.

Одликован је Медаљом за војне заслуге, Орденом за војне заслуге са сребрним мачевима, Орденом рада са сребрним венцем, Орденом заслуга за народ са сребрном звездом и Орденом витешког мача првог степена.

Преминуо је 30. марта 2016. године.

40
. КЛАСА

СУСПРЕТИ

НАСТАВНА КОНФЕРЕНЦИЈА 4. октобар 1997. године

У чувеној „петици“

У складу са Наставним планом и програмом Школе националне одбране, 4. октобра 1997. године, одржана је Наставна конференција на којој је анализирано једногодишње школовање. Присуствовао је већи део слушалаца и наставници који су учествовали у реализацији Наставног плана и програма. Уз веома активно учешће учесника констатовано је да је Наставни план и програм у потпуности реализован, да је остварен циљ школовања, да је ангажовање и слушалаца и наставника било на високом нивоу и да су слушаоци стекли нова знања која су већ почели примењивати у јединицама и установама где се сада налазе.

Слушаоци су посебно истакли чињеницу да су били сасвим слободни у изношењу својих мишљења, да је размена међусобних искустава стечених у пракси најефикаснији начин претварања праксе у теорију, да су им командантска извиђања – путовања и студијско путовање омогућили да упознају земљу и провере своја решења на терену, а сви су једногласни да је завршетак школовања у Орашцу догађај кога ће памтити читав живот.

Наставници су у свом обраћању нагласили да је ово генерација са којом нису имали никаквих проблема, да су задовољни што су у потпуности реализовали своје задатке. Посебно су били задовољни наставници ангажовани из катедри које нису у саставу Школе националне одбране јер су коректно прихваћени од Управе школе и Катедри оператике и стратегије и уважавани од слушалаца.

ПРИСУСТВО ФОРМИРАЊУ 52. АРТИЉЕРИЈСКО-РАКЕТНЕ БРИГАДЕ ПРОТИВВАЗДУШНЕ ОДБРАНЕ У ЂАКОВИЦИ 15–16. новембар 1997. године

Класа је председнику Скупштине општине Ђаковица, Момчилу Станојевићу, као најбољем домаћину по оцени слушалаца доделила Српску сабљу. Он није могао присуствовати свечаном уручењу 25. јуна, па су целу 40. класу Општина Ђаковица и Приштински корпус позвали на обележавање формирања 52. артиљеријско-ракетне бригаде противваздушне одбране, кад смо му уручили сабљу. Одазвао се већи број слушалаца и наставника.

Аутобусом се путује правцем Београд – Горњи Милановац – Краљево – Рашка – Косовска Митровица – Приштина – Липљан – Штимље – Призрен – Ђаковица – Клина – Приштина – Мердаре – Куршумлија – Прокупље – Белољин – Блаце – Крушевац – Појате – Београд. Током путовања атмосфера као и за време школовања – песма, шале...

И овог пута смо смештени у хотелу „Паштрик“ а на вечери у Клубу Војске, поред председника Момчила Станојевића и председника осталих метохијских општина, командант Треће армије генерал-пуковник Душан Самарџић, командант Приштинског корпуса генерал-мајор Небојша Павковић, начелник Штаба Приштинског корпуса пуковник Владимир Лазаревић, командант новоформиране Бригаде пуковник Милош Ђошан...

Након поздравних речи домаћина, капетан бојног брода Бошко Антић уручио је Српску сабљу председнику општине Момчилу Станојевићу, а он је сав радостан одмах отишао до куће у непосредној близини да сабљу покаже мајци.

Генерал-мајору Павковићу је поклоњена шпада, такође производ „Импе“.

У говору поводом доделе сабље, капетан бојног брода Бошко Антић је рекао:

Даме и господо, поштовани домаћини!

Школа националне одбране, највиша школа Војске Југославије и највиша школа у Савезној Републици Југославији, из вашег града кренула је пре три године на своје путовање по Косову и Метохији, а потом, по целој СР Југославији. Три пута смо боравили у вашем граду. Осетили смо ваше гостопримство, везали се за колевку српског народа. Ево нас данас опет са вама. Радосни смо што је ова касарна у неку руку плод нашег дружења.

Генерација која је завршила своје школовање у јулу ове године на месту где је Карађорђе подигао устанак, одабрала је Српску сабљу као свој статусни симбол, са жељом да то постане симбол Школе националне одбране и симбол официра Војске Југославије, знамење које ће генерације наслеђивати и тако јачати патриотизам и љубав према отаџбини.

Једногласно је та генерација одлучила да додели ову сабљу најбољем домаћину председнику Скупштине општине Ђаковица господину Момчилу Станојевићу¹⁷.

Дозволите да му у име 40. класе Школе националне одбране уручим Српску сабљу, да се и њему и вама тако захвалим за све оно што смо лепо доживели овде. Симбол сам по себи говори све, на њему пише 'Не вади ме без повода, не враћај ме без части'."

*С председником Скупштине општине
Ђаковица*

*Свечаност у касарни 52. артиљеријско-ракетне
бригаде ПВО*

¹⁷ Приликом посете 42. класе Школе националне одбране, 11. фебруара 1999. године, изјавио је: „Захваљујући Школи националне одбране у Ђаковицу је предосилоцирана Бригада противваздушне одбране, која је имала одлучну улогу у одбрани Метохије од терориста. Ми то не можемо заборавити и ви сте нам најдражи гости. Поздрављајући 42. класу, очекујемо да нам идуће године, у исто време, дође 43. класа и тако редом”.

Сутрадан, на свечаности у касарни новоформиране бригаде, сви смо у првим редовима као почасни гости, што је велико признање Школи која је иницијатор формирања једне елитне јединице на правцу који из правца превоја Морина води ка срцу Ђаковице, јер је процењено да би ово био главни правац напада из Албаније и било је тако 1999. године, када је копнена агресија на нашу земљу кренула Моринским правцем и преко Карауле „Кошаре“, а ова Бригада имала је значајну улогу у борбама на овом делу Метохије.

После ручка у хотелу „Паштрик“ повратак је уз уобичајено веселу атмосферу.

СУСРЕТ У КЛУБУ ГРАДИЈСКЕ БРИГАДЕ 1998. године

Домаћини овог сусрета су генерал-мајор Љубиша Стојимировић, командант Корпуса специјалних јединица и бивши слушалац 38. класе Школе националне одбране, и генерал-мајор Миљивоје Бојовић, командант Гардијске бригаде и бивши слушалац 39. класе Школе националне одбране. Наставља се пракса дружења генерација. Овога пута сусрет је у једној од најelitнијих јединица Војске Југославије. Ретки су официри који нису желели службу у Гардијској бригади.

Сусрет је протекао у веома пријатној атмосфери уз музику оркестра Гарде. Кратким говорима домаћини су поздравили своје млађе колеге, а они су се захвалили на гостопримству обећававши да ће и они бити домаћини онима који их следе, посебно на путовањима. Ни овог пута није изостала песма

СУСРЕТ У ВАЉЕВУ 8. јули 2000. године

На сусрет у Ваљево путује се правцем Београд–Обреновац–Уб–Ваљево. Овог пута део бивших слушалаца је са супругама и децом, што је посебно задовољство, јер се породице већ познају, а доста њих се и дружи.

Домаћин је генерал-мајор Миломир Миладиновић, командант Дринске дивизије, а када је домаћин Моравац из Радошина све мора бити на нивоу и домаћински.

Посетили смо Музеј Првог и Другог српског устанка, мост на коме су погубљени у Сечи кнезова Алакса Ненадовић и Илија Бирчанин и Бранковину – кулу Ненадовића и гроб Десанке Максимовић у порти цркве Светих арханђела око које су гробови и споменици ове славне српске породице, на чијем гробу смо запалили свеће, подсећајући се на њене песме, обавезну лектуру у свим нашим школама у којима су се школовале ове генерације. Нема никога ко не зна њену „Крваву бајку” и почетне стихове: „Било је то у некој земљи сељака на брдовитом Балкану, умрла је мученичком смрћу чета ђака у једном дану...”. Многи од присутних и сада могу да одрецитују целу песму.

Спомен-књига Музеја Првог и Другог српског устанка

На месту за спомен на националне јунаке. 40. класа Школе националне одбране наставља њиховим путем – Живот за слободу!

Ваљево, 8. јули 2000.
контраадмирал Бошко АНТИЋ

На гробу Десанке Максимовић у Бранковини

Заједничка слика за сећање на Ваљево

После пријатно проведеног дана и заједничке слике у дворишту Клуба Војске повратак је преко Лајковца, Ђелија и Степојевца, Ибарском магистралом до Београда.

СУСРЕТ У МОРОВИЋУ 21. децембар 2001. године

Четврти сусрет одржан је Војном одмаралишту у Моровићу у организацији слушалаца на служби у Команди Прве армије – генерал-потпуковника Радојка Стефановића и пуковника Милета Богдановића и Драгомира Крстовића.

Смештено у Босутским шумама, Војно одмаралиште пружа све услове за сусрете овакве врсте. Вила „Кошута” опремљена у ловачком стилу делује импозантно са ловачким трофејима на зидовима, а музика са певачима какви су Раде Јоровић и Снежана Ђердан гарантују весело расположење. Посебан штимунг достигнут је појавом трубача. О расположењу највише говоре приложене слике.

СУСРЕТ У ДОМУ ГАРДЕ У ТОПЧИДЕРУ 22. јуни 2004. године

Овог пута организатор сусрета био је генерал-мајор Љубисав Тодоровић. У свечаној сали Дома Гарде у Топчидеру окупило се више од 30 слушалаца и наставника. Атмосфера као и до сада свечана, а расположење на високом нивоу. Ово место подсетило је и на другарско вече на крају школовања. Прошло је седам година од свечаности у Орашцу, а није се много тога променило, мало више седе косе, негде и без ње. Неки од слушалаца су у пензији, а у пуној су снази, остали се налазе пред пензионисањем у време када се сви они који су се храбро борили у ратовима 1991–1995. и 1999. године „по потреби службе” пензионишу.

СУСРЕТ ПОВОДОМ ДЕСЕТ ГОДИНА ОД ЗАВРШЕТКА ШКОЛОВАЊА 9. јуни 2007. године

Последњи сусрет класе одржан је у ресторану „Кнежев лад“, у јединственом месту старог Топчидера, пријатном и интимном месту, прожетим исконским миром. Овога пута организатори су вицеадмирал Јован Грбавац и капетан бојног брода Зоран Карличић – ваљда се Морнарица показала јер поред тече река Топчидерка.

Овог пута ту су и супруге, па је и атмосфера пријатнија, мање „војничка“.

Прошла је једна деценија од свечаности у Орашцу. Много тога се променило у земљи и, посебно, у Војсци. Највећи део слушалаца је у пензији, Љубомир Кошанин је преминуо.

На дружењу у говорима речи похвале за све оно што је доживљено на школовању и сусретима после њега. Једногласно – ДРУГАРСТВО ЗА ЧИТАВ ЖИВОТ.

* * *

Из непознатих разлога, бар аутору ове монографије, групна дружења су нагло престала, али појединачна нису о чему говоре и ове фотографије:

Класићи и другари: Божидар Форца, Вуле Алексић, Цвјетко Савић, Љубисав Тодоровић и Љубомир Кошанин

На полагању заклетве у Невесињу: потпуковник Ристо Алексић, контраадмирал Бошко Антић, председник Општине Невесиње Бошко Буха и командант 7. Корпуса Војске Републике Српске генерал-мајор Никола Делић

Генерали Никола Делић и Богдан Ковач, земљаци ратни другови, класићи и доживотни пријатељи

На крсној слави у 608. позадинској бази: М. Миладиновић, Д. Крстовић (домаћин) и М. Грбовић

Тоде и Љубомир

Миладин, Тоде и Цвјетко

40
. КЛАСА

ПОРУКЕ – САОПШТЕЊА

На самом крају, желим нешто посебно да кажем. Основни разлог због кога сам конкурисао да дођем у Школу националне одбране јесу информације из предметне области којом се као истраживач бавим. Дobar део, посебно путовања и обилазак јединица и установа Војске Југославије, задовољио је ту моју потребу и тиме су моје амбиције задовољене. Други део, а то је упознавање одређеног броја људи са којима сам био у Школи и преко њих, а и Школе, шире у Војсци Југославије, јесте незамењив фактор у мом свакодневном раду. Наше везе и односи који су се наставили и после завршетка школовања јесте најбоља потврда какви смо ми били.

Божидар Форца на Наставној конференцији 4. октобра 1997. године

Бити начелник Школе националне одбране изабраним официрима какви су слушаоци 40. класе право је задовољство. Бити с њима и пријатељ богатство је које сваки официр жели да стекне током војничке каријере. Ја имам и то задовољство и то богатство.

Поручујем Вам све оно што сам поручивао и претходним генерацијама:

– Отац и мајка су Вас родили као људе, потрудите се да то останете до краја живота – од Вас то зависи.

– У раду са људима придржавајте се онога што је написао Дучић: „Сви људи имају исте мане, али немају исте врлине; у томе је и разлика између великих и малих људи. Људе треба судити по њиховим врлинама, а не по њиховим манама. Међутим, по врлинама нас оцењују само наши пријатељи, а наши непријатељи нас оцењују само по нашим манама”. Тако сам Вас ценио и знам да имам пријатеље, а имаћете их и Ви још више.

– Ако сам вам помогао, вратите ми то тако што ћете помоћи другом. Ако сам Вам одмогао, вратите ми то тако што нећете то чинити другом.

– Наставите да се дружите, будите заједно и када Вам иде добро и када не иде. Останите онакви какви сте били ову годину дана коју смо провели заједно, а година дана је велики део људског живота, јер он није бесконачан. Радоваћу се свакој вести о вашим сусретима, биће ми драго да Вас видим и чујем.

– Чувајте достојанство и част официра, јер Ви представљате нови талас у Војсци Југославије и Војсци Републике Српске.

Поред успеха у служби, желим Вам још више среће и задовољства у приватном животу.

25. јули 1997. капетан бојног брода Бошко Антић

Кад смо дошли у Школу националне одбране, капетан бојног брода Антић нам рече: „Само се Ви одморите од рата и трупе. Овде се нигде не журите, све ћете стићи”. Потом полако повећавају обавезе и на крају не можеш мрднути од задатака, путовања, дипломског рада...

Пуковник Цвјетко Савић

Посебно сам поносан на два момента у досадашњем животу: (1) улога војног експерта на суђењу „вуковарској тројци“ у Хагу (Мркшић, Шљиванчанин и Радић) и (2) честитка ћерке Маријане поводом шездесетог рођендана.

На позив адвоката одбране капетана Мирослава Радића извршио сам војну експертизу његове улоге и задатака у Вуковарској операцији 1991. године. Ту експертизу сам бранио пред Хашким трибуналом 2006. године. Капетан Мирослав Радић је ослобођен по свим тачкама оптужнице.

У војној каријери, углавном, сам оцењиван највишим оценама. Добитник сам великог броја награда и признања. Међутим, најдража „оцена“ у досадашњем животу дошла је од кћерке Маријане поводом 60-тог рођендана 2017. године, која је објављена и на друштвеним мрежама. Та честитка (изворно) гласи:

„Када имате оца какав је мој, онда је заиста тешко пронаћи најбољи избор речи да опишеш ванвременску личност, карактер, све што он јесте. Шест пуних деценија са кораком и ставом увек међу најбољима, а за нас најбољи у свом таленту, интелигенцији равно је генију, смислу за хумор својственом само реткима. Човек који је имао снагу и упорност да оствари све своје животне циљеве, пропутује цео свет, створи све што је могао да створи. Офицер који је писао песме. Професор који необара своје студенте. Равноправан саговорник са многим министрима и председницима које је испратио, али и са сваким комшијом, познаником... Отац који ме је научио свако слово, како пливати, возити бицикл, стране света..., ко си и одакле си и да си ти најважнији капитал. Супруг који је пуног срца, пред стотинама, знао да запева својој жени. Син који је надмашио све синове. Брат, који и данас рашири руке и загрли своју сестру. Деда, који једино бубрег није у могућности да дâ својим унуцима. Рођак који је помогао кад год је могао. Човек који и данас носи бреме овог времена и има снаге да се бори. Један од најбољих савета који сам добила од њега био је – све кише престану. Неко издржи, неко поклекне, али вечити боем је издржао. СРЕЋАН ТИ РОЂЕНДАН ТАТА.”

Генерал-мајор др Божидар Форца

Имали смо одличне учитеље, квалитетан материјал, али смо ђабе крчили, дођоше неки, скратише гарантни рок, да би све забрљали.

Оно највише што смо научени у школи је да логички размишљамо, да поштујемо саговорнике, да уважавамо мишљења других и да се боримо за своје ставове – никако „ВИ НИСТЕ У ПРАВУ“ већ „ЈА МИСЛИМ“.

Миле Богдановић

Генералштабно усавршавање у Школи националне одбране памтим као опуштено дружење, јер сам на време ускладио своје амбиције са околностима и својим ставовима деведесетих година. Нарочито сам уживао у збуњивању дела колега полазника и наставника, који су, због мојих питања и ставова током школовања, често били у дилеми: да ли ме треба хапсити или форсирати. У сваком случају, било је весело и опуштено током наставе, а нарочито на путовањима!

Мислим да ми и данас класићи завиде на томе што сам увек био најближи Наташи, макар у списковима, због презимена!

Углавном сам се са свима лепо дружио, али сам при крају школовања био мало збуњен. У мом претходном животу међу пилотима нису се на тај начин испољавале претеране, понекад нереалне па и непристојне амбиције.

Од наставника најрадије се сећам Богосава, војника са ставом и стилем, песника у души, затим „квргавог“, принципијелног и праведног Трифка и Десимира, који је са нашом генерацијом одстажирао приправнички стаж за даљу каријеру наставника у Школи националне одбране и с којим сам касније „гинуо“ на многим војним и невојним операцијама и путовањима.

А, Бошко? Мислим да је његовим одласком почело урушавање институције Школе националне одбране, тако да је постепено прерастала у одлагалиште неподобних и/или неспособних кадрова. Толико, да сам и сам тамо допао у Катедру оператике крајем 1999. године.

Све оно на шта сам се јежио и што сам критиковао кроз цело војно школовање (застарео шаблонски приступ, бубање и репродуковање, убијање креативности, вечна понављања истог, робовање светим и вечним ставовима...) сам настојао да уздрмам. Вероватно сам први у историји Школе националне одбране, као пилот био руководиоца групе, моделовао и водио све операције Копнене војске. Мислим да ће се као прекретница у Школи националне одбране памтити моји модели задатака на једној страници и без наставничких комплета од више стотина страница. Такође и начин на који сам водио слушаоце кроз операције.

Изгледа да је све то нешто и вредело, јер сам, по хитном поступку (ваљда као незгодан сведок различитих глупости војних конвертита), по потреби службе у 51. години живота пензионисан 2005. године у изборном наставном звању ванредни професор. Никад се нисам сложио с тиме да је оператика наука, нити да уопште постоји војна наука, али морам признати да ми избор у звање ванредног професора годи као велико признање за минули наставни рад.

Од тада се бавим проблемима безбедности и здравља на раду, заштитом од пожара и ванредним ситуацијама у приватном привредном друштву, првенствено едукацијама у овим областиима.

Аутор сам и коаутор двадесетак књига и стручних и научних радова из области војних наука, заштите на раду и заштите од пожара.

Учествовао сам у припремању и организовању стручних и научних симпозијума и саветовања и то као члан или руководиоца програмских и/или организационих одбора и приређивач зборника радова.

Кроз читаву војну каријеру имао сам пуну подршку и разумевање супруге Диане, најлепше и најпоузданије жене. Поносим се својом децом и унуком и унуцима, за сада троје.

И даље производим и пијем најбољу ракију, у чему баш немам пуну подршку супруге.

Уздигнута чела и кажипрста, „у то име живели!“

Милутин Јелић

Господине адмирале!

Прво морам да Вам се захвалим што нисте заборавили мог оца и што сте га се сетили. Хвала Вам у име породице Косанин.

Покушаћу да ступим у контакт са неким и ако прибавим неке податке јавићу Вам се.

Заиста много Вам хвала у име моје мајке, брата и моје!

Велико поштовање, господине адмирале!

Александар Кошанин¹⁸

¹⁸ Син пок. Љубомира Кошанина.

40
. КЛАСА

ПРИЛОЗИ
ПРИЛОЗИ

Прилог 1

ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Персонална управа
Расписује

За 40. klasа ОНО

КОНКУРС

**За школовање професионалних официра у Генералштабној школи
и Школи националне одбране**

Професионални официри родова и служби Војске Југославије могу се пријавити за полагање пријемног испита ради избора и упућивања на школовање у Генералштабној школи и Школи националне одбране у школској 1996/1997. години ако испуњавају следеће услове:

ОПШТИ УСЛОВИ

- да су држављани Савезне Републике Југославије;
- да су здравствено способни за војну службу (утврђује надлежна војна здравствена установа);
- да се против њих не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се тони по службеној дужности, односно који нису осуђивани за таква дела казном затвора дужом од шест месеци;

ПОСЕБНИ УСЛОВИ

а) ЗА ГЕНЕРАЛШТАБНУ ШКОЛУ:

- да су завршили војну академију или да су на други начин стекли високу стручну спрему за род - службу којој припадају;
- да имају најмање чин капетана;
- да су у току службе имали све повољне службене оцене, а за последњи период оцењивања пре упућивања на школовање - најмање оцену „истиче се“ (врло добар);
- да су дужност за коју је одређен чин капетана прве класе или виши чин успешно обављали најмање две године;
- да су здрави и способни за војну службу без ограничења;
- да су рођени 1958. године или касније;

б) ЗА ШКОЛУ НАЦИОНАЛНЕ ОДБРАНЕ:

Ода су школу за усавршавање официра за дужност тактичко-оперативног нивоа или последипломске студије завршили са најмање средњом оценом 8;

Ода имају најмање чин мајора;

Ода су командне, штабно-оперативне, научно-наставне или друге дужности за које се одређује чин потпуковника или виши чин успешно обављали најмање две године;

Ода су за последњи период оцењивања оцењени службеном оценом „нарочито се истиче“ (одличан);

Ода познају један светски језик (енглески, руски, француски или немачки) у обиму који пружа други тепен курса школе страних језика;

Ода су рођени 1954. године, или касније.

Кандидати полажу пријемни испит по садржају датом у тч. 3. и 8. Упутства о пријемном испиту за школе за усавршавање професионалних официра Војске Југославије („Службени војни лист“, бр. 12/95).

Програм за полагање пријемног испита се може добити у гарнизонским војним библиотекама, у Генералштабној школи и Школи националне одбране.

Предност за пријем на школовање у школама за усавршавање професионалних официра има официр који је успешније положио пријемни испит, који има бољу службену оцену, који има боље оцене са претходног школовања, који има виши чин, који је постављен на формацијско место вишег чина и који је успешније обављао више различитих дужности.

НАЧИН КОНКУРСИСАЊА

Кандидати који испуњавају услове конкурса подносе пријаву за полагање пријемног испита на посебном образцу („Службени војни лист“, бр. 12/95, прилог 1) и попуњавају упитник за школовање („Службени војни лист“, бр. 41/93, образац број 2).

Уз пријаву се прилажу:

- уверење о држављанству (за све кандидате);
- копија последње две службене оцене (за све кандидате);
- извод из матичне књиге рођених (за све кандидате);
- оцена надлежне војнолекарске комисије о здравственој способности (за све кандидате);
- препис дипломе о завршеној академији, односно факултету (ако у дипломи нема просечне оцене успеха, прилаже се извод из предметних оцена) - за Генералштабну школу;

- препис дипломе о завршеној школи тактичко-оперативног нивоа или о завршеној магистратури - за Школу националне одбране;
- документ о степену познавања једног од наведених страних језика (за Школу националне одбране);
- документ да се против кандидата не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности - за све кандидате.

Пријаве са документима кандидата и мишљењем старешине ранга команданта пука - бригаде или вишег, надлежна командна, односно установа доставља Војној пошти 2102-3, Београд (за Генералштабну школу), односно Војној пошти 2102-2, Београд (за Школу националне одбране) пет дана после закључења конкурса.

Непотпуни и некомплетни документи наће се узимати у разматрање.

Позиви за полагање пријемних испита достављају се кандидатима преко надлежне команде, односно установе. Позиве кандидати треба да добију најкасније шест месеци пре полагања пријемног испита.

Кандидату који је примљен а није упућен на школовање због потреба службе, признаје се положени пријемни испит за наредну школску годину, под условом да се јави на следећи конкурс.

За изабране кандидате школовање почиње 2. септембра 1996. године и траје једну школску годину.

Остала обавештења у вези са курсом могу се добити у Персоналној управи Генералштаба Војске Југославије и школама за усавршавање професионалних официра.

Кандидатима који нису изабрани Персонална управа неће враћати документе.

Конкурс је отворен 30 дана од објављивања

Војска, 24. 8. 1995.

Како врши човек. Школе националне одбране, капетан бојног брода Бишан Антић већ трећу годину даје својствени печат и посмљана допринос одређеној високој одбрани Војске Југославије. Зато је наше прво питање веома уприто за то раздобље његовог стваралаштва.

□ *Господине капетане бојног брода, иако је у различитим временима имала различите називе, на пример Рајска школа, Школа народне, извесно време и обштенаројне одбране, Школа националне одбране је увек била највиша војношколска установа у којој су наши високи официри стицали знања неопходна за обављање командних дужности у савременим и одбрамбеним јединицама. Свеодио смо трансформације Војске Југославије и времена у окружењу, које знајно утичу на савремену и доктрину одбране наше земље. Колика је добронам ваших бивших и садашњих слушаца даљем развоју Војске?*

■ Школу националне одбране тренутно похађа четврта генерација слушаца, што је истовремено и 40. класа од њеног оснивања. Све, иако често и на овом нивоу логичне, промене у наставним плановима и програмима и образовању полазника Школе имале су јединствен изд. - припрему високих официра за обављање највиших командних дужности. Ова школа је, дакле, пролазна станица на путу до највиших чинова у Војсци Југославије. Из ње су изашли наши данашњи војни руководиоци, она који највише државном и војном руковођству предлажу и тражирају пут одбране земље и развоја Војске. На томе и сада ради тим састављен од најодговорнијих официра из Генералштаба ВЈ, Управе Централних војних школа, Института ратне вештине.

Да би неко од најперспективнијих официра постао генерал, или адмирал, мора да поседује знања која стиже у Школи националне одбране. Из тога је јасно видљиво и значај њених слушаца, чиме се, наравно, не подразумева да диплома ШНО аутоматски значи и испуњење најамбициознијих снова. Још пре прелазом у ту школу, намање, потребно је испуњати многе услове и изузетним радом створити углед који обећава

**Часовник Школе националне одбране
капетан бојног брода Бишан Антић**

КОМАНДАНТ ВЕЧИТИ УЧЕНИК

Ове године највишу школску установу у Војсци Југославије - Школу националне одбране, основану не тако далеке 1955, са називом Ратна школа, похађа 40. класа слушаца. Јубилеј вредан пажње је само један од разлога за разговор с начелником ШНО капетаном бојног брода Бишаном Антићем, официром који је са изузетним успехом завршио све војне школе. Најпре Војнопоморску академију, затим Командно-штабну академију, па Командно-штабну школу оператике, што је такође један од ранијих назива за установу којој је данас на челу.

У међувремену, ређале су се дужности. Као командант бродова Речне ратне флотиле пловио је нашим рекама израстајући у водећег стручњака за одбрану река и поречја. Савесно обављајући командне дужности различитог нивоа, увек је наизлазно времена и за публицистички рад, тако да је до сада аутор или коаутор више од двадесет књига, снимно је неколико наставних филмова, написао око 300 новинских текстова и осамдесетак стручних радова у војним и специјализованим часописима ван Војске.

успешно извршавање и наредних задатака.

□ *Наше следеће питање би, заједно, могао да додирне селекцију кандидата за Школу националне одбране. Познајмо је, наиме, да је заинтересованих увек знајно више него места, а број примљених, посебно у овом времену, још је далеко иза потреба.*

■ Пре доласка у ову школу, слушаоци су обавезни да проведу извесан број година у командама, јединицама или установама ВЈ. У свом раду треба да истражују завидан ниво способности, што се рефлектује у одличним службеним оценама. Морају познавати један од светских језика и бити физички спремни за напоре које од њих изискује војни позив, што се проверава на основу познатих норми. Другим речима, захтева се да слушаоци ШНО буду у напону психичке снаге, што обећава њихов максималан допринос на дужностима за које се припремају. Осим тога, они треба да положе пријемни испит из ратне вештине и познавања страног језика. После свега, одлучују потребе службе, јер у највишу војну школу ипак не могу бити примљени сви који би желели.

□ *Да ли за ШНО могу да конкуришу и женом?*

■ Под истим условима као и припадници ВЈ. Наравно, потребно је да раде у државним институцијама на пословима који се тичу одбране земље и њене стратегије, односно да се баве овим областима ратне вештине и војне науке који се ове изучавају.

□ *У наставном процесу у ШНО учествују експерти за одређене области у Војсци Југославије, али и ван ње. Да ли савремена анализа задатака војне вештине и обезбеђења освајања албинолозијске наставног плана и програма?*

■ У нашем и ове године иновираним Наставном плану и програму као теме доминирају савремени војно-политички односи, принципи, интереси и одлике државне ратне и војне доктрине, теме из области ратводства, стратегије, оператике, тактике. Слушаоци одаје уче од наставника, од предавача ван састава Школе, али и један од другог. Наши наставници су, ипак, искусни високи официри сва три вида ВЈ, од којих многи имају и највиша научна звања. Осми њих, ангажујемо професоре с катедри из Генералштабне школе и Војне академије, затим официре из ГШ ВЈ, команданте стратешких јединица, руководиоце из Министарства одбране и професоре с

ИНТЕРВЈУ

Наши слушаоци су искусни високи официри ВЈ сви шри вида, од којих многи имају и највиша научна звања. Осим њих, ангажујемо професоре с катедри из Генералштабне школе и Војне академије, зајим официре из ГШ ВЈ, команданте савремених јединица, руководиоце из Министарства одбране и професоре са Београдској универзитету и других научних установа.

Београдског универзитета и других научних установа. Тиме остварујемо неопходан сјај теорије и праксе, адекватан, иначе, и у односу студентског и практичних облика рада.

Осим наставе у учионицама и кабинетима, напиме, део предвиђеног програма остварујемо и посећујући команде, јединице и установе ВЈ. До дипломских испита слушаоци су обавезни да ураде неколико семинарских радова, а ту су и

До дипломских испита слушаоци су обавезни да ураде неколико семинарских радова, а ту су и командантска извешања и внешнедневно студијско путовање. Цела земља је, у ствари, својерестан кабинет у коме упознајемо све елементе нашег ратишта. Касније, оно што видимо на терену, упоређујемо с оним што смо научили у учионицама. Терен је најбољи, незамениљив, полигон за официра.

командантска извешања и внешнедневно студијско путовање. Цела земља је, у ствари, својерестан кабинет у коме упознајемо све елементе нашег ратишта. Касније, оно што видимо на терену, упоређујемо с оним што смо научили у учионицама. Терен је најбољи, незамениљив, полигон за официра.

□ **Ове године, између осталих, били сте у зони одговорности Крагујевачкој корпусу. Који је циљ Шолу Шовалова?**

□ Осим стручног дела, односно ближег упознавања геостратегијских, културних и демографских особина подручја које обилазимо, слушаоци имају привлаку да од мештани сазнају делна њихове богате слободарске историје. У Крагујевцу смо обилази и Шумарице, спомен-подручје изграђено у знак сећања на хиљаде стрељаних Крагујевчана. Често, у таквим приликама, од представника општина које посећујемо, значе веома добри домаћина, сазнајемо оно што се у литератури не може пронаћи, сву драму некадашњих времена. Треба ли посебно истичати какав значај то има за образовање официра не само у професионалном већ и у моралном погледу.

□ **Мислите на формирање специјалне, ваздухопловне или ауторитетне јединице?**

□ Школујемо официра која о сваком проблему вођена оружане борбе и рата у целини мора да има своје мишљење, свој став. Наши слушаоци се више не споре са својим колегама, не критикују без аргумената. Износили сопствене ставове, слушаоци ШНО не тврде да су то истовремено једино исправни, већ покушавају да у мноштву различитих дођу до најбољих решења. Време тражи брзо доношење одлука и једино врхунски образован официр може благовремено донети праву одлуку и обезбедити победу у савременом рату. С друге стране, ауторитет неопходан команданту

Време тражи брзо доношење одлука и једино врхунски образован официр може благовремено донети праву одлуку и обезбедити победу у савременом рату.

стиче се знањем и способношћу да све што тражи од потчињених он може најпре да уради и сам. Ауторитет се не намеће силом. О томе сам већ писао у вашем и нашем листу, истичући три стуба у развоју официра: школу, праксу у јединицама и лични рад. На почетку предавања слушаоцима често кажем: - Наставу држим онима који ће као аргументе у размени мишљења са другима користити знање. Онима који као аргументе користе снагу чина или положаја само се чини да људи имају поверење у њих.

□ **За остварење постављених циљева није довољно имати само врхунске стручњаке у настави. Потребна је и бољаша настава база. Како је она у вашој школи?**

□ Квалитет материјалне базе у ШНО диригује ситуација у којој је Војска Југославије. То је подручје у коме нам је неопходна помоћ претпостављених институција. У школи овог нивоа би знатно више требало да се примењује информатика. Неопходно нам је да израдим и неколико уџбеника и скрипти. Недостатак литературе на овом нивоу образовања је ратумљив, јер се овде издваја најактуелније доба нашег друштвеног развоја, али то не значи да не треба да се пише.

□ **Читаоци „Војске“ знају Вас као једног од наших најактивнијих савремених сарадника, аутора многих књига и Шекспирова. Шта мислите о нивоу публицистичке активности наших највиших официра, посебно слушаоца ШНО?**

□ Већ сам рекао да официр треба да има сопствени став о многим проблемима,

темама, изазовима професије којима се бави. Ако те ставове нигде не објављује, као да их и нема. Данас су нам потребни и многи нови борбени документи, од оних о најуспешнијој употреби савремених оруђа и оружја, до теоријског разматрања промена у начину употребе јединица, у складу са уоченим новинама у вођену оружане борбе. Ако то имамо у виду, публицистичку актив-

На почетку предавања слушаоцима често кажем: - Наставу држим онима који ће као аргументе у размени мишљења са другима користити знање. Онима који као аргументе користе снагу чина или положаја само се чини да људи имају поверење у њих.

ност наших високих официра оцењујем као недовољну. Писати се мора, то води полемичи, а она доводи до најбољих решења, што је све предуслов прокламованог развоја.

□ **Као начелник Школе националне одбране у Брелици сте да савремених официра новог кова. Шта то данас значи?**

□ Циљеве школовања наших највиших официра су јасни. Имамо визију Војске у будућности, поседујемо угран тим искусних стручњака, експерата за поједине области које изучавамо и нема

Данас су нам потребни и многи нови борбени документи, од оних о најуспешнијој употреби савремених оруђа и оружја, до теоријског разматрања промена у начину употребе јединица, у складу са уоченим новинама у вођену оружане борбе. Ако то имамо у виду, публицистичку активност наших високих официра оцењујем као недовољну.

сумиње да ћемо уз подршку најодговорнијих у Војсци Југославије, а и у сарадњи са свим организационим целима Центра војних школа, испунити обавезе које стоје пред нама. Официр новог кова је официр будућности, следећег века, који се успешно носи са свим новинама у развоју ратководства и савременим научно-техничким достигнућима у наоружању и опреми. Није лако учити 40 година. Али добар командант мора да се образује целог свог радног века. То је захтев професије.

Душан ГЛИШИЋ

Прилог 3

Редублика Србија
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ АРАНБЕЛОВАЦ
Број: сл.
3.2.1997. год.
АРАНБЕЛОВАЦ

ВОЈНОЈ ПОШТИ 2102
- на руке кбб Бомбу Антићу -

Београд

Господине капетане бојног брода!

Са пажњом пратимо школовање слушалаца Школе националне одбране – највише школе у Војсци Југославије. Војска Југославије потврдила се као чинилац стабилности друштва и гарант суверенитета, интегритета и безбедности наше земље и свих њених грађана. У остварењу овог часног задатка, видно место припада свакако и Школи националне одбране, која је оспособила и оспособљава генерације високих официра за успешно извршавање тих задатака.

Прекко средстава јавног информисања пратили смо сваке године свечаности поводом завршетка школовања свих генерација слушалаца, студената и ученика у школама и академијама Војске Југославије. Запазили смо, да се завршетак школовања слушалаца Школе националне одбране сваке године организује у једином од историјских места. Са пажњом смо проpratили свечаности поводом завршетка школовања слушалаца 38. и 39. класе ШНО, и код нас се јавила жеља да будемо домаћини свечаности поводом завршетка школовања слушалаца јубиларне 40 класе ШНО.

Обзиром да је свечаност завршетка школовања слушалаца 38. класе ШНО одржана крај Споменика храбрим борцима Србије 1914. године у Текеришу, а 39. класе ШНО крај Споменика палим борцима Војвођанских бригада у НОБ-у, позивамо Вас да се свечаност завршетка школовања јубиларне 40. класе слушалаца ШНО одржи у селу Оравац, месту где је 1804. године донета одлука о позивању Првог српског устанка а Карађорђе изабран за боју устанка.

Први српски устанак је прекретница у историјском развоју српског народа. Њиме су Срби почели самостално водити националноослободилачку и антифеудалну борбу против турске власти. И сви каснији успеси и поновно формирање српске државе, постигнути су и имају свој корен у Првом српском устанку. Зато и сматрамо да би свечаност поводом завршетка школовања слушалаца 40. класе ШНО требало одржати у Оравцу, значајном месту у историји српског народа.

Позивамо Вас да нас посетите и на лицу места договоримо организацију свечаности.

За договор можете нам се обратити на телефон 034-724-013.

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ,
Милосав Ивовић

Прилог 4

Командант бригаде хероја, генерал-мајор **Божидар Делић** био је на челу својих саборца у свакој акцији против шиптарских терористичких банди на Космету. Од Карауле Митар Војковић до прелаза Греховић на југословенско-македонској граници умно и храбро водио је бригаду из победа у победу. Све крајне одбране често је држао у својим рукама, а тамо где је било неутежа (иада са подмуклим шиптарским бандлама нигде није било лако), увек је одлазио преко. Први је био на чељаву терену у злогласном шиптарским упуштима у региону Ретимља, у целоноћном гажењу снега до појаса, како би се пред асоу „на лебачу“ изненадила и разбила убојачка, терористичка група, у ризичном укључивању у непријатељске положаје... Борци су му веровали, ценили његову храброст и војенску мудрост.

Командант и његова Петсто четрдесет девета моторизована бригада Приштинског корпуса већ су исписали најсветлије странице нове историје. Некамерално допринио у одбрани отаџбине и заслуге за војенску мудрост и умешност у командовању и риду с људима определили су Делићев пут. Поткрај минуле године Указом председника СРЈ Слободана Милошевића ванредно је унапређен у генералски чин и постављен на нову дужност – за наредна Штаба Београдског корпуса, састава који по људству и ватреној мобилности представља репрезентивну снагу у Војсци Југославије и укупном систему одбране земље.

НАЈМЛАЂИ ГЕНЕРАЛ У ВОЈСЦИ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Унапређење у чин генерал-мајора Војске Југославије Божидар Делић је добио на месту команданта бригаде зорак, коју ће надале водити искусени старешина и проваљени борац пуковник **Владимир Стојановић**. Генерал Делић се ових дана оприва са јединица у коју је дошао по сопственој жељи, али и захваљујући разумевању генерал-мајора **Момера Вукановића**, који је својом младости старешину поручком са Косова и Метохије и његову жељу да се неће тамо где је неутежа. Иако одлази из састава Приштинског корпуса, дугом остаје међу саборцима, захваљујући

Генерал-мајор Божидар Делић

КОМАНДАНТ ХЕРОЈСКЕ БРИГАДЕ

Можда је најбољу потврду о каквом је официру реч изрекао немачки генерал и командант оклопних снага из састава КФОР-а, који је одмах после уласка у Призрен тадашњем команданту бригаде пуковнику Божидару Делићу јавно признао да је за његове војничке подвиге чуо много раније, још док се припремао за долазак на Космет

НАЈМЛАЂИ

Генерал-мајор Божидар Делић завршио је 30. класу Војне академије и са петнаестом 21. годином постао најмлађи потпуковник у тадашњој ЈНА. Данас је четрдесетчетворогодишњи генерал-мајор Божидар Делић најмлађи генерал у Војсци Југославије.

којима је, како каже, ванредно унапређен и постао најмлађи генерал у Војсци Југославије (1988. године). Због тога је унапређење доживео као круну свих признања додељених бригади којом је командовао, а ових дана, када се на примопредаји дужности поново нађе међу саборцима који су измештени по рубу јужне српске покрајине, поновиће им да ће драгоцену искуства које је бригада стекла у беспосредној борби са шиптарским терористичким бандлама преносити онда докле буде допирало.

Говорећи о успесима које је бригада изнела у борби против шиптарског сепаратизма и тероризма на Космету, генерал Делић истаје да је велику помоћ и подршку имао у својим претпостављеним старешинама, нарочито генерал-пуковнику **Николи Павловићу** и генерал-потпуковнику **Владимиру Пашаревићу**, који су све време провели међу саборцима на првој линији одбране. Генерал

није, свим грађанима Космета вратити право на миран и човека – достојан живот. Исто мале и доокоравани саборци, војници и резервисти из свих крајева Југославије који се јављају о поруком да их не заборави када устреба.

Осим јединица у којима је служио, за богату војничку каријеру посебно је заслужао и Делићева породица, супруга Зорка, цимљено лице на служби у ВЈ, и ћерке Наташа, Светлана и Јована. Разумије су оне то што због обимних задатака у одбрани земље супру-

ВИЗИОНАР

Много пре ескалације шиптарског тероризма на Космету и Метохији, генерал Делић је у Школи националне одбране дипломирао с највишим оценама и добио награду за изабрану тему „Дигитализација снага одбране СРЈ на ограничану пољну на Космету и Метохији“.

га и она исузгивале месерима. Знале су да суруге и отац брине о животима многих младих који су, док су бомбе НАТО-а и пројектили разарали са свих страна, а шиптарски терористи подмукло користили сваку прилику, на косметским просторима одрживали свој дух отаџбине. Веровали су у његову родитељску брину и неокрпну енергију да сваки започети посао ваљано приволе крају.

Можда је најбољу потврду о каквом је војнику реч изрекао немачки генерал и командант оклопних снага из састава КФОР-а, који је одмах после уласка у Призрен тадашњем команданту бригаде пуковнику Божидару Делићу јавно признао да је за његове војничке подвиге чуо много раније, још док се припремао за долазак на Космет. Из резултата према њему и јединица којом је командовао, немачки генерал је, иако нерадо, испунио све захтеве који му је, сходно договору о измештању јединица ВЈ са Космета, поставио југословенски колега. Знао је немачки генерал да је Делић човек за кога је дата реч светлина и да само једном говори. Јачно и војнички одлучно. Социм и организацијом – најбоље.

С. НЕДЕЉКОВИЋ
Снимак З. МИЛОШАЊЕВИЋА

Војска, 13. 1. 2000.

Неним ljudима однарко професија пристаје као по мери добро скривено осело и тешко их је замислити без тих војничких знаменја. За новопостављеног команданта Приштинског корпуса генерал-мајора Радојко Стефановића, у војним круговима познатијег по имену него по презимену, може се управо то рећи. Тај четрдесетогодишњи официр, који је у свим погледима за свих времена зарио лет орлова и бистрину реке Моравица, поменом из родног села Лопаш, у општини Пожега, литомину банатског села Јасенова, где је зајубо датинство, и масичну припадност бројних белосрпских јанара из гимназијских дана, био је предарећен за војни позив.

На то судбинско „да“ својој будућој професији заветовао се још у тринаестогодишњем, када је добио војну стипендију, а у војној академији, коју је завршио 1977. године, дознао да је ренжо још једно да својој великој љубави - артиљерији.

Потом је преданим радом, који није могао проћи незапажено, а војном жељом за новим сазнањима, отварао врата и другим високим војним звањима. Генералштабу академије завршио је 1993. године (са пречком од девет месеци), а Школу националне одбране са одличним успехом 1997. године. Уостаривање не прекида ни данас јер, како каже, као и његове многобројне колеге, „похађа“ београдско дуго и надалеко тешку школу живота.

СВАКОЈ ЈЕДИНИЦИ ДА О ПЕЧАТ НАЈБОЉЕ

Генерал Стефановић ће, свакако, остати запамћен као командант моћне 52. мешовите артиљеријске бригаде из Гњатина, јер је тој јединици подарио све своје умне и физичке способности, створивши (наравно, уз помоћ својих сарадника) од ње колектив који је четири године заредом носио одредницу нај у Приштинском корпусу. Грађани наше земље можда ће се сетити 1995. године и времена када се „у кампину“ учестало замекло оружје и када је једна дивизија те јединице из Гњатина извој до тада највише поход - за 12 сати превалили су други пут до Гњатина до Руме без икаквог поступак застора или откупа технике. Ту путувању артиљеријске оруђа у невизарским походу забележиле су и ТВ камере.

Али генерал није свој лични печат оставио само у 52. бригади. Јединица којима је и до тада командовао кројући се на релацији Нин - Алексинац - Гњатина

Генерал-мајор Радојко Стефановић

ОПЕРАТИВАЦ СА КОСМЕТСКОГ РАТИШТА

О свом позиву каже: **Официр мора да буде високообразован и mudar, позитивно мотивисан према професији и прожет родољубљем...**

увек су биле у врху на свом нивоу. А био је на свим командним дужностима - од командира артиљеријског вода и батерије до команданта бригаде у две артиљеријске јединице - Гимночки дивизији (две године) и у 52. мешовитој артиљеријској бригади (четири године).

ла га на њихов ломен подије пријатна језа сељњака која не престало подстиже да би што дужи трајала. Са њом се борби на Космету, где су његови војници пружили снажан отпор шиптарским тарористима. Професија му је, међутим, наметнула нове изазове и одвукла га од гимназијске јединице.

- Стало сам био у „А“ саставима, где се изводи обука, где се одвија дневни рад јединица, праћен бројним вежбама, артиљеријским гађањима, покретима у свим временским условима. Особито сам и на пут успешан војничвања извој бројне генерације регута - прича генерал додајући да је управо то оспособљавање наредности и најодговорнија дужност официра.

Присећа се и свог првог места службовања, Ниша, у коме је провео 13 година - на дужностима од командира вода до команданта дивизиона. Десет година је пријатељовао са моћним системом „господина“. Мисти да су то била лепа и тешка времена.

Памти даноноћне звуке постова, политикону празнину или нишу и блато, обавезе пратиће свих вежба, присећа се и мислима освајачких јасновидећих лаванда на небу које је посматрао у беснику ноћима дуговањих терена. И зна да су му те догађаји и разни људи ушли под кожу,

у јануру 1999. постављен је за начелника одељења за оперативне послове и обуку у Команди Приштинског корпуса. На тој дужности показивао је сву раскош свог темперамента - промишљивост, мудрост, истрајност, храброст и чврстину. Био је стално у покрету, свуда присутан, и неукаљив. Познавао је косметску ратну збиљу и простор и промућуно повлачење моћне бројне акције. По тим својим пре свима командантским особинама, постао је препознатљив и циничан. Оне су му донеле Орден за храброст, којим је одликован поводом Дана ВЈ, и обезбедило пут напредовања у служби.

О својим задужењима у Приштинском корпусу рећи ће много околности:

- Моја дужност је била да организујем припреме и извођење борбених дејстава у борби против терориста. И ја сам учествовао не само у таквим припремама, већ сам још

ним, дипломатско и на правим линијама. Ту сам имао прилику да проверим своје планове на терену и да, ако треба, на лицу места коригујем даље потезе. Имао сам заиста подрашку својих претпостављених старшина који су ми често давале одржане руке да реализујем своје напоре до краја. Са друге стране, поддржавали су ме и моји сарадници, што је природно, имао сам безрезервну подршку војничког мишља.

ОДАН СВОМЕ РОДУ

Оно што генерал не прича, а што смо сазнали, јесте да га војници и старшине изузетно цене. На њих се утискују и постоје прилично значајни год да оду и по мирнима и по војничком промишљању. Чудна је та приврженост и тешко је у објаснити јер генерал Стефановић говори за изузетно строгог официра. Они који га пожељно објашњавају да, осим те очигледне строгаће, генералов карактер истичу још неки атрибути - припадатељан је, користан и правичан у читавим и саби имаће високе критеријуме. То и каже:

- Сматрам да официр мора да буде истрајан и максимално упоран и да не сме никад да одустане у остварењу постављеног циља. Одустати од идеје понекад је пожељно. Та одлучност и сигурност у себе, у своју идеју изузетно је важна и таква став официра код војног углава сигурност. Наравно, важна су и хладнокрвност и рационалност, али и интуиција.

За никада нисам срљао у непознато није се догодило да у било коју акцију уђем а да нисам добро прогледао и простудирао простор и предузео све неопходне мере обезбеђења. И никад се нисам враћао истим путем, а много времена сам провео на токовима обилазећи јединице и побојавици сиротносно замис судбине на путу. Помогла ми је, наравно, и војничка срећа.

Генерал истине и став да не признаје разлику између официра у миру и официра у рату. Сматра да је у оба случаја официр или добар, или просечан, или лош. Да би био добар мора најпре да има основне особине официра - да буде високообразован и mudar, позитивно мотивисан према професији и прожет родољубљем. А да би се из просечног издигао потребно је да буде и одбран за тај посао.

Многи ће вам, ако питате, потврдити да је нови командант Приштинског корпуса заиста официр изузетног кова, што каже што ће он рећи да ће, иако су му нове генералске еполете одржане припадност роду, увек остати артиљеријски одан. **О**

Прилог 6

Генерал-мајор Миломир Миладиновић

КОМАНДАНТ ДРИНСКЕ

ме стала у строј Гардијске бригаде. Елитна јединица овећена славом велики је изазов за младог официра, који ће у њој провести 23 године, од дужности командира вода до команданта. Занимљиво је да су се све тројица огледала у улози чегног човека Гардијске бригаде. Остало је много прелетних усомнења на то време, а понос и част успели су изнад осталих емоција. Остаће улабени репорти председницима Југославије и страних држава, много одговорних задатака, високи захтеви борбене обуке, углед јединице који се мора бранити у сваком тренутку...

Следиће степеннице у каријери генерала Миладиновића биле су одговорне дужности у Генералштабу Војске Југославије. Како сам каже, све је текло по устаљеној процедури, од чега до чега, без убрзања и пречика, све до генералских поворака. Он је стрпљив и раван човек, велика стваралачка енергија и наглашен темперамент. Важи за строгог, али правичног старешану чије се амбиције увек стављају у службу колектива. Када је крунисао своје војно образовање Школом националне одбране, слушаоцима 40. класе, осим дипломе, предате су и сабље. То је посебна част, лична и породична и мора се знати ко је паша, ако не слушају. Зато је генерал Миладиновић дошао на издају да напише текст њеног заветштања. Чак ни педантни правници тим редовима нису имали ништа да додају ни шта да одузму. У потпису је заувек остало име аутора – Миломир Ј. Миладиновић.

Дринска дивизија, огроман углед стечен у Првом светском рату, глуба народа и завет генерација, слава и традиција – све се стекло у њеном строју. Током агресије највеће војне машинерије на нашу земљу Дринска је опет заузела борбене положаје. Њени припадници су били спремни да дају своје животе, али непријатељ не би могао даље од њенових ровова. Дивизијски пример јединства војске и народа јесте најважније Дринске дивизије и житеља општине у зони одговорности, каже генерал Миладиновић. И на првом месту истине част што је њен командант. Постао је генералу трупа, у њеним редовима и то је најближа истинна која ће га пратити до краја областаве каријере.

Када је о генералској сабљи реч, наследник је син **Александар** који је свој данашњи успах у ичекој мести досетио на последњем испиту у Војнотехничкој академији, омер геоделије. Велика очева инстиграција јесте и син **Сандра**, а сугрута **Вера** која веран сапутник у најважнијем здравичном породичном животу. Додуше, заједно су провели много мање времена од оног што су живели, али велико међусобно разумевање и искрена подршка много су олакшали тежак и честан професионални пут генерала Миладиновића.

Б. КОПЛИЊИЋ

Од формирања легендарне Дринске дивизије 1883. године, на њеном челу су били људи великог угледа и блиставе каријере, попут **Јована Мишића**, **Павла Јуришића**, **Живојана Мишића**, **Илије Гојковића**... Пре три месеца, тридесети по реду командант славне јединице постао је генерал-мајор **Миломир Миладиновић**.

Животна прича ће се још писати, дужином и легшим словом него до сада, чиме при редови почињу описом десне обале Мораве, недалеко од Смедјана, где се свило живописно озеро Радошин. У том милеу питома лепота природе и марљивих руку дала, одрастао је генерал Миладиновић, који је у дечањим данима маштао да постане пилот. Међутим, стицајем околности, кабина борбеног авиона остала је у њажим снама.

Војна академија Копаонике војске, 27. класе, доста полетних младиха жељених дознавања. Међу њима су и три садашња генерала: **Љубиша Стојмировић**, **Милосав Бојковић** и **Миломир Миладиновић**. Једина три генерала из те класе, једина три потпоручника која су у оно вре-

„ВОЈСКА“ 111 20. 7. 2000.

Војска, 20. 7. 2000.

Борци о свом команданту - Николи Делићу

ЦИЈЕНИО ЈЕ И ЧУВАО ЉУДЕ

Настављајући у низу листу серију патписа у којима борци Херцеговачког корпуса говоре о својим командантима, у овом броју ријеч је о пуковнику Николи Делићу, команданту Билећке бригаде.

Рат је минао. "Не повратио се", вели народ. Можда је баш сад прилика да се, кладне главе, каже како је ко радио и како се борно у овоме рату, да се сабере и одузме, подуче арта...

Никола Делић одавно је већ на просторима Херцеговине, па су борци имали прилике да га добро упознају у многим биткама, непријатељским нападима и тешким ситуацијама. А у тим тешким ситуацијама људи се најбоље и упознају. Покаже се у њима свачији карактер и карактер. Од прије годину дана Делић је командант Билећке бригаде. Многи кажу да је то у овом рату била једна од најдисциплинованијих и најчвршћих бригада. Стизали су борци те бригаде из многа ратшта од Херцеговине до Крајине, помагали другима. И за све вријеме успјевали су да задрже непријатеља и одрже своје положаје. Свакако да за то велику заслугу имају и команданти те бригаде. Препустимо борцима да сами о томе причају.

Сналажљиви и одлучни

Чехомир Зено Поповић, капетан, класе

"Никола Делић је родом из Врањских. А то ипак нешто значи. Врањшћани су способни и сналажљиви људи у свакој ситуацији, а у овом рату били су одлични борци. Он се изузетно брзо и добро сналажио на терену, кад је водио борбене групе из своје бригаде, у смислу распореда, одбране, препрекима пролаза непријатељу...

Посебно нама казати да је у свакој ситуацији водио бригу о борцима, њихови животи су му били већи од свега и због тога му скидао капу. Он ће увијек извршити постављени задатак, али и строго водити рачуна да то уради са што мање жртава. А то је врло важно да би му борци вјеровали.

И још нешто. Ако је имао времена свакога је саслушао и свако мишљење уважио, наравно ако је било исправно. А при свакој ствари је помагао својим борцима кад су били у невољи, посебно када је у питању била болест, њихови или некога од њихове родбине. И то је довољно да би га људи цијенили."

У последњих годину дана рата пуковник Никола Делић био је на челу Билећке бригаде. Скоро сви борци те бригаде слажу се у оцјени да је имао успјеха у борби и командовању, увијек настојао да задатак изврши са што мање људских жртава

Пуковник Никола Делић

Милово Миле Радмилковић, војник

"Прво што морам казати о нашем команданту је да је увијек максимално поштовао војнике. А то је за војника врло важно да би цијенио команданта.

И што је још важно - одлично познаје све врсте наоружања. Оруђа је постављао увијек на права мјеста. То је такође врло важно. А само на тај начин официр ствара ауторитет, њихом и кажњавањем једнако. Не мислим само ја тако о пуковнику Делићу, ушћите и остале војнике из наше јединице и вјероваће казати исто овако.

И још нешто. Он изузетно цијени људе са прве линије. И никад не шче на војнике. А постиже добре резултате, показало се то нише пута у овом рату, као и они официри који имају другачији приступ, али чак и боље од њих.

Имао сам прилике да присуствујем и сценама кад незадовољни војници почињу да јегују експлозивно, невојнички. А пуковник Делић изврши и сабрај. И ситуација се брзо разријеша. И војник каза да није био у праву. А да је пуковник експлозивно."

Од закљона до закљона

Здравко Чорлија, војник

"Запамтио сам на Главатићеву у горијем току Неретве. Пуковник Делић, командант наше бригаде, иде од закљона до закљона, од борца до борца. Са снажним проговори макар двије ријечи. Не знам шта је осталим рекао, али мени том приликом није дао богзна неки савјет. Знао сам задатак и шта ми је имао причати у току акције. На прав поглед није на тај начин превлаше допринио успјеху наше акције. Али није тако. Само онај ко није искусио борбу може тако мислити. Велики је мотив кад војнику у рол поље командант бригаде. А Никола Делић то изгледа зна.

Први пут сам га видео још крајем 1991. године из дубровачко-требињском ротишту. Али мало боље сам га упознао у последњим годинама овог рата када је био командант наше бригаде. И зашто имао пуно тога познатог да кажем за мена. Очувао је закљона, постигнуто преко негових подстака на челу бригаде, али и друге. То је не мени никога."

Херцеговац, март 1996.

НАЈБОЉА МЕЂУ НАЈБОЉИМА

Управо може се казати, какви су официри таква је и војска, што значи, да се вредност војске цени вредношћу њених официра. Па тако и мора да буде. Војска је засебна државна установа. Официри су ослонац војске, а војска је ослонац државе. С тога се и вели с правом, да судбина војске зависи у ратно доба од официра, а судбина државе зависи од војске.

Војвода Живојин МИШИЋ

На уводном часу рекао сам вам да сте одабрани као најбољи међу најбољима, данас вам кажем да сте најбоља међу најбољим генерацијама којима сам ја био начелник класе и начелник Школе националне одбране.

Игуманија Теодора вам је у манастиру Грачаница рекла да сте одабрани.

Велики жупан Стефан Немања у поруци свом сину Растку – светом Сави каже: „Чедо моје, рука Ти је вична перу и хартији. Бог те је обдарио да нас ти први читко запишеш у књиге. Запиши нас у књигу на овоме свету да се заувек зна да смо, да јесмо и да ће нас бити”. И ево ја вас ставих у књигу „да се зна да сте били, да јесте и да ће вас бити”, као аманет потомцима. Овом монографијом одајем вам захвалност и уводим вас у историју Школе националне одбране, Војске Србије и српског народа.

При раду водио сам се речима Стефана Немање да има много оловки које могу описати садашњост и предвиђати будућност, али нема ни једне гумице која може обрисати прошлост, а ви сте прошлост Југословенске народне армије, Војске Југославије и Војске Србије и Црне Горе и водиља генерацијама Војске Србије. Данашње генерације морају вас следити, ако то не чине нове генерације неће следити њих.

Ви сте генерација која је прва полагала пријемни испит, слушала предмет *Ратоводство*, полагала испите и увела Српску сабљу као свој симбол, цело време школовања деловали сте као јединствена целина. Ви сте прва генерација ове Школе чијем свечаном завршетку школовања су присуствовали присутвују чланови ваших породица – жене, синови и кћерке дошли су вам на родитељски састанак.

Ни ја ни ваши наставници нисмо имали никаквих проблема са вама. Били сте увек расположени, коректни, друштвени, а ваша путовања ће остати незаборавна, посебно по песми која није престајала док смо упознавали отаџбину. Чак сте навели и мене да понекада „запевам” са вама иако немам слуха. На тим путовањима сте доказали да сте психофизички спремни и за највеће напоре у одбрани отаџбине и то сте потврдили 1999. године.

Посебно сам вам захвалан што сте ми омогућили да остварим циљ школовања у Школи националне одбране, а изрекао сам га у Пироту. Тада је председник Општине Пирот из коалиције „Заједно” рекао да има четири потпредседника из разних странака и да се међусобно не слажу, а онда веома арогантно ме упитао: „Који је ваш циљ школовања?” Одговорио сам му смирено: „Мој циљ је да ових 42 слушалаца и наставници после школовања буду међусобно пријатељи, а моји бар

37, да не делују као коалиција већ да буду јединствен тим за одбрану отаџбине". Учутао је, а након вечере и дружења на испраћају рекао ми је: „Ја сам погрешно, никада се лепше нисам осећао као вечерас међу вама”.

И ја сам тада погрешно. Није само мојих 37 пријатеља него 42. Спријатељиле су се и породице и многе се и данас друже.

Захвалан сам вам и што сте деловали тако да се није примећивало да сте из свих видова, родова и служби и припадници две војске – Војске Југославије и Војске Републике Српске.

И овде ћу поновити речи које сам изговорио у Орашцу: *У току овог школовања, изучавајући ратоводство, стратегију и оперативу, највећа пажња посвећена је упознавању са територијом Савезне Републике Југославије. У свим местима у којима смо били на својим путовањима примани сте широка срца, проширујући тако листу својих пријатеља. Та путовања смо почели на Косову и Метохији, а завршавамо данас у срцу Шумадије. Немогуће је заборавити дружење у Ђаковици, Призрену, Ђилану, Пироту, Врању, Зајечару, Шапцу, Ваљево, Кикинди... Своју духовност смо напajали у манастирима Високи Дечани, Пећка патријаршија, Грачаница, Прохор Пчињски... Своја војничка надахнућа смо добијали на Газиместану, Мишару, Чегру, Текеришу, Мачковом камену, Спомен-обележју „Сремски фронт”...*

„Уздуж и попреко” наше отаџбине, од Хоргоша до Прохора Пчињског и Улциња и од Дрине до Тимока, кретали смо се копном, воденим просторима и ваздушним простором аутобусима, борбеним и неборбеним возилима, хеликоптерима, авионима и бродовима. Прешли смо хиљаде километара без иједног проблема, нико се ни разболео није.

Све што сте научили у претходним војним школама, стекли у пракси и усавршили у овој Школи показали сте у херојској одбрани отаџбине од агресије НАТО-а 1999. године.

Ваши потомци треба да се поносе са вама, као што се ви поносите својим прецима.

ВОЈНИЧЕ!

Окосница си снажне Србске државе.

Мораш бити понос својим савременицима и безбедност потомцима. Твоје име је неустрашивост, а презиме витештво. У тебе су упрте очи свих Светих Србских ратника који са вером у Бога бранише Крст Часни и Слободу Златну. То је и твоја најпреча дужност.

Слава Србског оруђија не сме да потамни у твојим рукама.

Владика НИКОЛАЈ ВЕЛИМИРОВИЋ

Бошко АНТИЋ
контраадмирал у пензији

ГЕНЕРАЛШТАБНО УСАВРШАВАЊЕ ДАНАС

Генералштабно усавршавање данас је организацијска целина у оквиру Школе националне одбране у Војној академији и уједно трећи ниво усвршавања након завршених основних студија официра из Министарства одбране Републике Србије и Војске Србије, као и официра из оружаних снага страних земаља. Овај облик усавршавања траје девет месеци и реализује се у периоду од октобра до јуна у наредној години.

Циљ Генералног усавршавања је развој лидерских способности официра за стратегијско размишљање и ефикасно командовање и руковођење у широком спектру националних и међународних безбедносних изазова.

Задаци Генералштабног усавршавања су:

- Упознавање полазника са: савременим системима колективне безбедности и интеграцијама у остваривању безбедности; специфичностима стратегија и војних доктрина, организацијом и употребом стратегијских и оперативних јединица страних оружаних снага; достигнућем степеном и правцима развоја и модернизације система одбране Републике Србије; тенденцијом развоја војних наука и утицајем научног и техничко-технолошког прогреса на војну организацију у обављању мисија и задатака Војске.
- Проширивање теоријских сазнања о: актуелним и потенцијалним ризицима, изазовима и претњама безбедности у окружењу и земљи; садржајима доктринарних и нормативних докумената у области безбедности и одбране Републике Србије.
- Оспособљавање полазника за: решавање стратегијских и оперативних проблема, самостално и у тиму, уз креативан и иницијативан наступ; командовање и руковођење јединицама

Војске ранга бригаде и вишим и организацијским јединицама у Генералштабу Војске Србије, војним установама и организацијским целинама Министарства одбране; доношење одлука у процесу планирања, припреме и извођења операција; примену усвојених административних, оперативних и материјаних стандарда који обезбеђују интероперабилност у савременим безбедносном интеграцијама; оцењивање и извештавање о стању оперативних и функционалних способности организацијских јединица Министарства одбране и Генералштаба Војске Србије и јединица Војске тактичког и оперативног нивоа.

- Одржавање и развој психофизичких способности официра потребних за успешно обављање дужности за које се усавршавају.

Услове за избор и упис на програм усавршавања (критеријуме) дефинише носилац планирања. Кандидати за пријем на Генералштабно усавршавање су официри Војске и Министарства одбране, који испуњавају услове дефинисане критеријумима.

Припадници страних оружаних снага примају се на усавршавање у складу са *Правилником о школовању странаца у Министрству одбране и Војсци Србије* и постигнутим споразумима.

Подручја усавршавања су: Војна стратегија (160 часова), Командовање и руковођење (118 часова), Оператика (545 часова) и Изборне области (60 часова) – Стратегијско пројектовање и планирање у одбрани; Теоријски и практични аспекти операција, моделовања и решавање оперативних проблема; Логистика одбране; Напредни менаџмент и стратегијска анализа.

НАЧЕЛНИК ШКОЛЕ НАЦИОНАЛНА ОДБРАНЕ
пуковник др Мирослав ТАЛИЈАН

ЛИТЕРАТУРА

1. Бошко Антић, *Школа националне одбране – Генералштабно усавршавање*, Војна академија, 2004.
2. Бошко Антић, *Начелници Школе националне одбране*, Војна академија, 2005.
3. Бошко Антић, др Радован Томановић, Бранко Фезер, мр Петар Шкрбић, *Генерали и адмирални Србије 1981–2011 – Биографски речник*, Клуб генерала и адмирала Србије, 2012.
4. Матична књига 40. класе Школе националне одбране, Војна академија.
5. Историја 40. класе Школе националне одбране, Војна академија.
6. Досијеи персоналних података, Управа за кадрове Сектора за људске ресурсе Министарства одбране.
7. Наставни план и програм Школе националне одбране, Генералштаб Војске Југославије – Сектор за оперативно-штабне послове, Четврта управа, 1996.
8. Програм пријемног испита за Школу националне одбране, Генералштаб Војске Југославије – Сектор за оперативно-штабне послове, Четврта управа, 1995.
9. Фотографије коришћене са интернета и из личних архива слушалаца и начелника Класе – Школе.